

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► B ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 138/2004 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
z dnia 5 grudnia 2003 r.
dotyczące rachunków gospodarczych dla rolnictwa we Wspólnocie
(Tekst mający znaczenie dla EOG)
(Dz.U. L 33 z 5.2.2004, s. 1)

zmienione przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 306/2005 z dnia 24 lutego 2005 r.	L 52	9	25.2.2005
► <u>M2</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 909/2006 z dnia 20 czerwca 2006 r.	L 168	14	21.6.2006
► <u>M3</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 212/2008 z dnia 7 marca 2008 r.	L 65	5	8.3.2008
► <u>M4</u>	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1137/2008 z dnia 22 października 2008 r.	L 311	1	21.11.2008
► <u>M5</u>	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1350/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r.	L 351	1	21.12.2013
► <u>M6</u>	Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/280 z dnia 3 grudnia 2018 r.	L 47	7	19.2.2019
► <u>M7</u>	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/590 z dnia 6 kwietnia 2022 r.	L 114	1	12.4.2022

**ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 138/2004 PARLAMENTU
EUROPEJSKIEGO I RADY**

z dnia 5 grudnia 2003 r.

dotyczące rachunków gospodarczych dla rolnictwa we Wspólnocie

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia rachunki gospodarcze dla rolnictwa we Wspólnocie (zwane poniżej „EAA”) w drodze ustanowienia:

- a) metodologii EAA (wspólne normy definicje, klasyfikacje i zasady rachunkowe), przeznaczonej do wykorzystania w obliczaniu rachunków na porównywalnych podstawach dla celów Wspólnoty oraz przekazywania danych zgodnie z art. 3;
- b) terminów przekazywania danych dotyczących rolniczych sprawozdań finansowych, opracowanych zgodnie z metodologią EAA.

2. Niniejsze rozporządzenie nie zobowiązuje żadnego z Państw Członkowskich do stosowania metodologii EAA w opracowywaniu rolniczych sprawozdań finansowych do swoich własnych celów.

Artykuł 2

Metodologia

1. Metodologia EAA, o której mowa w art. 1 ust. 1 lit. a), została określona w załączniku I.

2. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 4 w celu zmiany metodologii EAA określonej w załączniku I. Te akty delegowane ograniczają się do sprecyzowania i udoskonalenia treści załącznika I, w celu zapewnienia jednolitej interpretacji lub międzynarodowej porównywalności.

Te akty delegowane przyjmuje się tylko wtedy, gdy nie zmieniają one podstawowych pojęć załącznika I, jeśli ich wykonanie nie wymaga dodatkowych zasobów ze strony producentów w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego ani nie nakładają one znaczących dodatkowych obciążeń na państwa członkowskie ani na respondentów.

Komisja należycie uzasadnia działania statystyczne przewidziane w tych aktach delegowanych, opierając się w stosownych przypadkach na opinii odpowiednich ekspertów na temat analizy opłacalności, w tym oceny obciążenia respondentów i kosztów związanych z tworzeniem statystyk, o której mowa w art. 14 ust. 3 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 87 z 31.3.2009, s. 164).

▼B*Artykuł 3***Przekazywanie danych do Komisji**

1. Państwa Członkowskie przekazują Komisji (Eurostatowi) dane określone w załączniku II w terminach określonych dla każdej tabeli.

▼M7

2. Pierwsze przekazanie danych następuje w listopadzie 2003 r.

Jednakże pierwsze przekazanie danych dotyczących regionalnych rachunków ekonomicznych dla rolnictwa („REAA”) na poziomie NUTS 2 w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹⁾ następuje do dnia 30 września 2023 r.

▼M5

3. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 4 w celu zmiany wykazu zmiennych do celów przekazywania danych określonych w załączniku II.

Te akty delegowane nie nakładają one znaczących dodatkowych obciążeń na państwa członkowskie ani na respondentów.

Komisja należycie uzasadnia działania statystyczne w tych aktach delegowanych, opierając się w stosownych przypadkach na opinii odpowiednich ekspertów na temat analizy opłacalności, w tym oceny obciążenia respondentów i kosztów związanych z tworzeniem statystyk, o której mowa w art. 14 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 223/2009.

▼M7*Artykuł 3a***Rozpowszechnianie danych statystycznych**

Bez uszczerbku dla rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1367/2006 ⁽²⁾ i rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Komisja (Eurostat) rozpowszechnia w internecie dane przekazywane jej zgodnie z art. 3 niniejszego rozporządzenia nieodpłatnie.

*Artykuł 3b***Ocena jakości**

1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia jakości przekazywanych danych i metadanych.

2. Do celów niniejszego rozporządzenia, do danych, które mają być przekazywane zgodnie z art. 3 niniejszego rozporządzenia, stosuje się kryteria jakości określone w art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 223/2009.

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1).

⁽²⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1367/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie zastosowania postanowień Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska do instytucji i organów Unii (Dz.U. L 264 z 25.9.2006, s. 13).

▼ **M7**

3. Komisja (Eurostat) ocenia jakość przekazanych danych. W tym celu państwa członkowskie przekazują Komisji (Eurostatowi) sprawozdanie dotyczące jakości po raz pierwszy do dnia 31 grudnia 2025 r., a następnie co pięć lat, w odniesieniu do zbiorów danych przekazanych w tym okresie sprawozdawczym.

4. Przy stosowaniu kryteriów jakości określonych w art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 223/2009, w odniesieniu do danych, które mają być przekazywane zgodnie z art. 3 niniejszego rozporządzenia, metody, struktura i wskaźniki oceny sprawozdań dotyczących jakości, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, są określane przez Komisję w drodze aktów wykonawczych. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 4a ust. 2 niniejszego rozporządzenia. Nie mogą one nakładać znacznych dodatkowych obciążeń lub kosztów na państwa członkowskie.

5. Państwa członkowskie przekazują niezwłocznie Komisji (Eurostatowi) wszelkie istotne informacje lub zmiany dotyczące wykonania niniejszego rozporządzenia, które mogą mieć istotny wpływ na jakość przekazywanych danych.

6. Na należycie uzasadniony wniosek Komisji (Eurostatu) państwa członkowskie udzielają niezwłocznie dodatkowych wyjaśnień niezbędnych do oceny jakości danych statystycznych.

▼ **M5***Artykuł 4***Wykonywanie przekazanych uprawnień**

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjęcia aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjęcia aktów delegowanych, o których mowa w art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 3, powierza się Komisji na okres pięciu lat od dnia 10 stycznia 2014 r. Komisja sporządza sprawozdanie dotyczące przekazania uprawnień nie później niż dziewięć miesięcy przed końcem okresu pięciu lat. Przekazanie uprawnień zostaje automatycznie przedłużone na takie same okresy, chyba że Parlament Europejski lub Rada sprzeciwią się takiemu przedłużeniu nie później niż trzy miesiące przed końcem każdego okresu.

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 3, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna od następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w określonym w tej decyzji późniejszym terminie. Nie wpływa ona na ważność jakichkolwiek już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

▼ **M5**

5. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 2 ust. 2 lub art. 3 ust. 3 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten jest przedłużany o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

▼ **M7***Artykuł 4a***Procedura komitetowa**

1. Komisję wspomaga Komitet ds. Europejskiego Systemu Statystycznego ustanowiony na mocy rozporządzenia (WE) nr 223/2009. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

*Artykuł 4b***Odstępstwa**

1. W przypadku, gdyby stosowanie niniejszego rozporządzenia wymagało znacznych dostosowań w krajowym systemie statystycznym państwa członkowskiego w odniesieniu do wdrożenia załącznika I, rozdział VII oraz programu przekazywania danych w zakresie REAA, o którym mowa w załączniku II, Komisja może przyjąć akty wykonawcze w celu przyznania temu państwu członkowskiego odstępstwa, maksymalnie na okres dwóch lat. Pierwszy termin przekazania danych w zakresie REAA nie może jednak w żadnym przypadku nastąpić po dniu 30 września 2025 r. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 4a ust. 2.
2. Państwo członkowskie, które postanowi ubiegać się o odstępstwo, o którym mowa w ust. 1, przedkłada Komisji należycie uzasadniony wniosek o przyznanie takiego odstępstwa w terminie do dnia 21 sierpnia 2022 r.
3. Unia może przyznawać wkład finansowy z budżetu ogólnego Unii krajowym urzędowi statystycznym i innym organom krajowym, o których mowa w art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 223/2009, w celu pokrycia kosztów wdrożenia niniejszego rozporządzenia, jeżeli utworzenie REAA wymaga gruntownego dostosowania krajowego systemu statystycznego państwa członkowskiego.

▼ **B***Artykuł 5***Przepisy końcowe**

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich

▼B*ZAŁĄCZNIK I***RACHUNKI EKONOMICZNE DLA ROLNICTWA****(EAA)***SPIS TREŚCI*

Słowo wstępne

I. Ogólne właściwości rachunków

A. Wprowadzenie

B. Jednostka podstawowa i działalność rolnicza

1. Jednostka podstawowa
2. Działalność rolnicza
3. Nerozdzielne drugorzędne działalności nierolnicze

C. Pomiar produkcji globalnej

D. Sekwencja rachunków

1. Sekwencja rachunków zastosowana w ►**M6** ESA 2010 ◄
2. Sekwencja rachunków w EAA

E. Źródła danych oraz metody obliczeń dla opracowania rachunków gospodarczych dla rolnictwa

F. Klasyfikacja

1. Informacje ogólne
2. Definicja charakterystycznych działalności rolnictwa
3. Definicja charakterystycznych jednostek rolnictwa
4. Uwagi dotyczące różnych pozycji
5. Różnice pomiędzy rodzajem działalności w EAA a gałęzią rolnictwa w

II. Transakcje dotyczące produktów

A. Zasady ogólne

1. Okres odniesienia
2. Dane występujące w EAA
3. Czas rejestracji

B. Produkcja globalna

1. Uwagi ogólne dotyczące pojęcia produkcji globalnej w ►**M6** ESA 2010 ◄ i EAA
2. Produkcja globalna działalności rolniczej. Różne ilości

▼B

3. Produkcja globalna nierozdzielnych działalności nierolniczych drugorzędnych
4. Ogólna produkcja globalna działalności rolniczej
5. Wycena produkcji globalnej

C. Zużycie pośrednie

1. Definicja
2. Składniki zużycia pośredniego
3. Wycena zużycia pośredniego

D. Akumulacja brutto

1. Środki trwałe brutto
2. Zmiany zasobów
3. Rejestracja inwentarza żywego jako „nakładów brutto na środki trwałe” lub zmiany zasobów

III. Transakcje podziału i inne przepływy

A. Definicja

B. Zasady ogólne

1. Okres odniesienia
2. Jednostki.
3. Czas rejestrowania transakcji podziału
4. Ogólne uwagi dotyczące wartości dodanej

C. Koszty wynagrodzenia pracowników

D. Podatki z tytułu produkcji i przywozu

1. Podatki nakładane na produkty
2. Sposób traktowania podatku VAT
3. Inne podatki z tytułu produkcji

E. Dotacje

1. Dotacje do produktów
2. Inne dotacje do produkcji

F. Dochód z tytułu własności

1. Definicja
2. Odsetki
3. ►**M6** Renty gruntowe (związane z wykorzystaniem gruntów i zasobów podziemnych) ◀
4. ►**M6** Dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych posiadaczom polis ubezpieczeniowych (nie objęte zakresem EAA) ◀

G. Transfery kapitałowe

1. Dotacje do inwestycji

▼ B

2. Inne transfery kapitałowe

H. Zużycie środków trwałych

IV. Nakłady pracy rolniczej

V. Wskaźniki dochodów rolnictwa

A. Definicja dochodu i pozycji bilansujących

B. Traktowanie dochodu jednostek działających na zasadach korporacji

C. Definicja wskaźników dochodów rolnictwa

D. Agregacja wskaźników dochodu dla Unii Europejskiej

E. Deflacja wskaźników dochodu

VI. Wycena EAA w cenach stałych

A. Miary cen i wolumenu

B. Zasady i metoda obliczania EAA w cenach stałych.

1. Wybór wzoru indeksu

2. Rok bazowy

3. Przedstawianie szeregów w powiązaniu z rokiem badanym

4. ► **M6** Obliczanie wartości dodanej w cenach z określonego roku ◀

5. Podział podatków i dotacji do produktów na składniki wolumenu i cen

▼ M7

VII. Regionalne rachunki ekonomiczne dla rolnictwa („REAA”)

A. Zasady ogólne

1. Wprowadzenie

2. Gospodarka regionalna, terytorium regionalne

3. Jednostka podstawowa w opracowywaniu REAA

4. Metody opracowywania REAA

5. Pojęcia siedziby i terytorium

6. Rolnictwo i jednostki charakterystyczne

B. Transakcje dotyczące produktów

1. Produkcja globalna

2. Zużycie pośrednie

3. Akumulacja brutto

C. Transakcje podziału i inne przepływy

1. Zasady ogólne

2. Wartość dodana

3. Amortyzacja środków trwałych

▼ M7

4. Dotacje
5. Podatki
6. Koszty związane z zatrudnieniem
7. Nadwyżka operacyjna netto
8. Odsetki, dzierżawy
9. Dochód przedsiębiorcy rolnego: ogólne zasady obliczania

D. Krótka analiza wdrażania

1. Wprowadzenie
2. Definicja rolnictwa regionalnego
3. Pomiar produkcji globalnej
4. Nierozdzielna drugorzędna działalność pozarolnicza
5. Zużycie pośrednie

▼M6**SŁOWO WSTĘPNE**

Rewizja Europejskiego Systemu Rachunków (ESA 2010) ⁽¹⁾ doprowadziła do pewnych zmian w podstawowej metodologii stosowanej w EAA w celu zapewnienia spójności z ESA, tak by umożliwić zharmonizowanie EAA, zarówno między państwami członkowskimi, jak i w schemacie podstawowym rachunków narodowych oraz w celu zapewnienia, aby zmiany, które miały być wprowadzone, były jednocześnie wykonalne. Niniejszy podręcznik opracowano, mając na uwadze te kwestie, jako że odnosi się on nie tylko do pojęć, zasad i podstawowych reguł związanych z opracowywaniem EAA, ale także do wszelkich dostosowań uwzględniających cechy szczególne dla dziedziny rolnictwa.

▼B**I. OGÓLNE WŁAŚCIWOŚCI RACHUNKÓW****A. WPROWADZENIE**

- 1.01. System zintegrowanych rachunków gospodarczych powinien umożliwić systematyczny, porównywalny oraz, o ile to możliwe, kompletny przegląd działalności gospodarczej tak, by służył jako baza do analiz, prognoz i decyzji politycznych. Dlatego też ogromna liczba i różnorodność zarówno transakcji gospodarczych, jak i jednostek objętych systemem, muszą być klasyfikowane według ogólnych zasad oraz muszą być określone jasno i prosto w spójnym systemie rachunków i tablic.
- 1.02. Europejski System Zintegrowanych Rachunków Narodowych, wywodzący się ze poprawionych rachunków narodowych Narodów Zjednoczonych (►M6 SNA 2008 ◄) ⁽²⁾, utworzony został w odpowiedzi na specyficzne potrzeby Unii Europejskiej. System ten ustala pojęcia, definicje, zasady rachunków oraz jednolite klasyfikacje, które mają być stosowane przez kraje członkowskie Unii Europejskiej.
- 1.03. Gospodarka kraju jest sumą działalności bardzo dużej liczby jednostek, zaangażowanych w wiele różnych typów transakcji w celu produkowania, finansowania, ubezpieczenia, dzielenia i spożywania. Jednostki i grupy jednostek, rozpatrywane w kontekście systemu rachunków narodowych, muszą być definiowane w kategoriach modeli ekonomicznych. ►M6 ESA 2010 charakteryzuje się użyciem dwóch typów jednostek i dwóch odpowiadających im sposobów podziału gospodarki krajowej. ◄
- 1.04. W celu analizy przepływów obejmujących dochód, kapitał, transakcje finansowe i aktywa, istotne jest wydzielenie jednostek, które przedstawiają wzajemne oddziaływanie pomiędzy podmiotami gospodarczymi (jednostkami instytucjonalnymi). W celu analizy procesu produkcji decydującym jest wydzielenie jednostek, które przedstawiają stosunki techniczno-gospodarcze (tj. jednostki działalności gospodarczej na poziomie lokalnym i jednostki jednorodnej produkcji).
- 1.05. Gospodarka może być podzielona na dwa różne sposoby:
 - i) na instytucjonalne sektory lub podsektory, które reprezentują grupy jednostek instytucjonalnych;
 - ii) na rodzaje działalności, które obejmują grupy jednostek działalności gospodarczej na poziomie lokalnym (rodzaj działalności) lub jednostki jednorodnej produkcji (jednorodne gałęzie).

⁽¹⁾ Europejski system rachunków narodowych i regionalnych – ESA 2010, Luksemburg 2013.

⁽²⁾ ►M6 System rachunków narodowych, 2008. Publikacja wspólna Narodów Zjednoczonych, Komisji Europejskiej, Międzynarodowego Funduszu Walutowego, OECD i Banku Światowego. ◄

▼B

- 1.06. Głównym celem rachunków gospodarczych dla rolnictwa jest analiza procesu produkcji oraz tworzonego przez ten proces dochodu pierwotnego. Dlatego też rachunki oparte są na koncepcji „rodzaju działalności”.
- 1.07. Rachunki gospodarczych dla rolnictwa są rachunkiem satelitarnym, dostarczającym dodatkowych informacji i koncepcji adoptowanych do specyficznego charakteru działalności rolniczej. Chociaż ich struktura bardzo ściśle dopasowana jest do rachunków narodowych, ich opracowanie wymaga sformułowania odpowiednich zasad i metod.
- 1.08. Należy poczynić rozróżnienie pomiędzy dochodami tworzonymi w wyniku produkcji rolni czczej a dochodami rolniczych gospodarstw domowych, gdyż te ostatnie poza dochodem z działalności rolniczej mogą mieć inne źródła dochodu (z tytułu własności, transferów socjalnych itp.). ►M6 Te dwa typy dochodów (dochody tworzone w wyniku produkcji rolniczej i dochody rolniczych gospodarstw domowych) są mierzone dla dwu oddzielnych celów, które wymagają dwóch odrębnych metod podziału gospodarki: pierwsza, na użytek EAA, oparta jest na jednostkach produkcyjnych definiowanych przez odniesienie do działalności gospodarczej; druga oparta jest na gospodarstwach domowych (tj. jednostkach instytucjonalnych), których głównym źródłem dochodu jest niezależna działalność rolnicza. ◀

B. JEDNOSTKA PODSTAWOWA I DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZA**1. Jednostka podstawowa****▼M6**

- 1.09. Do celów analizy przepływów powstających w procesie produkcji i wykorzystania wyrobów i usług konieczny jest wybór jednostek, które wyrażą współzależności techniczno-ekonomiczne. Wymóg ten oznacza, że co do zasady jednostka instytucjonalna musi być podzielona na mniejsze i bardziej jednorodne jednostki w zależności od rodzaju produkcji. Lokalne jednostki rodzaju działalności (JDG) mają spełniać ten wymóg w ramach podejścia operacyjnego (ESA 2010, 2.147) ⁽¹⁾.
- 1.10. Jednostka lokalna rodzaju działalności (lokalna JDG) jest częścią jednostki rodzaju działalności (JDG) odpowiadającą jednostce lokalnej. W SRN 2008 i ISIC Rev. 4 lokalna JDG jest nazywana zakładem. JDG grupuje wszystkie części jednostki instytucjonalnej o charakterze producenta, prowadzące działalność określoną na poziomie klasy (czterocyfrowej) w klasyfikacji NACE Rev. 2 (zalecana klasyfikacja rodzajów działalności gospodarczych, porównaj sekcja 1.55) i odpowiada jednemu lub większej liczbie operacyjnych podziałów jednostki instytucjonalnej. System informacyjny jednostki instytucjonalnej musi być zdolny do obliczania lub oszacowania dla każdej lokalnej JDG przynajmniej wartości produkcji, zużycia pośredniego, kosztów związanych z zatrudnieniem, nadwyżki operacyjnej oraz pracujących i nakładów brutto na środki trwałe (ESA 2010, 2.148). Jednostka lokalna jest jednostką instytucjonalną lub częścią jednostki instytucjonalnej produkującą wyroby lub usługi w miejscu wyodrębnionym geograficznie.

⁽¹⁾ Należy podkreślić, że chociaż ESA daje pierwszeństwo lokalnym JDG, jednostką najbardziej odpowiednią do analizy procesu produkcji jest jednostka jednorodnej produkcji. Jednostka ta wykorzystywana jest do analizy przepływów międzygałęziowych, ponieważ dokładnie koresponduje z typem działalności. Tak więc jednostki instytucjonalne dzielone są na tyle jednostek jednorodnej produkcji, ile występuje w nich rodzajów działalności (innych niż pomocnicze). Dzięki grupowaniu jednostek jednorodnej produkcji, możliwe jest podzielenie gospodarki narodowej na „czyste” (jednorodne) gałęzie. Jednostka jednorodnej produkcji z zasady nie może być obserwowana bezpośrednio. Z tego względu rachunki jednorodnych gałęzi nie mogą być opracowywane na bazie grup jednostek jednorodnej produkcji. ESA opisuje metodę opracowania tych rachunków. Wiąże się ona z przypisaniem produkcji drugorzędnej i odpowiadających jej kosztów gałęzi działalności do właściwych jednorodnych branż (ESA 2010, od 2.153 do 2.156, od 9.52 do 9.63).

▼ **M6**

- 1.11. Chociaż lokalna JDG może odpowiadać całej jednostce instytucjonalnej lub części jednostki instytucjonalnej w charakterze producenta, to nigdy nie może należeć do dwóch różnych jednostek instytucjonalnych. Ponieważ w praktyce większość jednostek instytucjonalnych produkujących wyroby i usługi zaangażowana jest jednocześnie w różne działalności (działalność podstawowa i przynajmniej jedna działalność drugorzędna), to mogą być one podzielone na taką samą liczbę lokalnych JDG, jeżeli dostępne są niezbędne informacje. Działalność pomocnicza (zaopatrzenie, sprzedaż, badania rynku, rachunkowość, transport, magazynowanie, wyżywienie itp.; porównaj 1.27) nie może jednak prowadzić do stworzenia lokalnej JDG, chyba że jest ona prowadzona w oddzielnym miejscu, w innym regionie niż lokalna JDG, którą obsługuje dana działalność (ESA 2010, 3.13).
- 1.12. Zasadniczo należy zarejestrować tyle samo lokalnych JDG, ile jest działalności drugorzędnych, ale może się zdarzyć, że statystyczne (wywodzące się z rachunkowości) informacje nie dają możliwości oddzielenia działalności drugorzędnych danej lokalnej JDG lub części tych działalności od jej działalności podstawowych. Jednostka instytucjonalna produkująca wyroby i usługi, prowadząca działalność podstawową oraz jedną lub kilka działalności drugorzędnych, jest podzielona na tyle JDG, ile działalności prowadzi, a działalności drugorzędne są klasyfikowane odrębnie od działalności podstawowej. Działalności pomocnicze nie są oddzielane od działalności podstawowej ani działalności drugorzędnych. Jednak JDG zaliczone do tej samej pozycji w klasyfikacji działalności mogą produkować produkty niestanowiące jednorodnej grupy, z uwagi na związane z nimi działalności drugorzędne, których nie można oddzielić na bazie dostępnych dokumentów księgowych. Dlatego JDG może prowadzić jedną działalność drugorzędną lub kilka rodzajów takiej działalności. (ESA 2010, 2.149).
- 1.13. Uważa się, że działalność ma miejsce, gdy zasoby takie jak: wyposażenie, siła robocza, technologia produkcji, sieci informacyjne lub produkty są powiązane ze sobą, prowadząc do wytworzenia określonych wyrobów lub usług. Działalność jest charakteryzowana poprzez nakłady (towarów i usług), procesy produkcyjne oraz produkcję globalną wyrobów i usług. Działalnością podstawową lokalnej JDG jest ta działalność, której wartość dodana przekracza wartość każdej innej działalności prowadzonej w obrębie tej samej jednostki. Klasyfikacja działalności podstawowej jest określana w powiązaniu z NACE Rev. 2, najpierw na najwyższym poziomie klasyfikacji, a następnie na bardziej szczegółowych poziomach (ESA 2010, 3.10).

▼ **B**2. **Działalność rolnicza**

- 1.14. Poprzez grupowanie wszystkich lokalnych JDG, zaangażowanych w taki sam typ działalności, możliwe jest wyodrębnienie rodzaju działalności. Stwarza to możliwość podziału gospodarki na rodzaje działalności. Klasyfikowanie tych rodzajów działalności zależy od działalności podstawowej jednostek zgrupowanych razem w ten sposób. ► **M6** Na najniższym poziomie klasyfikacji, określonym w ESA 2010, 2.150, gałąź składa się ze wszystkich lokalnych JDG należących do tej samej klasy (4-cyfrowy poziom) NACE Rev. 2, które zatem, zgodnie z definicją przyjętą w NACE Rev. 2, prowadzą tę samą działalność podstawową. ◀
- 1.15. Chociaż działalność rolnicza była poprzednio zdefiniowana jako grupowanie jednostek jednorodnej rolniczej produkcji, to lokalna JDG została wybrana jako jednostka bazowa w opisie dla EAA po to, aby i) podejść do EAA z punktu widzenia sytuacji gospodarczej rolnictwa, tj. uwzględnić istnienie pewnych nierozdzielnych działalności nierolniczych drugorzędnych w pełnym rachunku przy badaniu całkowitej działalności produkcyjnej jednostek rolniczych; oraz ii) zapewnić spójność z resztą rachunków narodowych. Oznacza to

▼ B

zmianę z analitycznego podejścia opartego na koncepcji jednostki jednorodnej produkcji i jednorodnej gałęzi do statystycznego podejścia opartego na koncepcji JDG na poziomie lokalnym i koncepcji rodzaju działalności.

- 1.16. Nierozdzielne drugorzędne działalności nierolnicze są takimi działalnościami, których koszty nie mogą być obserwowane w oddzieleniu od działalności rolniczej. Przykładami są przetwórstwo produktów rolnych w gospodarstwie rolnym, leśnictwo, pozyskanie drewna, turystyka. A zatem produkcja globalna działalności rolniczej jest rezultatem dwu rodzajów działalności:

- i) działalności rolniczych (głównej lub drugorzędnych) wykonywanych przez jednostki rolnicze;

▼ M6

- ii) nierozdzielnych drugorzędnych działalności nierolniczych w jednostkach rolniczych.

▼ B

- 1.17. Gospodarstwo rolne, które jest jednostką aktualnie używaną do badań statystycznych rolnictwa (spisy, ankiety strukturalne gospodarstw rolnych), jest lokalną JDG najbardziej odpowiadającą działalności rolniczej (choćby musiały być do niej zaliczone pewne inne jednostki, jak spółdzielnie wytwarzające wino lub oliwę z oliwek lub jednostki wykonujące pracę na umowę zlecenia itp.). Niemniej jednak należy podkreślić, że różnorodność działalności rolniczych, które mogą być wykonywane w gospodarstwach rolnych, czyni je specjalnym typem lokalnej JDG. ► **M6** Ścisłe zastosowanie zasady ESA do jednostek i ich grupy powinno faktycznie doprowadzić do podziału gospodarstwa rolnego na kilka oddzielnych lokalnych JDG, w przypadkach gdy kilka działalności na poziomie 4-cyfrowej klasy wg NACE Rev. 2 jest wykonywanych w tym samym gospodarstwie i dostępne są informacje wymagane zgodnie z sekcją 1.10. Użycie gospodarstwa rolnego jako lokalnej JDG dla działalności rolniczej w rachunkach narodowych i EAA oparte jest na podejściu statystycznym. ◀

- 1.18. Tak więc rachunki dla działalności rolniczej są zasadniczo podobne do rachunków gospodarstw rolnych (rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów). Jednakże w celu uniknięcia niejasności należy wskazać, że rachunki rolnictwa nie są rachunkami przedsiębiorstw, których podstawową działalnością jest rolnictwo: po pierwsze, nie obejmują one wszystkich działalności pozarolniczych gospodarstw (te, które mogą być oddzielone od działalności rolniczych są wyłączone). Ponadto obejmują one działalności rolnicze przedsiębiorstw, których podstawową działalnością nie jest rolnictwo. Konsekwentnie przyjęcie gospodarstwa rolnego jako jednostki podstawowej dla EAA nie zmienia faktu, że rolnicze sprawozdania finansowe są rachunkami działalności rolniczej.

- 1.19. ► **M6** Ponieważ, zgodnie z ESA 2010, „rodzaj działalności” obejmuje grupę jednostek prowadzących jako działalność podstawową taki sam lub podobny typ działalności, definicja działalności rolniczej w EAA zależy od definicji charakterystycznych działalności i jednostek w tej gałęzi. ◀ Wynikłe grupowanie charakterystycznych działalności rolniczych i jednostek może doprowadzić do pewnych różnic pomiędzy rachunkami działalności rolniczej w EAA i rachunkami narodowymi (porównaj 1.93).

▼ B

1.20. ► **M6** Działalność rolnicza traktowana jest jako grupa wszystkich jednostek rodzaju działalności na poziomie lokalnym, które wykonują jako działalność podstawową lub drugorzędną następujące działalności gospodarcze (porównaj sekcje od 1.60 do 1.66, w których zawarto precyzyjną definicję „działalności rolniczej”): ◀

- uprawa roślin, ogrodnictwo rynkowe (włączając produkcję wina i oliwy z pestek winogron oraz oliwek, uprawianych przez tę samą jednostkę),
- hodowla zwierząt,
- produkcja roślinna powiązana z hodowlą zwierząt,
- praca rolna wykonana na umowę zlecenia,
- łowiectwo, myślistwo, rozmnażanie zwierzyny łownej, włączając powiązane działalności usługowe.

1.21. Działalność rolnicza obejmuje ponadto, co nie występuje w gospodarstwie rolnym, jednostki utworzone przez grupy producentów (np. spółdzielnie), które produkują wino i oliwę z oliwek oraz wyspecjalizowane jednostki, które dostarczają maszyny, materiały oraz personel dla wykonania prac na umowę zlecenia.

1.22. Wyspecjalizowane jednostki, które dostarczają maszyny, wyposażenie oraz pracowników w celu wykonania prac rolnych na umowę zlecenia w fazie produkcji rolniczej (przedsiębiorstwa rynkowe, zaangażowane w wykonanie prac na umowę zlecenia lub właściciele gospodarstw rolnych, świadczący usługi jako dostawcy) traktowani są jako części działalności rolniczej. W ramach dokładniejszej interpretacji jednostki te, które muszą być zaliczane do działalności rolniczej, muszą wykonywać pracę, która a) jest częścią rolniczego procesu produkcji; b) jest związana z produkcją produktów rolnych; c) zwykle wykonywana jest przez zatrudnionych w gospodarstwach rolnych; oraz d) faktycznie prowadzona jest w całości przez wyspecjalizowane jednostki, dostarczające maszyny, wyposażenie i siłę roboczą.

▼ M3

1.23. Jeżeli praca na umowę zlecenia nie jest wykonywana całkowicie przez wyspecjalizowane jednostki (np. jeżeli właściciel gospodarstwa rolnego bierze w najem maszyny, a zatrudnia własnych pracowników), działalność ta musi być rejestrowana w Dziale 77 NACE Rev. 2 (Wynajem i dzierżawa); w tym przypadku kwota, płacona przez właścicieli gospodarstw rolnych przedsiębiorstwom pracującym na zasadzie wykonywania prac na umowę zlecenia, musi być rejestrowana jako „pozostałe towary i usługi” w „zużyciu pośrednie” (porównaj 2.108).

▼ M6

1.24. Ponieważ celem EAA jest pomiar, opis i analiza tworzenia dochodu z działalności rolniczej (która w państwach członkowskich Unii Europejskiej jest prawie wyłącznie działalnością rynkową), zdecydowano się wyłączyć jednostki, dla których działalność rolnicza oznacza wyłącznie działalność hobbistyczną⁽¹⁾. Dla odmiany, jednostki zaangażowane w rolnictwo na własne potrzeby są włączone do EAA. Należy podkreślić, że produkcja rolna na cele własnego spożycia ostatecznego przez gospodarstwa rolne musi być rejestrowana w EAA.

⁽¹⁾ Są to małe jednostki produkujące na własne potrzeby, nie na sprzedaż, które prowadzą działalność rolniczą, ale nie są od niej uzależnione ekonomicznie.

▼ B**3. Nierozdzielne drugorzędne działalności nierolniczej****▼ M6**

- 1.25. Użycie lokalnej JDG jako jednostki podstawowej dla działalności rolniczej wymaga rejestrowania działalności nierolniczych drugorzędnych, gdy nie mogą one być oddzielone od głównej działalności rolniczej.
- 1.26. Nierozdzielne drugorzędne działalności nierolniczej w lokalnych rolniczych JDG są definiowane w EAA jako działalności ściśle powiązane z produkcją rolniczą, dla których informacje, dotyczące produkcji globalnej, zużycia pośredniego, kosztów związanych z zatrudnieniem, nakładów pracy oraz nakładów brutto na środki trwałe nie mogą być oddzielone od informacji dotyczących głównej, rolniczej działalności, w czasie okresu statystycznej obserwacji.

▼ B

- 1.27. Główne cechy charakterystyczne tych nierozdzielnych działalności nierolniczych drugorzędnych są następujące:

— muszą być przeznaczone na sprzedaż lub wymianę (podczas okresu obrachunkowego lub później po magazynowaniu), na spożycie indywidualne producenta lub jako płatności w naturze (włączając wynagrodzenia w naturze płacone zatrudnionym),

▼ M6

— nie mogą być działalnościami pomocniczymi. Działalności pomocnicze nie są wyodrębniane jako oddzielne jednostki ani też nie są oddzielane od działalności podstawowej lub działalności drugorzędnych lub jednostek, które obsługują. W związku z powyższym działalności pomocnicze muszą być zintegrowane z lokalną JDG, którą obsługują, chyba że są one zorganizowane w oddzielnych jednostkach i zlokalizowane w innym regionie. Działalności pomocnicze pozostają w tej samej gałęzi, co lokalna JDG, którą obsługują. Działalności pomocnicze są dodatkowymi działalnościami (np. sprzedaż, marketing, magazynowanie, transport na własny rachunek; zob. ESA 2010, sekcje 3.12 i 3.13 oraz SNA 2008, sekcje od 5.35 do 5.44), prowadzonymi przez przedsiębiorstwo w celu stworzenia warunków do prowadzenia działalności głównej lub działalności drugorzędnych. Zazwyczaj produkty działalności pomocniczych pojawiają się jako nakłady w różnych typach działalności produkcyjnej,

▼ M7

— zwyczajowo nie mogą obejmować produkcji związanej z nakładami brutto na środki trwałe produktów nierolniczych (jak np. budynki i maszyny), na własny rachunek. Zakłada się, że ta produkcja związana z nakładami brutto na środki trwałe produktów nierolniczych na własne cele finalne jest działalnością możliwą do wyodrębnienia i że jest rejestrowana jako produkcja identyfikowalnej lokalnej JDG. Usługi zakwaterowania świadczone pracownikom jako wynagrodzenie w naturze muszą być traktowane w podobny sposób (rejestrowane są jako wynagrodzenie w naturze w rachunku tworzenia dochodów),

▼ B

— muszą być charakterystyczne dla gospodarstw rolnych, tj. muszą być znaczące gospodarczo dla znacznej liczby gospodarstw rolnych,

— praca rolna wykonywana na umowę zlecenia nie jest działalnością nierolniczą, jako że jest charakterystyczną działalnością (rolnicze działalności usługowe) w ramach działalności rolniczej.

- 1.28. Tylko część specyficznej drugorzędnej działalności nierolniczej, która jest nierozdzielna, musi być włączona. W konsekwencji dana działalność nierolnicza będzie włączona do działalności rolniczej, jeżeli niemożliwe jest jej wydzielenie z głównej działalności rolniczej lokalnej jednostki działalności gospodarczej, ale będzie wyłączona,

▼ B

jeżeli może być wyodrębniona od głównej działalności rolniczej, w którym to przypadku działalność drugorzędna powoduje powstanie nierolniczej lokalnej JDG. Kryterium selekcji dla nierozdzielnych drugorzędnych działalności nierolniczych nie jest charakter produktu, ale typ działalności⁽¹⁾. Na przykład usługi agroturystyczne, świadczone przez gospodarstwa rolne, muszą być włączone tylko wtedy, gdy nie mogą być wyodrębnione od działalności rolniczej. Nie dotyczyłoby to prawdopodobnie przypadku gdy te działalności stałyby się znaczące. Tak więc produkty nierolnicze, ujmowane w produkcji działalności rolniczej mogą różnić się geograficznie oraz w czasie.

▼ M6

1.29. Można wyróżnić dwa główne typy nierozdzielnej drugorzędnej działalności nierolniczej:

1. Działalności, które są kontynuacją działalności rolniczej i w których wykorzystuje się produkty rolne. Ten typ działalności występuje w większości państw członkowskich Unii Europejskiej. Przetwórstwo produktów rolnych jest charakterystyczną działalnością tej grupy:

Przetwórstwo produktów rolnych:

- mleka w masło, śmietanę, sery, jogurty oraz w inne produkty mleczne,
- owoców i warzyw w soki owocowe, puszkowaną żywność, napoje alkoholowe oraz w inne produkty,
- winogron, moszczu oraz wina w produkty alkoholowe (np. wino musujące, takie jak szampan, oraz spirytusowe, takie jak koniak),
- wyplatanie z surowców roślinnych, tekstyliów, z wełny,
- produkcja pasztetów, foie gras oraz innych przetworzonych produktów mięsnych,
- przetwórstwo innych produktów rolnych,

Sortowanie i paczkowanie produktów rolnych, np. jaj i ziemniaków.

2. Działalności angażujące gospodarstwo rolne i jego środki produkcji rolniczej (sprzęt, urządzenia techniczne, budynki, siłę roboczą). Działalności te zasadniczo są następujące:

- agroturystyka — campingi, wyżywienie, hotele, różne rodzaje zakwaterowania itp.,
- sklepy w gospodarstwie — działalność w zakresie handlu detalicznego dotycząca produktów innych niż te pochodzące z gospodarstwa rolnego. Sprzedaż bezpośrednia produktów rolnych, surowych lub przetworzonych, jest rejestrowana w produkcji globalnej danych produktów,

⁽¹⁾ Należy zaznaczyć jednakże, że niektóre działalności drugorzędne są zawsze rozpatrywane oddzielnie od działalności rolniczej, np. wynajmowanie budynków lub mieszkań.

▼ M6

- sporty oraz wiejska rekreacja — wykorzystanie ziemi do prowadzenia takich działalności, jak golf, jeździectwo, myślistwo, rybołówstwo itp.,
- usługi rolnicze dla osób trzecich — np. wynajem i naprawa maszyn rolniczych, projekty systemów nawadniających, doradztwo rolne, magazynowanie produktów rolnych, naprawa budynków rolnych, usługi rynkowe związane z produktami rolnymi, transport produktów rolnych itp. Usługi te rejestruje się jako działalności drugorzędne tylko wtedy, gdy są one wykonywane na rzecz osób trzecich. Jeżeli są wykonywane na własny rachunek, traktuje się je jako działalności pomocnicze, które nie są rejestrowane w rachunkach (porównaj 1.27),
- usługi krajobrazowe — koszenie trawy, strzyżenie żywopłotów, uprzątnięcie śniegu, projektowanie, urządzanie i utrzymywanie terenów zielonych i tym podobne,
- hodowla ryb,
- pozostałe działalności, wykorzystujące ziemię i angażujące środki produkcji rolnej. Te inne działalności będą obejmować prace badawczo-rozwojowe, jeżeli nie są one wykonywane przez odrębne lokalne JDG i są możliwe do oszacowania.

▼ B

- 1.30. Lista drugorzędnych działalności nierolniczych (porównaj 1.29) podana jest w celu ilustracji i nie jest stosowana w każdym kraju. Przeciwnie, każdy kraj musi opracować swoją własną listę nierozdzielnych drugorzędnych działalności nierolniczych, zależną od cech charakterystycznych własnego rolnictwa. Lista ta musi być wypracowana we współpracy z departamentami rachunków narodowych, po to, by zapewnić, że EAA są spójne z rachunkami dla gałęzi rolnictwa oraz z rachunkami tych drugorzędnych działalności nierolniczych opracowanych dla celów rachunków narodowych (tj. aby zapewnić, że żadna działalność nie jest pominięta lub ujęta podwójnie).
- 1.31. Drugorzędne działalności rolnicze jednostek nierolniczych są mało znaczące i rejestrowane są umownie jako zero. Produkcja rolna, prowadzona przez jednostkę nierolniczą, jest w rzeczywistości rozpatrywana jako zawsze wyodrębniona w znaczeniu danych rachunkowych z powodu specyficznych cech produktów i środków produkcji rolnej, jak również źródeł danych i metod użytych do uzyskania wyników EAA (porównaj sekcja E rozdział I oraz sekcje B i C rozdział II). W celu oparcia EAA na koncepcji „rodzaju działalności”, musi być mierzona produkcja globalna wszystkich produktów rolnych, wyłączając te produkty, które pochodzą z działalności drugorzędnych nierolniczych w jednostkach lokalnych rodzaju działalności. Jako że umownie działalności te uznawane są jako zero, cała produkcja rolna jest rejestrowana (z wyjątkiem produkcji jednostek, dla których działalność rolnicza reprezentuje wyłącznie działalność hobbistyczną; porównaj 1.24).
- 1.32. Nierolnicze wyroby i usługi produkowane przez gospodarstwa rolne nie są włączone do rachunków ekonomicznych rolnictwa, jeżeli nie są rezultatem nierozdzielnych drugorzędnych działalności. Na przykład, jeżeli jednostka obejmuje kilka pionowo zintegrowanych procesów produkcji (np. przedsiębiorstwa zaangażowane w ubój, paczkowanie, pakowanie próżniowe drobiu, sortowanie, mycie i paczkowanie ziemniaków lub innych warzyw, sortowanie, przygotowanie i sprzedawanie nasion; spółdzielnie dostarczające powierzchnię magazynową i sprzedające produkty itp.), działalność rolnicza obejmuje tylko te części działalności, które są związane z produkcją rolną, jak zdefiniowano w sekcjach 1.62 i 1.63 oraz z nierozdzielnymi działalnościami nierolniczymi drugorzędnymi.

▼ B**C. MIERZENIE PRODUKCJI GLOBALNEJ****▼ M6**

- 1.33. Według ESA 2010 produkcja globalna określonego rodzaju działalności reprezentuje wszystkie produkty wyprodukowane w trakcie danego okresu obrachunkowego przez wszystkie jednostki zaliczone do danego rodzaju działalności, z wyjątkiem wyrobów i usług wyprodukowanych i zużytych w tym samym okresie obrachunkowym, przez tę samą jednostkę. Mierzenie produkcji rolnej oparte jest na dostosowaniu tej zasady ESA i uwzględnieniu w rolnej produkcji globalnej części produkcji globalnej spożytej w ramach samych jednostek rolniczych (porównaj sekcje od 2.032 do 2.036). Tak więc w EAA rolna produkcja globalna reprezentuje sumę produkcji globalnej wszystkich jednostek w tym rodzaju działalności (wyluczając produkcję na cele zużycia pośredniego w ramach tej samej jednostki) plus produkcję globalną wykorzystaną jako zużycie pośrednie w ramach tej samej jednostki, pod warunkiem że ta produkcja globalna dotyczy dwu różnych działalności podstawowych (jak produkty roślinne przeznaczone na pasze dla zwierząt) i spełnia pewne kryteria (opisane w sekcji 2.055).

▼ B

- 1.34. Zasada ESA została przyjęta z powodu specjalnego charakteru działalności rolniczej:

- ilość produkcji rolnej wykorzystanej w tej samej jednostce jako zużycie pośrednie jest większa w rolnictwie niż w innych sektorach gospodarczych,
- gospodarstwo rolne obejmuje szeroki zakres działalności rolniczych, które są ze sobą ściśle powiązane (jedna działalność jest podstawą lub kontynuacją innej działalności, jak produkcja zbóż i roślin pastewnych na pasze dla zwierząt; ściśle związki w wykorzystaniu czynników produkcji, jak wyposażenie i maszyny). Różnicowany zakres funkcjonowania gospodarstwa rolnego, bez wchodzenia w dyskusję na temat jego charakterystyki jako lokalnej JDG, czyni z niego bardzo specyficzny przypadek w porównaniu z lokalnymi JDG w innych częściach gospodarki (porównaj 1.17). Celem rachunków w podziale gospodarki na rodzaje działalności jest częściowe odzwierciedlenie przepływów w ramach procesu produkcji: tworzenie, przekształcanie, wymiana, transfer wartości ekonomicznej. Różne działalności prowadzone przez gospodarstwo rolne nie byłyby w pełni uwzględnione w rachunku, poprzez wyłączenie mierzenie produkcji globalnej „opuszczającej” gospodarstwo.

- 1.35. Przyjęcie zasady ESA domaga się specjalnego traktowania pewnych produktów, takich jak produkty rolne przeznaczone do wykorzystania jako pasza w gospodarstwie, winogrona używane do produkcji wina oraz oliwki używane do produkcji oliwy oraz produktów rolnych przeznaczonych do wykorzystania jako zużycie pośrednie w ramach drugorzędnych działalności nierolniczych.

- 1.36. Obrót żywymi zwierzętami pomiędzy gospodarstwami rolnymi oraz przywóz żywych zwierząt są przedmiotem specjalnego traktowania, jako że są one uważane za produkcję niezakończoną (porównaj rozdział II).

D. SEKWENCJA RACHUNKÓW**1. Sekwencja rachunków przewidziana w ► M6 ESA 2010 ◀****▼ M6**

- 1.37. EAA oparte są na sekwencji wzajemnie powiązanych rachunków. Pełna sekwencja rachunków w ESA 2010 obejmuje rachunki transakcji bieżących, rachunki akumulacji oraz bilanse (ESA 2010, od 1.113 do 1.115). Te różne rachunki stwarzają możliwość rejestrowania, w uporządkowanym układzie, transakcji i innych przepływów

▼ M6

związanych ze specyficznymi aspektami cyklu gospodarczego (na przykład procesu produkcji). Zakres tych transakcji sięga od tworzenia dochodów, poprzez akumulację dochodów w postaci aktywów po ich podział i redystrybucję. Pozycje bilansujące, które od nich się wywodzą, wykorzystywane są jako agregaty do pomiaru wyniku gospodarczego.

- 1.38. Rachunki transakcji bieżących dotyczą procesu produkcji i związanego z tym tworzenia, podziału i redystrybucji dochodów oraz ich wykorzystania w postaci spożycia; stwarzają możliwość obliczenia „oszczędności”, które są podstawowym składnikiem akumulacji. W rachunkach akumulacji analizowane są różne składniki zmian w aktywach i pasywach jednostek, umożliwiają one również rejestrowanie zmian wartości netto (różnicy pomiędzy aktywami i pasywami). Bilanse pokazują aktywa i pasywa ogółem różnych jednostek na początek i na koniec okresu obrachunkowego łącznie z ich wartością netto. Przepływy zarejestrowane na rachunkach akumulacji dla poszczególnych pozycji aktywów i zobowiązań są widoczne ponownie na rachunku zmian w bilansie (ESA 2010, sekcje od 8.02 do 8.09 oraz tabela 8.1).
- 1.39. Sekwencja rachunków, o której mowa powyżej, stosowana jest do jednostek instytucjonalnych, sektorów i podsektorów oraz gospodarki ogółem. ESA 2010 zakłada, że nie ma potrzeby opracowywania pełnej sekwencji rachunków dla lokalnej JDG oraz rodzaju działalności, ponieważ jednostki takie rzadko mają zdolność zatrzymania wyrobów lub aktywów pod własnym szyldem oraz otrzymywania i dzielenia dochodów.

▼ B

2. **Sekwencja rachunków w EAA**

- 1.40. Ponieważ rachunki gospodarcze dla rolnictwa oparte są na koncepcji „rodzaju działalności”, sekwencja rachunków, zgodnie z ►M6 ESA 2010 ◄, musi być ograniczona do pierwszych rachunków transakcji bieżących:

— rachunku produkcji,

— rachunku tworzenia dochodów,

dla których pozycjami bilansującymi są odpowiednio: wartość dodana i nadwyżka operacyjna (porównaj tablice 1 i 2 poniżej).

- 1.41. Niemniej jednak sądzi się, że biorąc pod uwagę specyficzne cechy rolnictwa i leśnictwa, powinny być możliwe opracowanie innych rachunków, przynajmniej w części, dzięki czemu odpowiednie przepływy mogą być do nich jasno przypisane. Rachunki te (porównaj tablice 3 i 4 poniżej) są następujące:

— rachunek dochodu przedsiębiorcy (jeden z rachunków transakcji bieżących),

— rachunek kapitałowy (jeden z rachunków akumulacji).

- 1.42. Rozważa się rozszerzenie tej sekwencji rachunków w celu włączenia pewnych pozycji (przepływy) do rachunku „Inne zmiany w aktywach” w rachunkach akumulacji (tj. pewne pozycje zawarte w innych zmianach w wartości aktywów oraz rachunku przeszacowań) oraz w bilansie.

▼ **B**

- 1.43. Na bazie tablic i struktury rachunków w ► **M6** ESA 2010 ◀, sekwencja rachunków w Rachunkach Ekonomicznych dla Rolnictwa może być przedstawiona jak pokazano w tablicach 1–4.

▼ **M6****A. Rachunki transakcji bieżących***Tablica 1: Rachunek produkcji*

<i>Rozchody</i>			<i>Przychody</i>		
<i>P.2</i>	Zużycie pośrednie	50	<i>P.1</i>	Produkcja globalna	100
<i>B.1g</i>	Wartość dodana brutto	50			
<i>P.51c</i>	Amortyzacja środków trwałych	10			
<i>B.1n</i>	Wartość dodana netto	40			

Tablica 2: Rachunek tworzenia dochodów

<i>Rozchody</i>			<i>Przychody</i>		
<i>D.1</i>	Koszty związane z zatrudnieniem	10	<i>B.1n</i>	Wartość dodana netto	40
<i>D.29</i>	Pozostałe podatki związane z produkcją	5			
<i>D.39</i>	Pozostałe dotacje związane z produkcją	– 10			
<i>B.2n/B.3n</i>	Nadwyżka operacyjna netto/ dochód mieszany netto	35			

Tablica 3: Rachunek dochodu przedsiębiorcy

<i>Rozchody</i>			<i>Przychody</i>		
<i>D.4</i>	Dochody z tytułu własności	10	<i>B.2n/ B.3n</i>	Nadwyżka operacyjna netto/ dochód mieszany netto	35
<i>D.41</i>	Odsetki	5			
<i>D.45</i>	Renty gruntowe	5	<i>D.4</i>	Dochody z tytułu własności	1
			<i>D.41</i>	Odsetki	1
			<i>D.42</i>	Dochód podzielony przedsiębiorstw	
			<i>D.43</i>	Reinwestowane zyski z zagranicznych inwestycji bezpośrednich	
			<i>D.44</i>	Inne dochody z inwestycji	
			<i>D.45</i>	Renty gruntowe	
<i>B.4n</i>	Dochód przedsiębiorcy netto	26			

B. Rachunki akumulacji*Tablica 4: Rachunek kapitałowy*

<i>Zmiany aktywów</i>			<i>Zmiany zobowiązań i wartości netto</i>	
<i>B.101</i>	Zmiana wartości netto z tytułu oszczędności i transferów kapitałowych		<i>B.8n</i>	Oszczędności netto

▼ **M6**

			D.9r	Transfery kapitałowe, do otrzymania.	10
			D.92r	Dotacje na inwestycje, do otrzymania	5
			D.99r	Pozostałe transfery kapitałowe, do otrzymania	5
			D.9p	<i>Transfery kapitałowe, do zapłacen</i>	
			D.91p	<i>Podatki od kapitału, do zapłacen</i>	
			D.99p	<i>Pozostałe transfery kapitałowe, do zapłacen</i>	
P.51g	Nakłady brutto na środki trwałe (GFCF)	100	B.101	<i>Zmiany wartości netto wynikające z oszczędności i transferów kapitałowych</i>	
P.511	Nabycie pomniejszone o rozdysponowanie środków trwałych (GFCF – środki trwałe)	89			
P.511a	GFCF – plantacje	10			
P.511b	GFCF – inwentarz żywy	15			
P.511c	GFCF – maszyny i urządzenia	20			
P.511d	GFCF – środki transportu	20			
P.511e	GFCF – budynki rolnicze	20			
P.511f	GFCF – inne prace z wyjątkiem ulepszeń gruntów (inne budynki, budowle itp.)	0			
P.511g	Znaczące ulepszenia gruntów	4			
P.511h	Prace badawczo-rozwojowe	0			
P.511i	Pozostałe GFCF (np. programy komputerowe, prawa do produkcji)	0			
P.512	Koszty związane z przeniesieniem praw własności do aktywów nieprodukowanych (grunty itp.)	1			
P.51c	Amortyzacja środków trwałych	10			
P.52	Przyrost rzeczowych środków obrotowych	5			
P.53	<i>Nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości</i>				

▼ **M6**

NP	Nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów nieprodukowanych (gruntu itp.)	
B.9	Wierzytelności netto (+)/Zadłużenie netto (-)	
K.1	Gospodarcze pojawienie się aktywów	
K.2	Gospodarcze zanikanie aktywów nieprodukowanych	

1.44. Należy pamiętać, że transakcje i zasoby wyróżnione pismem pochylonym w tablicach 3 i 4 są pozycjami, które:

- nie są stosowane w rachunkach gospodarczych dla rolnictwa, ponieważ użyta jest koncepcja „rodzaju działalności” i sekwencja rachunków jest niekompletna. Dotyczy to pozycji: D.42 „Dochód podzielony przedsiębiorstw”, D.43 „Reinwestowane zyski z bezpośrednich inwestycji zagranicznych”, D.44 „Inne dochody z inwestycji” oraz D.45 „Renty gruntowe” po stronie „Przychody” w tablicy 3, a także pozycji B.8n „Oszczędności netto”, B.101 „Zmiany wartości netto wynikające z oszczędności i transferów kapitałowych” oraz B.9 „Wierzytelności netto (+)/Zadłużenie netto (-)” w tablicy 4, lub
- nie są rejestrowane z powodu braku rzetelnych informacji lub z powodu ograniczonych obecnie korzyści dla celów EAA. Dotyczy to pozycji: D.9p „Transfery kapitałowe, do zapłacenia”, D.91p „Podatki od kapitału, do zapłacenia” i D.99p „Pozostałe transfery kapitałowe, do zapłacenia”, P.53 „Nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości”, NP „Nabycie pomniejszone o rozdysponowanie nie aktywów nieprodukowanych (gruntu i innych aktywów nieprodukowanych)”, K.1 „Gospodarcze pojawienie się aktywów”, K.2 „Gospodarcze zanikanie aktywów nieprodukowanych” w tablicy 4. Niektóre z nich (np. D.91, K.1, K.2) mogą być rejestrowane w EAA w późniejszym czasie.

▼ **B**

1.45. Rachunek produkcji rejestruje transakcje związane z procesem produkcji. Obejmuje produkcję globalną po stronie Przychodów i zużycie pośrednie po stronie Rozchodów. Wartość dodana, tj. pozycja bilansująca, może być obliczana przed lub po odjęciu amortyzacji środków trwałych (wartość dodana brutto lub netto). Ponieważ produkcja globalna wyceniana jest w cenie podstawowej, a zużycie pośrednie w cenie nabycia, wartość dodana nie obejmuje podatków od produktów ale obejmuje dotacje do produktów.

1.46. Rachunek tworzenia dochodów dotyczy tworzenia dochodów będących rezultatem procesu produkcji oraz ich przypisania czynnikowi produkcji jakim jest „praca” oraz sektorowi instytucji rządowych i samorządowych (w postaci podatków i dotacji). Nadwyżka operacyjna, tj. pozycja bilansująca, odpowiada dochodom, które jednostki wytwarzają przy wykorzystaniu własnych aktywów produkcyjnych. ► **M6** W przypadku przedsiębiorstw nieposiadających osobowości prawnej w sektorze gospodarstw domowych, pozycja bilansująca tego rachunku zawiera ukryty element odpowiadający wynagrodzeniu za pracę wykonywaną przez właściciela lub członków jego rodziny. Dochód z pracy na własny rachunek ma cechy wynagrodzeń oraz cechy zysku z tytułu pracy wykonywanej w charakterze przedsiębiorcy. Dochód ten, niebędący w ścisłym sensie ani wyłącznie wynagrodzeniem, ani wyłącznie zyskiem, określa się jako „dochód mieszany” (ESA 2010, 8.19). ◀

▼B

- 1.47. Rachunek dochodu przedsiębiorcy stwarza możliwość mierzenia dochodu, który jest podobny do pojęcia zysku bieżącego przed podziałem i do podatków od dochodu, jako zwyczajowo występujących w rachunkowości jednostek gospodarczych.
- 1.48. Rachunek kapitałowy stwarza możliwość określenia rozmiaru, do którego, nabycie minus rozdysponowanie aktywów niefinansowych, zostały sfinansowane z oszczędności lub transferów kapitałowych. Pokazuje on wiarytelności lub zadłużenie. Nie jest możliwe opracowanie kompletnego rachunku kapitałowego dla rolnictwa, ponieważ chociaż pewne przepływy mogą być jasno odniesione do tych „rodzajów działalności”, to jednak inne pozycje (np. oszczędności netto, bilans sekwencji rachunków transakcji bieżących) nie mogą być obliczone na bazie „rodzaju działalności”. Niemniej jednak poprzez rejestrowanie, na ile jest to możliwe, zmian wartości aktywów niefinansowych w „rodzaju działalności” (wynikające z nabycia, rozdysponowania lub amortyzacji środków trwałych) oraz transferów kapitałowych, otrzymanych przez „rodzaj działalności”, uzyskiwane są cenne informacje na temat sytuacji ekonomicznej i sytuacji bilansowej (plus informacje na temat dochodów tworzonych w procesie produkcji).
- E. **ŹRÓDŁA DANYCH ORAZ METODY OBLICZEŃ DLA OPRACOWANIA RACHUNKÓW GOSPODARCZYCH DLA ROLNICTWA**
- 1.49. Jedną z głównych właściwości EAA jest przyjęcie formuły „ilość × cena” do pomiaru produkcji globalnej znacznej większości produktów. Podejście to zostało podyktowane głównie trudnością opracowania rachunków rolniczych, bazujących na badaniach reprezentacyjnych, opartych na rachunkowości jednostek.
- 1.50. Szacowanie produkcji roślinnej może być zasadniczo oparte na zasobach, tj. szacunku wyprodukowanych (zebranych) ilości, które z kolei oparte jest na szacunkach powierzchni upraw roślinnych i plonów lub wykorzystaniu, tj. na szacunkach zakupów przez gałęzie używające produkty rolne, wywozu pomniejszonego o przywóz, do których powinny być dodane pewne ilości wykorzystywane jako zużycie pośrednie przez rolnictwo, zmian w stanie rzeczowych środków obrotowych w fazie produkcji oraz spożycia na własne cele (gdzie przeważająca jest spożycie ostateczne). To drugie podejście może okazać się wysoce odpowiednie w przypadkach, gdy nabywcy tych produktów rolnych są łatwo rozpoznawalni oraz ograniczone są cztery pozostałe elementy wykorzystania (na przykład produkty wymagające wstępnego przetworzenia, przed użyciem, tak, jak burak cukrowy, tytoń itp.). Niemniej jednak bilans ilościowy jest potrzebny w celu zweryfikowania spójności i rzetelności danych.
- 1.51. Statystyki dotyczące uboju, wywozu/przywozu żywych zwierząt oraz rozmiarów stada są głównymi źródłami danych do obliczenia produkcji zwierzęcej. Produkcja globalna produktów zwierzęcych (głównie mleka) jest szacowana głównie przy wykorzystaniu danych o sprzedaży do gałęzi zużywających (mleczarnie, pakowninie), ze względu na specyficzne wykorzystanie, do którego są one skierowane.
- 1.52. Bardziej szczegółowy opis metod kalkulacji przedstawiony jest w rozdziale II.
- 1.53. Większość towarów pośrednich może być używanych zasadniczo tylko w rolnictwie (nasiona, sadzonki, nawozy sztuczne, środki ochrony roślin itp.). W tym przypadku dane o zakupach przez rolnictwo oparte są na danych dotyczących sprzedaży gałęzi, które dostarczają te towary pośrednie (po włączeniu handlu zagranicznego).

▼ B

- 1.54. Jednakże tej stosowanie zasady nie jest wolne od pewnego ryzyka. Faktycznie sprzedaż przez producentów wyrobów przeznaczonych na zużycie pośrednie, które zużywane są głównie w rolnictwie, niekoniecznie koresponduje z zakupami tych wyrobów przez sektor rolniczy, ponieważ nawozy sztuczne, środki ochrony roślin itp. mogą być zakupione także dla innych celów (zasoby w jednostkach handlowych, zużycie przez inne jednostki, jak parki publiczne lub gospodarstwa domowe itp.).

F. KLASYFIKACJA

1. Informacje ogólne

▼ M3

- 1.55. Rachunki gospodarcze dla rolnictwa są integralną częścią Europejskiego Systemu Rachunków i dla celów ich obliczania wykorzystuje się ogólną klasyfikację działalności gospodarczej Eurostat, NACE Rev. 2. NACE Rev. 2 jest czterostopniową nomenklaturą działalności sporządzoną w 2006 r. Jest ona faktycznie przeglądem statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej, tj. NACE, która została opublikowana po raz pierwszy przez Eurostat w 1970 r.

▼ B

- 1.56. ►**M3** NACE Rev. 2 ◄ jest bardziej szczegółową wersją ►**M3** ISIC Rev. 4 ◄⁽¹⁾, dostosowaną do specyficznych europejskich uwarunkowań. ►**M3** NACE Rev. 2 ◄ powiązana jest bezpośrednio z CPA — Statistical Classification of Products by Activity Klasyfikacja Produktów wg Działalności w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej, która z kolei oparta jest na CPC — Central Product Classification Narodów Zjednoczonych (Centralna Klasyfikacja Produktów).

▼ M3

- 1.57. NACE Rev. 2 jest klasyfikacją działalności, która jest wykorzystywana do określania „rodzajów działalności” w rachunkach narodowych. Oparta jest na czteropoziomym systemie kodowania, opisanym poniżej:

- pierwszy poziom składający się z pozycji oznaczonych kodem alfabetycznym (sekcje);
- drugi poziom składający się z pozycji oznaczonych dwucyfrowym kodem numerycznym (działy);
- trzeci poziom składający się z pozycji oznaczonych trzycyfrowym kodem numerycznym (grupy); oraz
- czwarty poziom składający się z pozycji oznaczonych czterocyfrowym kodem numerycznym (klasy).

▼ B

- 1.58. Każdy poziom w danej klasyfikacji działalności gospodarczych może być zwykle definiowany przez jego charakterystyczne wyroby lub usługi. Tak więc CPA wykorzystana jest do dokładnego opisu różnych działalności gospodarczych w działalności rolniczej z dodatkowym dwucyfrowym zróżnicowaniem dostarczającym bardziej szczegółowej definicji pozycji.

▼ M6

- 1.59. Zgodnie z ESA 2010 gałąź odpowiada grupie lokalnych JDG zaangażowanych w taką samą lub podobną działalność podstawową. Na najniższym poziomie klasyfikacji gałąź obejmuje wszystkie lokalne JDG należące do tej samej klasy (czterocyfrowej) w klasyfikacji NACE Rev. 2, które zgodnie z definicją w tej nomenklaturze (ESA 2010. 2.150) prowadzą tę samą działalność. Definicja zakresu działalności rolniczej wymaga precyzyjnego określenia:

⁽¹⁾ ►**M3** ISIC Rev. 4 ◄: United Nations International Standard Industrial Classification of all Economic Activities — Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Rodzajów Działalności Gospodarczych Narodów Zjednoczonych.

▼ M6

- jej charakterystycznych działalności,
- charakterystycznych jednostek EAA.

▼ B**2. Definicja charakterystycznych działalności rolnictwa****▼ M6**

- 1.60. Jak opisano w EAA, rolnictwo odpowiada zasadniczo działowi 01 klasyfikacji NACE Rev. 2 z różnicami, które przedstawiono w poniższych sekcjach od 1.62 do 1.66.

▼ B

- 1.61. Rachunki gospodarcze dla rolnictwa są rachunkiem satelitarnym w systemie rachunków narodowych, którego pojęcia, reguły i zasady oparte są na ► **M6** ESA 2010 ◄. Jednakże ► **M6** ESA 2010 ◄ dostarcza jedynie zarys ogólny dla gospodarki jako całości, dlatego też rachunek ten musi być dostosowany do specyficznych wymogów rolnictwa. Te szczególne wymogi wywodzą się głównie ze specyficznych celów EAA, dostępności źródeł danych i specjalnego charakteru jednostek rolniczych i ich działalności gospodarczych. Specyficzny charakter rachunków satelitarnych wymaga zdefiniowania listy charakterystycznych działalności rolniczych, która oczywiście musi być oparta na ► **M3** NACE Rev. 2 ◄.

▼ M3

- 1.62. Dla celów rachunków narodowych działalność rolnicza definiowana jest jako wszystkie jednostki wykonujące, wyłącznie lub łącznie z drugorzędnymi rodzajami działalności gospodarczej, rodzaje działalności, które zaliczone są do Działu 01 NACE Rev. 2 „Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową”. Dział 01 obejmuje ⁽¹⁾:

- Grupę 01.1: Uprawa roślin innych niż wieloletnie;
- Grupę 01.2: Uprawa roślin wieloletnich;
- Grupę 01.3: Rozmnażanie roślin;
- Grupę 01.4: Chów i hodowla zwierząt;
- Grupę 01.5: Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana);
- Grupę 01.6: Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach;
- Grupę 01.7: Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową.

▼ M6

- 1.63. Lista charakterystycznych działalności rolniczych EAA odpowiada tym siedmiu grupom działalności (od 01.1 do 01.7), ale z następującymi różnicami:
- włączeniem produkcji wina i oliwy z oliwek (zużywającej wyłącznie winogrona i oliwki uprawiane w tym samym gospodarstwie),
 - wyłączeniem rodzajów działalności, które w NACE Rev. 2 uważane są za usługi rolnicze (np. obsługa systemów nawadniających — tylko prace rolne wykonane na umowę zlecenia są w tym miejscu uwzględnione).

⁽¹⁾ Patrz również: „Wstępne wytyczne” (ang. Introductory guidelines): Eurostat: NACE Rev. 2, Statystyczna klasyfikacja działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej, Temat 2, Seria E, Luksemburg, 2007 r.

▼ B**3. Definicja charakterystycznych jednostek rolnictwa****▼ M3**

- 1.64. Wszystkie jednostki, które wykonują rodzaje działalności charakterystyczne dla rolnictwa, muszą być włączone do EAA. Jednostki, o których mowa, wykonują rodzaje działalności zaliczone do następujących grup NACE Rev. 2:
- grupy 01.1 i 01.2: Uprawa roślin innych niż wieloletnie i wieloletnich,
 - produkcja nasion: tylko jednostki zaangażowane w rozmnażanie nasion,
 - grupa 01.3: Rozmnażanie roślin,
 - grupa 01.4: Chów i hodowla zwierząt,
 - grupa 01.5: Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana),
 - grupa 01.6: Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach,
 - wyłączając jednostki, które prowadzą rodzaje rolniczej działalności usługowej inne niż praca na umowę zlecenia (tj. jednostki obsługujące systemy nawadniające lub obróbka nasion dla celów rozmnażania),
 - grupa 01.7: Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową.

▼ B

- 1.66. Na podstawie listy można zauważyć, że oprócz gospodarstw rolnych, innymi charakterystycznymi jednostkami rolnictwa są: grupy producentów, produkujących wino i oliwę z oliwek oraz specjalistyczne jednostki, wykonujące prace rolną na umowę zlecenia (porównaj 1.20 i 1.21). Należy pamiętać, że jednostki, które wykonują wyłącznie działalność wypoczynkową nie są zaliczane do jednostek charakterystycznych rolnictwa (porównaj 1.24).

4. Uwagi dotyczące różnych pozycji**▼ M3**

- a) Grupy od 01.1 do 01.3: Uprawa roślin innych niż wieloletnie i wieloletnich, rozmnażanie roślin
- 1.67. Grupy od 01.1 do 01.3 obejmuje systematyczny podział umożliwiający sklasyfikowanie całej działalności związanej z produkcją roślinną w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

▼ B

- 1.68. Produkcja roślin pastewnych, aby była rejestrowana, musi stanowić część działalności gospodarczej.

▼ M3**▼ B**

- 1.70. W nomenklaturze EAA, produkcja nasion produktów rolnych zgrupowana jest w pozycji „Nasiona” a wyjątkami są nasiona zbóż (łącznie

▼B

z ryżem), nasiona oleiste, rośliny białkowe i ziemniaki, które figurują odpowiednio w pozycjach poszczególnych odmian zbóż i nasion oleistych, nasion białkowych i ziemniaków ⁽¹⁾. Faktycznie produkcja nasion obejmuje kilka typów działalności produkcyjnej: prace badawcze (tj. produkcja prototypów nasion pierwszego pokolenia), rozmnażanie (prowadzone przez gospodarstwa rolne na zlecenie) oraz kwalifikowanie (tj. sortowanie i pakowanie przez specjalistyczne jednostki produkcyjne). Tylko rozmnażanie nasion jest charakterystyczną działalnością rolną, ponieważ prace badawcze i działalności kwalifikacyjne prowadzone są przez instytuty naukowe i produkcyjne i nie są częścią tradycyjnej działalności rolnej (tj. wykorzystaniem naturalnych zasobów w celu produkowania roślin i zwierząt). W rezultacie, produkcja nasion w EAA dotyczy tylko produkcji rozmnażania nasion. Zużycie pośrednie nasion obejmuje i) nasiona pierwszego pokolenia zakupione w celu rozmnażania oraz ii) kwalifikowane nasiona zakupione przez producentów rolnych w celu produkowania roślin.

▼M3

- 1.71. Zwyczajowo w NACE Rev. 2 ⁽²⁾, gdy produkty rolne są wyprodukowane i przetworzone w tej samej jednostce produkcyjnej, produkty przetworzone są również klasyfikowane do rolnictwa. Przykładowo moszcz winny, wino i oliwa z oliwek są traktowane w CPA jako produkty żywnościowe. NACE Rev. 2 klasyfikuje produkcję wina i oliwy z oliwek do sekcji C „przetwórstwo przemysłowe” (Klasy 11.02 „Produkcja win gronowych” i 10.41 „Produkcja olejów i pozostałych tłuszczów płynnych”). Tylko wytwarzanie wina gronowego i oliwy z oliwek zaliczane jest do rolnictwa (Klasy 01.21 „Uprawa winogron” i 01.26 „Uprawa drzew oleistych”). Jednakże zgodnie z powyższym wspomnianym zwyczajem, wino i oliwa z oliwek produkowane z winogron i oliwek wyprodukowanych przez tę samą jednostkę produkcyjną klasyfikowane są do rolnictwa.

▼B

- 1.72. Produkcja wina przez jednostki ściśle związane z gospodarstwem rolnym, także traktowana jest jako charakterystyczna działalność rolnicza w EAA. Jednostki o silnym powiązaniu z gospodarstwami rolnymi, obejmują grupy producentów (np. spółdzielnie rolnicze). Włączenie ich do działalności rolniczej podyktowane jest przez rodzaj tych organizacji, które historycznie reprezentują przedłużenie działalności gospodarstw rolnych (wzajemne podstawy, odnoszące się do produkcji i badania rynku), i które są zazwyczaj ich własnością. Dla odróżnienia, produkcja wina (oliwy z oliwek) przez firmy rolno-spożywcze, wyłączona jest z EAA (ponieważ jest to z natury wyraźnie działalność przemysłowa).
- 1.73. Produkcję moszczu winnego wykazuje się razem z produkcją wina w liście charakterystycznych działalności, ponieważ moszcz winny może być sprzedany lub wywózony w fazie surowca, przekazany do zasobów przed sprzedażem lub wywozowaniem, przeznaczonym do spożycia lub przetworzonym w wino podczas analizowanego okresu.
- 1.74. Ponieważ wino, oliwa z oliwek i moszcz winny (lecz tylko ten, który w okresie badanym nie jest dojrzały), są wynikiem produkcji rolniczej

⁽¹⁾ Powodem tego odchylenia od zasady ogólnej jest to, iż w tych szczególnych przypadkach znacząca część nasion jest otrzymywana w wyniku normalnej produkcji globalnej odpowiadających zbiorów zbóż, nasion oleistych, roślin białkowych lub ziemniaków, podczas gdy w innych przypadkach produkowana jest w wyspecjalizowanych gospodarstwach.

⁽²⁾ Patrz: „Wstępne wytyczne” (ang. Introductory guidelines) do NACE Rev. 2: Statystyczna klasyfikacja działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej, Temat 2, Seria E, Luksemburg, 2007 r.

▼ B

w postaci przetwórstwa winogron i oliwek uprawianych w tej samej jednostce, ani winogrona przeznaczone do produkcji moszczu winnego i wina, ani oliwki przeznaczone do produkcji oliwy (tj. podstawowe produkty) nie powinny być włączone do produkcji. Traktowane są jako spożycie wewnętrzne, które nie jest mierzona jako produkcja „rodzaju działalności” (porównaj 2.052). Moszcz winny, który nie dojrzewa podczas okresu badanego, powinien być włączony do produkcji okresu badanego. Podczas okresu dojrzewania powinno być rejestrowane jako zużycie pośrednie (spożycie wewnętrzne), bilansujące odpowiedni ubytek zasobu. Wino będące rezultatem przetwórstwa moszczu, powinno być rejestrowane jako element składowy produkcji globalnej.

- 1.75. Zasadzenia wieloletnie (np. winnice i sady) są dobrami kapitału trwałego i ich zakładanie musi być rejestrowane w produkcji globalnej. Dokonywanie zasadzeń wieloletnich na potrzeby własne stanowi „dobra kapitału trwałego wytworzone na potrzeby własne”. Kiedy założenie plantacji dokonywane jest przez wyspecjalizowane jednostki na podstawie umowy, odpowiadająca wartość uznawana jest jako „Sprzedaż”.

▼ M3

b) Grupa 01.4: Chów i hodowla zwierząt

▼ B

- 1.76. Tak jak działalności związane z uprawą roślin (porównaj 1.67), grupa ta obejmuje systematyczny podział całego inwentarza żywego i produktów zwierzęcych produkowanych w krajach członkowskich Unii Europejskiej.

▼ M3**▼ B**

- 1.78. Hodowla koni jest charakterystyczną działalnością w działalności rolniczej EAA, jakiegokolwiek może być ostateczne przeznaczenie zwierząt (hodowla, produkcja mięsa lub usługi). ► **M3** Należy wskazać jednak, że zarządzanie stajniami koni wyścigowych i szkołami jeździeckimi nie jest charakterystyczną działalnością rolniczą (jest to część „Działalności sportowej, rozrywkowej i rekreacyjnej”: Dział 93) (porównaj 2.210). ◀ ► **M6** Z tego względu przepływy przypadające rolnikowi z takich działalności muszą być wyłączone z EAA. ◀ Dodatkowo utrzymanie koni wyścigowych i koni wierzchowych, które nie jest częścią rolniczego procesu produkcji, jest wyłączone z EAA. Podobna zasada zastosowana jest do byków wykorzystywanych w walkach byków.

- 1.79. W rachunkach gospodarczych, produkty uboczne ⁽¹⁾, które powstają automatycznie w produkcji określonych produktów rolnych, nie są rejestrowane w tej samej pozycji jako ten sam produkt. Pojawiają się oddzielnie, na końcu każdej grupy działalności produkcyjnych, podzielone według rodzajów. Na przykład, w uprawie roślin, przykłady obejmują: słomę, liście z buraków i kapusty, strąki grochu i fasoli itp., w produkcji wina: osad winny, w produkcji oliwy z oliwek odpady, takie jak makuchy; oraz w przypadku produkcji zwierzęcej: skóry, włosy, futro zwierzęcy łowny oraz wosk i obornik. Mówiąc ogólnie, żaden z tych produktów nie jest głównym celem produkcji, co wyjaśnia dlaczego dane statystyczne dotyczące tych produktów tak rzadko są rzetelne. Produkty te wykorzystywane są w rolnictwie, głównie jako pasza dla zwierząt lub do użytku

⁽¹⁾ Produkt drugorzędny jest to produkt, który technicznie związany jest z procesem produkcji innych produktów. Może być wydzielony, gdy jest związany z innymi produktami tej samej grupy, ale których produkcja jest wydzielona z tej grupy lub zwykle gdy jest powiązany z innymi produktami, ale których produkcja nie jest specyficzna w grupie.

▼ B

gleby. Jednakże produkty te sprzedawane są sezonowo (okresowo) do sektorów gospodarczych innych niż rolnictwo, w którym to przypadku wartość produkcji powinna być wykazywana w EAA.

▼ M3

c) Grupa 01.6: Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo oraz działalność następująca po zbiorach

1.80. Działalności w grupie 01.6 mogą być podzielone na dwie kategorie:

- usługi rolnicze w postaci prac wykonanych na umowę zlecenia, w fazie produkcji (tj. prace rolne wykonane na umowę zlecenia),
- „pozostałe” usługi rolnicze (obsługa systemów nawadniających, obróbka nasion dla celów rozmnażania itp.).

1.81. Rodzaje usługowej działalności rolniczej w drugiej grupie nie są traktowane jako rodzaje działalności charakterystyczne dla EAA (choć są rejestrowane w Rachunkach Narodowych w rachunkach rolnictwa), ponieważ nie są one ani tradycyjnymi, ani typowymi rodzajami działalności rolniczej.

▼ B

Praca rolna wykonywana na umowę zlecenia

1.82. W wyniku procesu specjalizacji gospodarczej, gospodarstwa rolne i gospodarstwa domowe od dawna przestawały wykonywać pewne funkcje, które zostały przejęte przez wzrastającą liczbę wyspecjalizowanych jednostek prowadzących firmy na własną rękę. Podział funkcji dotyczy głównie przetwórstwa produktów rolnych (ubój zwierząt i przetwórstwo mięsa, przemiał zbóż, pieczenie chleba, produkcja masła, serów oraz przygotowanie materiału siewnego przez nowe działy gospodarki krajowej) oraz, w późniejszym okresie, pewnych transakcji rynkowych. Jest to specjalny przypadek w kontekście głównych zmian strukturalnych oddziaływujących na rolnictwo, wzrostu wykorzystania dużych maszyn i działalności rolniczych, które mają bezpośrednio udział w produkcji roślinnej i hodowli zwierząt oraz które, coraz częściej, przypisane są do wyspecjalizowanych jednostek.

1.83. Wśród tych działalności ważne są: nawożenie roślin, oranie, sianie, pielienie, zwalczanie szkodników, ochrona roślin, zbiór siana, młócenie oraz strzyżenie owiec.

1.84. Charakterystyczną cechą tych wszystkich działalności jest to, że są one generalnie niezbędne jako część procesu produkcji produktów rolnych oraz związane są z produkcją tych produktów.

1.85. Działalności, które bezpośrednio nie są związane z produkcją produktów rolnych, tj. które nie mają miejsca w fazie produkcji rolnej (np. transport na rachunek osób trzecich, dostawy mleka do mleczarni są przykładami działalności drugorzędnych, tworzących część odrębnego „rodzaju działalności”), nie powinny być wykazywane w EAA (chyba że są działalnościami nierozdzielными w podstawowej działalności rolniczej; porównaj 1.12).

1.86. Należy jednak pamiętać, że ten podział stosuje się tylko do omawianych działalności, jeżeli wykonywane są wyłącznie na rachunek wyspecjalizowanych jednostek. ► **M3** Jeżeli z drugiej strony rolnik wypożycza maszynę bez operatorów lub tylko z niektórymi wymaganymi operatorami, w wyniku czego kontynuuje on wykonywanie działalności z pomocą maszyn, działalność tę zalicza się do Działu 77 wg NACE Rev. 2. ◀ Sytuacja ta dotyczy głównie prostych maszyn, wymagających relatywnie niewielu napraw, głównie podczas okresu szczytowego, gdy maszyny są w największym wykorzystaniu (porównaj 1.23).

▼B

1.87. Praca na umowę zlecenia, wykonywana podczas fazy produkcji rolniczej, pociąga za sobą głównie wykorzystanie drogich maszyn i sprzętu. Praca taka może być wykonywana przez:

- a) wyspecjalizowanych wykonawców, dla których jest ona działalnością podstawową (wykonawcy w prawdziwym znaczeniu);
- b) gospodarstwa rolne.

W tym przypadku praca wykonywana na umowę zlecenia przyjmuje zwykle następujące formy:

- jeśli chodzi o dodatkowy dochód rolników, najbardziej elastyczną formą jest okazjna pomoc świadczona sąsiadom. Kategoria ta obejmuje także opłaty za przechowywanie inwentarza żywego oraz trzody chlewnej i drobiu, chów i hodowlę zwierząt na zasadzie odpłatności (szczególnie tuczenie). Przechowywanie może być prowadzone przez rolnika na rachunek innego rolnika lub inwentarz żywy może być własnością przedsiębiorstwa przemysłowego, zwykle dostawcy (np. producenta lub jednostki sprzedającej rośliny pastewne) lub nabywcy (np. rzeźni),
- w formie bardziej lub mniej samodzielnego kółka rolniczego, które reprezentuje systematyczną formę wzajemnej pomocy pomiędzy sąsiadami. Wysoki koszt maszyn i niski stopień ich wykorzystania przez pojedyncze gospodarstwo pozwala gospodarstwu, które posiadają takie maszyny, na utworzenie kółek rolniczych, które uzupełnione o niezbędny personel, postawione są do dyspozycji innych gospodarstw. Rolnicy osiągają, w coraz większym stopniu, swój główny dochód rolniczy z prac wykonywanych na umowę zlecenia na rachunek osób, dla których rolnictwo jest działalnością drugorzędną i którzy w wielu przypadkach są tylko właścicielami gruntów,
- spółdzielnie maszyn rolniczych⁽¹⁾. Są to duże spółdzielnie zatrudniające pracowników; są one podobne do wyspecjalizowanych wykonawców;
- c) przedsiębiorstwa występujące w końcowej fazie produkcji, które zbierają owoce lub warzywa, a potem same przetwarzają je (np. zakłady konserwantów, konserwujące groszek w ramach prac wykonywanych na umowę zlecenia);
- d) przedsiębiorstwa występujące w początkowej fazie produkcji. Obejmują one jednostki handlowe sprzedające maszyny rolnicze, które wykonują prace na umowę zlecenia. Chociaż inne przypadki mogą, z punktu widzenia EAA, wydawać się wysoce nieprawdopodobne, teoretycznie możliwe jest dla producenta środków owadobójczych, aby sam wykonywał usługi z zastosowaniem tych środków. Jednakże jeżeli wykonane jest to przy zastosowaniu najnowocześniejszych technik, niekoniecznie jest to praca wykonywana na umowę zlecenia w fazie produkcji rolniczej, a także gdy praca nie jest prowadzona regularnie przez rolnika (np. powietrzne opryski przeciw pasożytom).

⁽¹⁾ Sprzęt i maszyny należą do spółdzielni, inaczej niż w kółkach rolniczych, gdzie generalnie są one własnością indywidualnych gospodarstw.

▼ B

- 1.88. W przypadkach gdy trzeba zdecydować czy określona działalność powinna być traktowana jako praca wykonana na umowę zlecenia (tj. praca, która w kontekście rolniczego procesu produkcji normalnie powinna być wykonana samodzielnie przez gospodarstwo rolne), należałoby uświadomić sobie, że ważny jest nie tylko rodzaj działalności, ale także specyficzny kontekst, w którym jest ona wykonywana, tj. ważny jest „rolniczy proces produkcji”.

▼ M3

- 1.89. Hodowla zwierząt prowadzona w gospodarstwach w zamian za wynagrodzenie (dostarczenie gruntu dla zwierząt gospodarskich) jest odpłatną pracą rolną wykonaną na umowę zlecenia, ponieważ jest ona częścią rolniczego procesu produkcji. Jednakże pozycja ta nie obejmuje prywatnego chowu i dozoru nad końmi wierzchowymi, ponieważ te rodzaje działalności nie stanowią produkcji wyrobów, ale prawdziwą usługę w znaczeniu ► **M6** ESA 2010 ◀ (Sekcja R w NACE Rev. 2).

▼ B

- 1.90. Forma wynagrodzenia płaconego osobom wykonującym pracę na umowę zlecenia nie jest ważna. W żadnym przypadku wynagrodzenie nie musi być stałe (tj. wynagrodzenie w dosłownym znaczeniu); wynagrodzenie może przyjąć formę udziału w zysku lub formę mieszana (na przykład: rolnik, który tuczy cielęta, zamiast wynagrodzenia, otrzymuje głównie stałą kwotę za każdą sztukę zwierzęcia plus udział w zysku netto). Wynagrodzenie może przyjąć także formę określonego udziału w produkcji.
- 1.91. Niemniej jednak, praca musi być zawsze wykonana przez niezależne przedsiębiorstwa: praca wykonana przez opłacanych pracowników zatrudnionych przez gospodarstwo nie jest zaliczana do tej kategorii. Z punktu widzenia gospodarstwa, wynagrodzenie za taką pracę (na przykład pracę wykonaną przez płatnego pasterza owiec) jest kosztem i pojawia się w pozycji „Koszty związane z zatrudnieniem”. Dla odróżnienia, praca wykonywana przez przedsiębiorstwo, które prowadzi dojenie na zasadzie umowy zlecenia, rejestrowana jest w EAA dwa razy: jako produkcja globalna (sprzedaż usług), z punktu widzenia dostawcy oraz jako zużycie pośrednie (zakup usług przez gospodarstwo rolne) z punktu widzenia gospodarstwa rolnego.

▼ M3

- d) Grupa 01.7: Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową
- 1.92. Ta grupa działalności obejmuje następujące rodzaje działalności: (i) łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych na zasadach komercyjnych; (ii) pozyskiwanie zwierząt (martwych lub żywych) celem pozyskania żywności, futer lub skór, dla celów naukowych, do ogrodów zoologicznych oraz do gospodarstw domowych; (iii) produkcję skór futerkowych lub skór z gadów i ptaków pochodzących z działalności łowieckich i pozyskiwania zwierząt łownych. Należy podkreślić, że produkcja skór pochodzących z rzeźni i polowania prowadzonego jako działalność sportowa lub rekreacyjna, nie są włączane jako charakterystyczne rodzaje działalności do działalności rolniczej. Ponadto grupa „łowiectwo” nie obejmuje hodowania zwierząt łownych w gospodarstwach, które powinno być rejestrowane w klasie „Chów i hodowla pozostałych zwierząt”.

▼ B

5. **Różnice pomiędzy rodzajem działalności w EAA a gałęzią rolnictwa w centralnym systemie rachunków narodowych**

▼ M6

- 1.93. Działalność rolnicza w EAA, jak zdefiniowano w sekcjach od 1.62 do 1.66, różni się pod pewnymi względami od gałęzi zdefiniowanej na użytek rachunków narodowych. Różnice odnoszą się do definicji zarówno charakterystycznych działalności, jak i jednostek. Można je podsumować w następujący sposób:

▼ M6

Działalność rolnicza w EAA = Gałąź „Rolnictwo” w rachunkach narodowych (Nace Rev.2 dział 01)

- Produkcja jednostek świadczących towarzyszące usługi rolnicze inne niż prace rolne wykonane na umowę zlecenia (np. obsługa systemów nawadniających)
- Jednostki, w przypadku których działalność rolnicza stanowi jedynie działalność hobbistyczną i które są uwzględnione w rachunkach narodowych, por. ESA 2010, 3.08
- + Produkcja wina i oliwy z oliwek (zużywająca wyłącznie winogrona i oliwki uprawiane w tym samym gospodarstwie (ugrupowania producentów, kooperatywy itp.))
- + Rozdzielna drugorzędna działalność rolnicza w jednostkach, których główna działalność nie jest działalnością rolniczą (por. 1.18).

▼ B**II. TRANSAKCJE DOTYCZĄCE PRODUKTÓW**

- 2.001. Transakcje dotyczące produktów ujawniają pochodzenie i wykorzystanie produktów. Za produkty uważane są wyroby i usługi wytwarzane w ramach procesu produkcji. Podstawowymi kategoriami transakcji dotyczących produktów, zdefiniowanymi przez ►**M6** ESA 2010 ◀ są: produkcja globalna, zużycie pośrednie, wydatki naspożycie ostateczne, spożycie ostateczne skorygowana, inwestycje brutto, wywóz wyrobów i usług oraz przywóz wyrobów i usług.
- 2.002. Jak wspomniano w sekcjach 1.40 i 1.41, tylko produkcja globalna, zużycie pośrednie i inwestycje brutto są brane pod uwagę w EAA. Produkcja globalna rejestrowana jest jako zasób, a zużycie pośrednie jako wykorzystanie w rachunku produkcji. Inwestycje brutto rejestrowane są jako wykorzystanie (zmiana w aktywach) w rachunku kapitałowym.
- A. ZASADY OGÓLNE
1. **Okres odniesienia**
- 2.003. W rachunkach gospodarczych dla rolnictwa okresem odniesienia jest rok kalendarzowy.
2. **Dane występujące w EAA**
- a) Ilość
- 2.004. Zazwyczaj, ilości powinny być wykazywane w 1 000 t (w 10 000 hl dla moszczu winnego i wina), z dokładnością 1 miejsca po przecinku. Produkcja zwierzęca podawana jest w wadze żywej.
- b) Ceny
- 2.005. W EAA ceny powinny być wykazywane za 1 t (w 10 hl dla wina i moszczu winnego).

▼ M7

- 2.006. W EAA ceny są rejestrowane w liczbie całkowitej lub zaokrąglane do jednego lub dwóch miejsc po przecinku, w zależności od statystycznej wiarygodności posiadanych danych cenowych. Odpowiednie dane cenowe w odniesieniu do nakładów i produkcji są niezbędne do opracowania EAA.

▼ B

- c) Wartości
- 2.007. Wartości powinny być wykazywane w milionach w walucie danego kraju.

▼ B**3. Czas rejestracji****▼ M6**

- 2.008. ESA 2010 (od 1.101 do 1.105) rejestruje przepływy (szczególnie transakcje dotyczące produktów i transakcje podziału) w ujęciu memoriałowym, to znaczy w momencie, w którym wartość ekonomiczna jest tworzona, przekształcana lub przestaje istnieć albo w którym należności lub zobowiązania powstają, są przekształcane lub umarzane, nie zaś w momencie rzeczywistego dokonania płatności.

▼ B**a) Produkcja globalna**

- 2.009. Produkcja globalna powinna być wyceniana i rejestrowana w czasie, w którym jest wytworzona. W związku z tym, rejestrowana jest w momencie, gdy jest wyprodukowana, a nie w momencie gdy jest zapłacona przez nabywcę.

▼ M6

- 2.010. W ESA 2010 proces produkcji traktowany jest jako proces ciągły, podczas którego wyroby i usługi przekształcane są w inne wyroby i usługi. Proces ten może odbywać się w różnych okresach, w zależności od produktów, a okresy te mogą przekraczać okres obrachunkowy. Tę charakterystykę procesu produkcji połączono z rezultatami zasady memoriałowej w rejestrowaniu produkcji globalnej w formie produkcji niezakończonej. Zatem zgodnie z ESA 2010 (3.54) produkcja globalna produktów rolnictwa jest rejestrowana w sposób ciągły w całym okresie produkcji (a nie tylko w momencie zebrania plonów lub uboju zwierząt rzeźnych). Uprawy roślinne w okresie wzrostu, lasy przeznaczone na wyręb oraz zasoby ryb i zwierząt hodowanych z przeznaczeniem na żywność są uznawane za zapasy produkcji niezakończonej w trakcie procesu wzrostu, a następnie, w momencie zakończenia tego procesu, przekształcane w zapasy wyrobów gotowych. Produkcja globalna nie obejmuje zmian niekulturowanych zasobów biologicznych, takich jak wzrost zwierząt, ptaków i ryb żyjących dziko lub niekulturowany wzrost lasów, ale obejmuje połowy zwierząt, ptaków i ryb żyjących dziko.

- 2.011. Rejestrowanie produkcji globalnej jako produkcji niezakończonej jest zarówno pożądane, jak i niezbędne do analiz ekonomicznych, gdy proces produkcji odbywa się w okresie przekraczającym okres odniesienia. Pozwala to na zachowanie spójności pomiędzy rejestrowaniem kosztów a rejestrowaniem produkcji globalnej, aby uzyskać odpowiednie dane dotyczące wartości dodanej. Ponieważ EAA oparte są na roku kalendarzowym, rejestrowanie produkcji niezakończonej ma z założenia zastosowanie tylko do produktów, których proces produkcji nie został ukończony na koniec roku kalendarzowego (ale także w przypadkach, gdy ogólny poziom ceny podlega bardzo gwałtownym zmianom podczas okresu obrachunkowego).

▼ B

- 2.012. Jednakże dla produktów rolnych, których cykl produkcyjny jest krótszy niż okres obrachunkowy, może być zbędnym rejestrowanie produkcji globalnej jako produkcji niezakończonej. Rejestrowanie produkcji globalnej w fazie produktów gotowych tj. zbioru (dla produkcji roślinnej) w rzeczywistości daje odpowiedni stopień zgodności pomiędzy tym etapem i rozpatrywanymi kosztami produkcji. Jest to sytuacja charakterystyczna dla większości rolnej produkcji globalnej, której cykl produkcyjny trwa krócej niż rok. Nie jest więc konieczne rejestrowanie produkcji niezakończonej o krótkim cyklu produkcji roślinnej, których proces produkcji przechodzi do drugiego roku kalendarzowego (porównaj 2.172). W tych przypadkach uprawy roślin nie są rozpatrywane jako zasoby produkcji niezakończonej.

▼B

- 2.013. W praktyce tylko produkty o długim cyklu produkcyjnym rozpatrywane są według metody rejestrowania w postaci produkcji niezakończonych. Takimi produktami są w szczególności inwentarz żywy, produkty roślinne jako wino (którego dojrzewanie jest integralną częścią procesu produkcji) i plantacje. Faktycznie normalny trend w zakresie cen w Unii Europejskiej jest ogólnie niezbyt wyraźny i nie powinno być powodu dla rejestrowania pewnych produktów jako produkcji niezakończonych (choćby mogłoby zdarzyć się to w wyjątkowych przypadkach, porównaj 2.172).
- 2.014. Gdy produkty o długim cyklu produkcyjnym, które zostały zarejestrowane jako produkcja niezakończona, są zebrane (produkcja roślinna), przeznaczone na ubój (zwierzęta), proces produkcji jest ukończony i produkcja niezakończona przekształcana jest w zasoby produktów gotowych przygotowanych do sprzedaży lub wykorzystania dla innych celów. ►M6 W trakcie procesu produkcji wartość, która ma być rejestrowana każdego roku jako produkcja globalna w postaci produkcji niezakończonych, może być otrzymana poprzez podział przewidywanej wartości produktów gotowych w proporcji do kosztów poniesionych w każdym okresie (SNA 2008, 6. 112). ◄
- 2.015. Zwierzęta: Produkcja zwierzęca zwykle wymaga okresu czasu, mogącego rozciągać się przez kilka badanych lat, zanim będzie ukończona. Od czasu narodzin zwierzęcia, możliwe jest, a także stosowne, rejestrowanie jego wejścia do każdej fazy produkcji tj. do każdej grupy wiekowej pojedynczych zwierząt (jednakże część procesu produkcji, poprzedzająca narodziny nie może być rejestrowana, ponieważ nie może być oddzielona od kosztów poniesionych w hodowli zwierząt rodzicielskich).
- 2.016. Proces produkcji zwierząt pociągowych formalnie jest ukończony w momencie ich narodzin; od tego momentu są one rejestrowane jako środki trwałe. Oczywiście, zwierzęta nie są wtedy gotowe do ich zamierzonego wykorzystania, ale indywidualne odstępstwa są takie, że jakkolwiek selekcja ustalonego wieku dla wszystkich przypadków byłaby wysoce arbitralna. Moment narodzin został wybrany z przyczyn praktycznych, szczególnie z powodu dalszego wykorzystania, do którego będą one przeznaczone, a które na tym etapie jest już określone.
- 2.017. Nie zawsze jest to przypadek bydła, trzody chlewnej, owiec i pozostałego inwentarza żywego, które mogą być hodowane do celów hodowlanych lub uboju. ►M6 Gdy możliwe jest rozróżnienie młodych zwierząt w zależności od ich przyszłego wykorzystania, zwierzęta, które mają być wykorzystane jako czynniki produkcji, powinny być rejestrowane od razu od momentu narodzin jako nakłady brutto na środki trwałe (nakłady brutto na środki trwałe na własne potrzeby, które są rejestrowane w momencie ich produkcji), tj. traktowane jako produkcja niezakończona, a ich wzrost powinien być rejestrowany jest produkcja globalna, porównaj ESA 2010, 3.134). ◄ W przeciwnym razie, zwierzęta zaliczane są do zasobów produkcji niezakończonych, dopóki formalnie nie dołączą do stada hodowlanego w celu wykorzystania jako czynniki produkcji (np. krowy mleczne lub do hodowli lub do innych celów produkcyjnych, jak produkcja wełny). Wówczas rejestrowane są w ramach kapitału trwałego. Zwierzęta, które zostały usunięte ze stad hodowlanych przed ubojem, powinny być także liczone zasoby, a nie jako środki trwałe.
- 2.018. Produkcja piskląt jest specjalnie traktowana, jeżeli obejmuje dwa okresy odniesienia. Jaja wylęgowe w wylęgarniach, na koniec okresu uważane są za produkcję globalną piskląt i jest rejestrowana w EAA w produkcji globalnej drobiu (w formie produkcji niezakończonych) (porównaj 2.048).

▼B

- 2.019. Wino: Produkcja powinna być rejestrowana jako produkcja niezakończona, ponieważ dojrzewanie wina tworzy część procesu produkcji i może trwać przez kilka okresów obrachunkowych. Podobnie fermentowanie moszczu winnego, które chociaż nie jest dłużej surowym moszczem, nie jest jeszcze winem, traktowane jest na koniec okresu obrachunkowego w taki sam sposób jak jaja wylęgowe w wylęgarniach i wykazywane jest w EAA jako wino w postaci produkcji niezakończonej.
- 2.020. Aktywa uprawiane na plantacjach: wyroby przeznaczone środki trwałe brutto realizowane dla własnych potrzeb (inne niż stado podstawowe), takie jak plantacje, powinny być rejestrowane jako środki trwałe brutto w momencie wyprodukowania rozpatrywanych środków trwałych.
- b) Zużycie pośrednie
- 2.021. Wyroby i usługi powinny być rejestrowane w momencie ich wejścia do procesu produkcji, tj. w momencie, gdy są one rzeczywiście zużyte, a nie w momencie, gdy są zakupione lub przyjęte do magazynu.
- 2.022. W praktyce, zużycie wyrobów w danym okresie odniesienia, odpowiada zakupom lub nabyciu wyrobów plus stan materiałów na początek okresu minus stan materiałów na koniec okresu ⁽¹⁾.
- 2.023. Usługi rejestrowane są w momencie nabycia. Ponieważ usługi nie mogą być magazynowane, moment nabycia jest także momentem zużycia.
- 2.024. Wyjątkami od tej zasady są następujące usługi:
- usługi związane z zakupem wyrobów, takie jak handel i usługi transportowe, rejestrowane są jako zużycie pośrednie w momencie, gdy wyroby, o których mowa, są zużyte (porównaj 2.111),
 - usługi uznawane za stałe, takie jak usługi ubezpieczeniowe. Są one rejestrowane na bazie rat, na koniec okresu odniesienia, w proporcji do płatności należnej za rok lub część roku, o którym mowa. Odpowiednio rejestrowana kwota niekoniecznie odpowiada składkom ubezpieczeniowym, płaconym w danym okresie.
- c) Środki trwałe brutto
- 2.025. Środki trwałe brutto rejestrowane są w momencie przekazania własności rozważanych środków trwałych do jednostki mającej zamiar wykorzystać je do celów produkcyjnych. Niemniej jednak są dwa wyjątki od tej zasady. Po pierwsze, środki nabyte poprzez leasing finansowy rejestrowane są jakby użytkownik stał się właścicielem w momencie gdy wyroby są postawione do jego dyspozycji celem wykorzystania (porównaj 2.122). Po drugie, środki trwałe brutto ponoszone na własne potrzeby rejestrowane są w momencie wyprodukowania rozważanych aktywów (z wyjątkiem bydła, trzody chlewnej, owiec i pozostałego inwentarza żywego, których przyszłe wykorzystanie nie może być jasno zdefiniowane, ponieważ zwierzęta te zaliczone są do produkcji niezakończonej, porównaj 2.017).
- 2.026. Konsekwentnie, w przypadku zakładania sadów i winnic (środki trwałe będące wyrobami wyprodukowanymi na własne potrzeby), jeżeli nie wszystkie niezbędne prace są ukończone z końcem okresu obliczonego, wartość zużytych w ciągu roku obrachunkowego materiałów i usług rejestrowana jest środki trwałe brutto na koniec okresu.

⁽¹⁾ Porównaj od 2.029 do 2.031 dla czasu, w którym zapasy są rejestrowane.

▼B

2.027. Nabycie i sprzedaż gruntów, jak również towarzyszące koszty, rejestrowane są w momencie przekazania własności. Jednakże należy podkreślić, że nabycie netto gruntów nie jest zaliczane do środków trwałych brutto, ponieważ grunty są aktywami nie produkowanymi. Nabycie netto gruntów (i innych rzeczowych aktywów nie produkowanych) rejestrowane jest w rachunku kapitałowym („Rachunek nabycia aktywów niefinansowych”).

d) Zmiany zasobów

2.028. Zmiany zasobów odpowiadają różnicy pomiędzy wyrobami wchodzącymi a wyrobami wychodzącymi z zasobów w ciągu okresu odniesienia.

2.029. Wyroby wchodzące z zasobów są wyrobami, przeznaczonymi do zużycia w późniejszym procesie produkcji (materiały), w którym to przypadku rejestrowane są w momencie przekazania własności lub są one produktami u producenta przeznaczonymi do późniejszego wykorzystania, np. sprzedaż lub przekazanie do środków trwałych jednostki (wyroby gotowe), w którym to przypadku rejestrowane są w momencie, gdy ukończony jest ich proces produkcji.

2.030. W przypadku produktów w toku pochodzących z branży (tj. rejestrowanych jako produkcja niezakończona), wartość zużytych materiałów i usług w ciągu okresu odniesienia rejestrowana jest także jako zasoby na koniec tego okresu (poza uprawniami o krótkim cyklu, porównaj sekcja 2.012; w konsekwencji część zużytych materiałów i usług podczas okresu odniesienia zostanie zużyta bez dodatkowego zwiększenia w wartości zasobów).

2.031. Wyroby wycofane z zasobów są, w przypadku materiałów, wyrobami wchodzącymi do procesu produkcji lub wyrobami opuszczającymi zasoby w celu sprzedaży lub przekazania do innego wykorzystania. W pierwszym przypadku wyroby odejmowane są od zasobów producenta w momencie ich rzeczywistego zużycia pośredniego w procesie produkcji; w drugim przypadku, odejmowane są od zasobów w momencie sprzedaży lub innego wykorzystania.

B. PRODUKCJA GLOBALNA

▼M6

(porównaj ESA 2010, od 3.07 do 3.54)

▼B

1. **Uwagi ogólne dotyczące pojęcia produkcji globalnej w ►M6 ESA 2010 ◄ i EAA**

▼M6

2.032. Produkcję globalną stanowi ogół produktów wytworzonych w ciągu okresu księgowego. (ESA 2010, 3.14). Ważne jest, aby zachować rozróżnienie pomiędzy terminem „produkcja globalna” a terminem „produkcja”, gdyż produkcja globalna oznacza rezultaty w postaci wyrobów i usług, natomiast produkcja oznacza proces.

▼B

2.033. Według ►M6 ESA 2010 ◄, produkcja globalna obejmuje także: i) wyroby i usługi dostarczane przez jedną lokalną JDG do innej, należącej do tej samej jednostki instytucjonalnej; ii) wyroby wyprodukowane przez lokalną JDG, będące ciągle w zasobach na koniec okresu obrachunkowego, w którym zostały wyprodukowane, jakiekolwiek byłoby zamierzone późniejsze wykorzystanie. Jednakże wyroby lub usługi wyprodukowane i zużyte podczas tego samego okresu obrachunkowego, w tej samej lokalnej JDG nie są rejestrowane oddzielnie. ►M6 Nie są one zatem rejestrowane jako część produkcji globalnej lub zużycia pośredniego danej lokalnej JDG. ◄

▼ B

2.034. Pojęcie produkcji globalnej użyte w EAA, które powiązane jest z pojęciem „ogólnej produkcji globalnej”, oparte jest na dostosowaniu ►M6 ESA 2010 ◄, ponieważ niektóre wyroby i usługi rolnicze, wyprodukowane i zużyte podczas tego samego okresu obrachunkowego, w tej samej jednostce rolniczej, rejestrowane są w produkcji globalnej całej działalności rolniczej. Kryteria selekcji tych wyrobów i usług, dla celów zaliczenia do produkcji globalnej rolnictwa, opisane są w sekcji 2.055. Różnica pomiędzy ►M6 ESA 2010 ◄ i metodą zastosowaną w EAA reprezentowana jest przez elementy zużycia wewnętrznego, której wartość zaliczana jest zarówno do produkcji globalnej, jak i zużycia pośredniego. Tak więc wartość dodana pozostaje identyczna, bez względu na użytą metodę.

2.035. Jak wspomniano w sekcji 1.34, poprawka zasady ESA, oparta jest na specjalnym charakterze działalności rolniczej i gospodarstwa rolnego (jako lokalnej JDG). Ponadto stwarza ona możliwość:

— poprawienia analiz ekonomicznych rachunków rolniczych, szczególnie definicji współczynników technicznych i stawek wartości dodanej (stosunek pomiędzy produkcją globalną i zużyciem pośrednim),

— poprawienia porównań współczynników technicznych i stawek wartości dodanej pomiędzy podgałęziami działalności gospodarczej i pomiędzy krajami. Faktycznie produkcja globalna, zużyta w jednostce jest ograniczona do kilku określonych produktów (jak zboża, białko, produkty oleiste, rośliny pastewne oraz mleko do karmienia inwentarza żywego) i stawek zużycia pośredniego różnią się znacznie zależnie od gałęzi gospodarczej i kraju,

— większej zgodności pomiędzy rachunkami: tworzenia dochodów i dochodu przedsiębiorcy: konieczna zgodność pomiędzy transakcjami dotyczącymi produktów (produkcja globalna, zużycie pośrednie itd.) z transakcjami podziału (koszty związane z zatrudnieniem, dotacje, podatki, renty gruntowe, odsetki itp.) została wzmocniona od czasu reformy wspólnej polityki rolnej w 1992 roku, w której dotacje (niektóre dotacje dotyczą produktów podlegających zużyciu wewnątrzgałęziowemu) odgrywają obecnie ważną rolę w tworzeniu i przekształcaniu dochodu.

2.036. ►M6 Chociaż nie jest to proponowane w ESA 2010, metoda zastosowana w EAA jest przewidziana w SNA z racji specjalnego charakteru rolnictwa oraz w podręczniku metodologicznym FAO ⁽¹⁾. ◄ W rezultacie dopuszcza znaczne zmniejszenie różnicy między pomiarami produkcji globalnej wynikającej z wyboru jednostki bazowej (lokalnej JDG lub jednostki jednorodnej produkcji).

2. **Produkcja globalna działalności rolniczej: różne ilości**

2.037. W opracowaniu rachunków gospodarczych dla rolnictwa produkcja globalna jest podzielona progresywnie w wyrażeniu ilościowym.

Schematyczne przedstawienie zasobów i wykorzystania produktów rolnych

⁽¹⁾ FAO (1996) — System Rachunków Ekonomicznych dla Żywności i Rolnictwa, Narody Zjednoczone, Rzym.

▼ **B**

		Produkcja globalna (1q)						
Straty (2q)	Produkcja globalna do wykorzystania (3q)					Zasoby początkowe (IS) (4q)		
Ogółem zasoby do dyspozycji (5q)								
Spożycie wewnętrzne (6q)	Przetwórstwo Przez Producentów (7q)	Spożycie indywidualne (8q)	Ogółem Sprzedaż (9q)	S (*) (10q)	Zasoby końcowe (FS) (11q)			
					FS-IS (**) (12q)			

(*) S = Środki trwałe brutto zrealizowane na własne potrzeby.

(**) FS-IS = Zmiany zasobów. W powyższym diagramie zakłada się, że zasoby końcowe są wyższe niż zasoby początkowe.

2.038. Punktem wyjściowym do tego rozwiniętego obliczenia jest albo:

— produkcja globalna (1q), lub

— produkcja globalna do wykorzystania (3q),

zależnie od tego, czy analizowane dane dotyczące zbiorów obejmują powierzchnię upraw, zbiory i straty gospodarstwa czy nie.

a) Produkcja globalna

Produkcja globalna (1q)

2.039. To jest punkt wyjścia dla krajów, których oficjalne statystyki zbiorów obejmują straty. Zgodnie z koncepcją „rodzaj działalności”, wszystkie produkty działalności rolniczych w jednostkach rolniczych tworzących „rodzaj działalności” (jak wspomniano w sekcjach 1.62 i 1.63) muszą być mierzone. Zgodnie z konwencją przyjętą w sekcji 1.31 (produkt działalności drugorzędnej w jednostkach nierolniczych wynosi zero, ponieważ zakłada się, że wszystkie działalności rolnicze są rozdzielne i w związku z tym tworzą działalność główną swojej lokalnej JDG), cała produkcja rolna musi być rejestrowana, z wyjątkiem tej, którą wyprodukowano przez jednostki, dla których działalność rolnicza reprezentuje wyłącznie działalność hobbistyczną (porównaj 1.24).

b) Straty

Straty (2q)

2.040. Pozycja ta odnosi się do okresowych strat dóbr w zasobach (porównaj 2.041). Obejmują one straty na polu, w trakcie zbiorów i inne straty w gospodarstwie (na skutek psucia się produktów, wpływów pogody, takich jak przymrozek, susza itp.). Nie powinny być tutaj włączone straty występujące podczas różnych faz zachodzących na rynku, tj. podczas transportu, magazynowania w firmach handlowych oraz podczas przetwórstwa. Dla odmiany, produkty oferowane do sprzedaży przez producentów, ale niesprzedane i zepsute (szczególnie owoce i warzywa) powinny być ujęte w tym miejscu.

Rodzaje strat

▼ **M6**

2.041. Zgodnie z ESA 2010 występują trzy rodzaje strat, które mogą być poniesione przez producentów: straty okresowe w rzeczowych środkach obrotowych (ESA 2010, 3.147), wyjątkowe straty w rzeczowych środkach obrotowych (ESA 2010, 6.13 e)) oraz straty z tytułu klęsk żywiołowych (ESA 2010, 6.08 i 6.09).

▼B

Rejestrowanie trzech rodzajów strat

- 2.042. W celu rejestrowania strat w zasobach, należy poczynić rozróżnienie pomiędzy stratami okresowymi z jednej strony, a stratami nadzwyczajnymi i z tytułu katastrof z drugiej strony. Poza tym rejestrowanie strat zależy również od metody obliczania produkcji globalnej i rodzaju podstawowego materiału statystycznego każdego z krajów.
- 2.043. Jeżeli produkcja globalna obliczana jest na podstawie danych dotyczących zasobów początkowych i końcowych, sprzedaży i możliwych innych rozchodów (takich jak dobra kapitału trwałego wyprodukowane na potrzeby własne), to straty okresowe są już odjęte od zmian w zasobach i rejestrowanie ich później w pozycji „straty” doprowadziłoby do podwójnego naliczania. Z drugiej strony, jeśli obliczanie produkcji globalnej nie opiera się na danych dotyczących zasobów, lecz zamiast tego na obliczeniach bazujących na solidnych podstawach, takich jak rzeczywiste liczby urodzeń, straty okresowe w trakcie produkcji w okresie odniesienia, o którym mowa, winny być rejestrowane, jak również straty zwierząt wwożonych w celach hodowlanych lub tuczenia lub urodzonych w trakcie poprzednich okresów.
- 2.044. Straty nadzwyczajne i w wyniku katastrof wyrobów w zasobach muszą być rejestrowane w rachunkach akumulacji, mianowicie w rachunku „Inne zmiany wolumenu aktywów”. W związku z tym produkcja globalna obejmuje pełną wartość tych strat.
- 2.045. Straty (czy to okresowe, nadzwyczajne czy też w wyniku katastrof) środków trwałych (takich jak krów mlecznych, zwierząt hodowlanych itp.) winny być rejestrowane w rachunku „Inne zmiany wolumenu aktywów”. Nie mają one wpływu na wartość produkcji globalnej. Należy podkreślić, że straty dotyczące plantacji, które są już w trakcie produkcji, muszą być rejestrowane jako amortyzacja środków trwałych lub wprowadzona w rachunku „Inne zmiany wolumenu aktywów”, w zależności od rodzaju strat.

c) Produkcja globalna do wykorzystania

Produkcja globalna do wykorzystania (3q) = (1q) minus (2q) =
produkcja globalna minus straty (na etapie producenta)

- 2.046. Jest to pierwsza pozycja, która ma być wprowadzona przez kraje, których statystyki odniesienia zbiorów nie obejmują strat. Tworzy ona produkcję do dyspozycji okresu odniesienia, która będzie wprowadzona na rynek lub wykorzystana jako środki produkcji, przetwarzana przez samych producentów, spożyta w gospodarstwie domowym rolnika, przeznaczona na zasoby lub wykorzystana jako środki trwałe, wyprodukowane na własne potrzeby.

d) Zasoby początkowe

Zasoby początkowe (4q)

- 2.047. Tworzą one zasoby własnych produktów i półproduktów występujących w gospodarstwach rolnych (tj. trzymane przez producentów) na początku okresu odniesienia. Zasoby w różnych fazach obrotu na rynku i zasoby interwencyjne nie powinny być wprowadzane (porównaj 2.01 dotyczący traktowania inwentarza żywego).
- 2.048. Wiersz dotyczący zasobów początkowych „drobiu” powinien obejmować także jaja wylęgowe w wylęgarniach, na początek okresu odniesienia, ponieważ są uważane za półprodukty drobiarskie (porównaj 2.018).

▼ B

e) Ogółem zasoby do dyspozycji

Ogółem zasoby do dyspozycji (5q) = produkcja globalna do wykorzystania plus zasoby początkowe (3q plus 4q)

f) Spożycie wewnętrzne

Spożycie wewnętrzne: (6q)

2.049. Kolumny te muszą pokazywać produkty rolne, wyprodukowane w jednostce rolniczej (w lokalnej JDG) i wykorzystane przez jednostkę jako środki produkcji w tym samym okresie obrachunkowym.

2.050. Wszystkie produkty rolne (poza inwentarzem żywym, porównaj 2.067 i 2.208) sprzedane przez podmiot rolniczy innym produkującym podmiotom rolniczym muszą być rejestrowane jako sprzedaż, a potem jako zużycie pośrednie. Obejmuje ona wyroby będące przedmiotem przetwórstwa i ich produkty uboczne (np. powrót odtłuszczonego mleka, otrąb, makuch, miazgi buraków cukrowych, naci, jak również powrót nasion po przetworzeniu). Klasyfikacja spożycia wewnętrznego

2.051. Spożycie wewnętrzne może być podzielona zgodnie z wykorzystaniem przedmiotowych produktów.

2.052. Produkty spożywane w „rodzaju działalności” w tej samej działalności rolniczej, (tj. wg ► **M3** NACE Rev. 2 ◄ poziom 4-cyfrowy):

— nasiona (zbóż, warzyw, kwiatów): ponownie wykorzystane do produkcji takich samych roślin,

— wino z winogron i moszcz winny: wykorzystane w produkcji wina,

— oliwki: wykorzystane w produkcji oliwy,

— mleko: wykorzystane do karmienia inwentarza żywego.

2.053. Produkty spożywane w „rodzaju działalności” przez inne rodzaje działalności rolniczej (tj. inne klasy działalności wg ► **M3** NACE Rev. 2 ◄ poziom 4-cyfrowy)

Są to głównie produkty roślinne wykorzystywane do karmienia zwierząt, ale również zwierzęce półprodukty wykorzystywane w procesie produkcji jakiegś innej działalności (gnojowica i obornik wykorzystywane jako składniki nawożące do produkcji roślinnej). Produkty roślinne wykorzystywane do karmienia zwierząt mogą być sklasyfikowane w zależności od stopnia urynkowania:

— produkty rynkowe do karmienia zwierząt: zboża (pszenica, żyto, jęczmień, owies, kukurydza, sorgo, ryż oraz ziarna pozostałych zbóż), rośliny białkowe, ziemniaki; nasiona oleiste (nasiona rzepaku, nasiona słonecznika, ziarno soi oraz pozostałe nasiona oleiste),

— produkty nierynkowe do karmienia zwierząt:

— jednoroczne produkty pastewne: rośliny korzeniowe (burak cukrowy, burak pastewny, brukiew, rzepa pastewna, marchew pastewna, kapusta włoska pastewna oraz pozostałe rośliny korzeniowe); kukurydza pastewna oraz pozostałe zielonki pastewne (zielonki, suszonki i kiszonki),

▼ B

- długotrwałe produkty pastewne: trwałe oraz krótkotrwałe produkty pastewne, pochodzące z działalności gospodarczej (zielonki, suszonki i kiszonki),
- uboczne produkty pastewne (słoma, plewy, liście i odpady roślinne oraz pozostałe produkty uboczne).

Definicja spożycia wewnętrznego w produkcji globalnej „rodzaju działalności”

- 2.054. Produkty rolne podlegające spożyciu wewnętrznemu nie są włączone do pomiaru produkcji globalnej „rodzaju działalności”, jeżeli nie spełniają pewnych kryteriów. Ustanowienie restrykcyjnych kryteriów w rejestrowaniu spożycia wewnętrznego spełnia dwa wymogi: po pierwsze — metodologiczne, z powodu odstępowania od zasad ESA, wystąpiła potrzeba naśladowania jego reguł (poprzez włączenie dwóch oddzielnych działalności); po drugie — praktyczne, ponieważ kryteria, które powinny być rozwinięte, służyły jako precyzyjny i porównywalny system dla definiowania zużycia wewnętrznego, które musiało być rejestrowane, aby tę metodę mierzenia produkcji globalnej uczynić wykonalną.
- 2.055. Kryteria te są następujące:

▼ M3

1. Dwa rodzaje wykonywanej działalności powinny należeć do różnych czterocyfrowych poziomów NACE Rev. 2 (Dział 01: Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową). Zastosowanie tego kryterium wyklucza więc, na przykład, wycenę nasion wyprodukowanych i zużytych w tym samym gospodarstwie do produkcji roślinnej (podczas tego samego okresu obrachunkowego).

▼ B

2. Produkt rolniczy powinien mieć znaczącą wartość ekonomiczną dla znacznej ilości rolników.
 3. Dane dotyczące cen i ilości muszą być dostępne bez większych trudności. Kryterium to jest trudne do zaspokojenia dla wielu produktów nierynkowych.
- 2.056. Zgodnie z definicją wyliczonych kryteriów w celu włączenia produktów tworzących spożycie wewnętrzne do pomiaru produkcji globalnej (porównaj 2.055), jedynie produkty roślinne wykorzystywane w karmieniu zwierząt (rynkowe lub nierynkowe) są rejestrowane w produkcji globalnej „rodzaju działalności”.
- 2.057. Kiedy te produkty są rejestrowane jako produkcja globalna rodzaju działalności, muszą być również rejestrowane jako zużycie pośrednie stosując się w ten sposób do zasady, że bierze się pod uwagę ilość całkowitą wyprodukowaną i następnie wykorzystaną w ramach innej działalności produkcyjnej w tym samym roku odniesienia (porównaj 2.055). Kiedy zmiana z produkcji globalnej na zużycie pośrednie zabiera więcej czasu niż rok badany, o którym mowa, wówczas odpowiadające ilości produkcji globalnej winny być rejestrowane jako „zasoby końcowe” danego produktu w trakcie roku badanego.
- 2.058. Zwierzęce produkty uboczne są wyłączone ze spożycia wewnętrznego ze względu na praktyczne trudności związane z niedostępnością danych dotyczących ilości a szczególnie cen.

g) Przetwórstwo przez producentów

Przetwórstwo przez producentów (7q)

▼ M6

- 2.059. W pozycji „Przetwórstwo przez producentów” rejestruje się wszystkie ilości wyprodukowane przez producentów rolnych (np. mleko przetworzone w masło lub sery, jabłka przetworzone w moszcz jabłkowy lub cydr), ale tylko te będące rezultatem przetwórstwa, które jest wyodrębniane z głównej działalności rolniczej (na podstawie dokumentów księgowych (porównaj 1.26)). Powinny być rejestrowane tylko surowce (np. mleko, jabłka), a nie wytworzone z nich produkty (np. masło, moszcz jabłkowy lub cydr). Innymi słowy, praca włożona w przetwórstwo produktów rolnych nie jest brana pod uwagę w tej pozycji.

▼ B

- 2.060. Jeżeli działalności przetwórcze są nierozdzielными działalnościami drugorzędnymi, produkt tego przetwórstwa rejestrowany jest w wartości produkcji globalnej rolnictwa (porównaj 1.25). Podstawowe produkty rolne, wykorzystane jako zużycie pośrednie w przetwórstwie nie są rejestrowane ani jako produkcja globalna, ani jako zużycie pośrednie. Zasada wynika z faktu, że dwie działalności (produkcja produktów rolnych i przetwórstwo tych produktów) nie mogą być wyodrębnione na podstawie dokumentów księgowych. Zatem koszty tych dwóch typów działalności, wprowadzane są razem i produkcja globalna tych działalności oszacowana jest jako produkcja globalna produktów przetworzonych.

h) Własne spożycie ostateczne

Własne spożycie ostateczne (8q)

- 2.061. Obejmuje:

- i) produkty spożyte przez gospodarstwa domowe rolników, które je wyprodukowały;
- ii) produkty wychodzące z jednostki rolniczej (gospodarstwa) i wykorzystane jako płatności w naturze, jako rodzaj wynagrodzenia, wypłaconego pracownikom gospodarstwa lub wymienione na inne wyroby.

- 2.062. ► **M3** Produkty rolne, przetworzone przez jednostkę rolniczą w wyodrębnionej działalności przetwórczej (tj. zaliczonej do nierolniczej lokalnej JDG) i wykorzystane przez gospodarstwo domowe rolnika, rejestrowane są w produkcji globalnej rodzaju działalności „Przetwórstwo przemysłowe” (sekcja C w NACE Rev. 2), jako własne spożycie ostateczne. ◀ W odróżnieniu, spożycie przez rolnicze gospodarstwa domowe produktów rolnych przetworzonych w działalnościach przetwórczych drugorzędnych, które są niewyodrębnione z głównej działalności rolniczej, rejestrowane jest jako własne spożycie ostateczne tych działalności (porównaj 2.080) i zaliczone jest do produkcji globalnej rolnictwa.

▼ M3

- 2.063. Wartość czynszów umownych w budynkach zajmowanych przez jednostkę, będących jej własnością, nie jest rejestrowana w tym miejscu, ale w gałęzi „Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi” (klasa 68.20 w NACE Rev. 2). Wynajem lokali mieszkaniowych jest działalnością nierolniczą, która zawsze rozpatrywana jest jako wyodrębniona z działalności rolniczej.

▼ B

i) Sprzedaż

Sprzedaż (9q)

▼ **B**

- 2.064. Pozycja ta obejmuje sprzedaż produktów rolnych przez jednostki rolnicze do innych jednostek (rolniczych lub innych gałęzi) włączając sprzedaż do magazynów, do i ośrodków nterwencyjnych, z wyjątkiem przeznaczenia produktów rolnych do środków trwałych. Podzielona jest na sprzedaż krajową poza rodzaj działalności, sprzedaż krajową do innych jednostek rolniczych i sprzedaż za granicę.
- 2.065. Konsekwentnie dla danej jednostki, sprzedaż odpowiada obrotowi otrzymanemu ze sprzedaży jej produkcji. ► **M6** Należy podkreślić, że sprzedaż zwierząt sklasyfikowanych jako środki trwałe, które są usunięte ze stada produkcyjnego (wywóz lub ubój), nie jest rejestrowana jako sprzedaż. ◀ Zwierzęta sklasyfikowane jako środki trwałe i usunięte ze stada produkcyjnego, przed sprzedażą transferowane są do zasobów, a sprzedaż tych zwierząt (przeznaczonych na ubój lub do wywozu) pokazana jest w rachunku jako wyjście zasobów pojawiające się tylko w rachunku kapitałowym. Korespondująca produkcja globalna zostanie przypisana jako część nakładów brutto na środki trwałe na rachunek własny ⁽¹⁾, potem rejestrowana w rachunku produkcji.
- 2.066. Inwentarz żywy uważany za zasoby: postawienie do dyspozycji innego gospodarstwa, inwentarza żywego uważanego za zasoby tworzy sprzedaż, zgodnie z definicją podaną w 2.064. Sprzedaż ta może być wyrażona przez przesunięcie zasobów, jeżeli inwentarz żywy rejestrowany jest jako zasoby na początek okresu odniesienia (w przeciwnym razie rejestrowana jest tylko sprzedaż).
- 2.067. Nabycie inwentarza żywego jest powiększeniem zasobów, jeżeli produkty nie są odsprzedane podczas okresu odniesienia. Jednakże nabyty inwentarz nie może być traktowany jako zużycie pośrednie, ponieważ według definicji zużycia pośredniego wyrobów są one przeznaczone do przerobu (lub przynajmniej podlegają istotnym przekształceniom) podczas procesu produkcji. Zwierzęta te rozpatrywane są jako produkcja niezakończona, ponieważ proces produkcji inwentarza żywego nie jest w pełni zakończony (proces produkcji kończy się w momencie uboju). Z tego względu nabycia rejestrowane są jako powiększenia zasobów produkcji niezakończonej i w ten sposób traktowane są nie jako zużycie pośrednie, ale jako „negatywna sprzedaż”. W przypadku obrotu pomiędzy gospodarstwami krajowymi, sprzedaż i odpowiadające jej zakupy odpowiadają sobie wzajemnie (poza kosztami przekazania własności) ⁽²⁾. Z punktu widzenia specjalnego traktowania obrotu zwierzętami pomiędzy jednostkami rolniczymi, nie ma zużycia pośredniego w pozycji „inwentarz żywy i produkty zwierzęce” ⁽³⁾.
- 2.068. Inwentarz żywy zaklasyfikowany do środków trwałych. Obrót inwentarzem żywym, zaklasyfikowanym do środków trwałych pomiędzy jednostkami rolniczymi nie jest rejestrowany w sprzedaży, jak zdefiniowano powyżej, ale jako obrót aktywami (rejestrowany w rachunku kapitałowym jako środki trwałe brutto w rolnictwie). W przypadku obrotu pomiędzy gospodarstwami krajowymi, sprzedaż i odpowiadające zakupy odpowiadają sobie wzajemnie (poza kosztami przekazania).

⁽¹⁾ Produkcja globalna dla tych zwierząt jest obliczana poprzez dodanie środków trwałych na własne potrzeby (= nabycie minus rozdysponowanie aktywów) oraz sprzedaż (= rozdysponowanie).

⁽²⁾ Rozpatrując handel, koszty związane z przekazaniem własności (marża handlowa i koszty transportu) są włączone do wartości nabycia. W przypadku obrotu pomiędzy gospodarstwami krajowymi, sprzedaż i nabycie odpowiadają sobie wzajemnie, poza kosztami przekazania, które dodane są do wartości produkcji jako „negatywna sprzedaż”.

⁽³⁾ Identyczne traktowanie stosuje się do innych produktów rolnych, mających charakter rzeczowych środków obrotowych.

▼ **B**

2.069. Rejestrowanie przywozu żywych zwierząt (nieprzeznaczonych do natychmiastowego uboju): jak w przypadku obrotu pomiędzy gospodarstwami krajowymi, inwentarz żywy traktowany jako zasoby (inne niż zwierzęta do natychmiastowego uboju) oraz przywożone podczas okresu odniesienia przez jednostki rolnicze, rejestrowane są jako powiększenia zasobów produkcji niezakończonych i są poza tym odjęte od sprzedaży. Z drugiej strony, inwentarz żywy, sklasyfikowany jako środki trwałe (jak zwierzęta hodowlane) i przywożone jako takie, nie powinny być odejmowane od sprzedaży.

2.070. Niemniej jednak, jako że w praktyce często trudno jest wykonać odpowiednie rozróżnienie pomiędzy różnymi kategoriami zwierząt na podstawie osiągalnych źródeł danych w Unii Europejskiej (pomiędzy zwierzętami sklasyfikowanymi jako środki trwałe i tymi sklasyfikowanymi jako zasoby), cały przywóz rozpatrywany jest jako przywóz zwierząt, które będą przeznaczone do odbudowy zasobów i wartość wszystkich przywożonych zwierząt (poza tym, które przeznaczone są do natychmiastowego uboju) jest odjęta od wartości sprzedaży. Ta metoda rejestrowania gwarantuje traktowanie handlu zagranicznego żywymi zwierzętami podobnie do zastosowanej do obliczania krajowej produkcji brutto w statystyce produkcji zwierzęcej.

j) Środki trwałe wytworzone na własne potrzeby

Środki trwałe wytworzone na własne potrzeby (10q)

2.071. Obejmują one:

- pracę wykonywaną przez jednostki rolnicze (np. wykorzystanie siły roboczej, maszyn i innych środków produkcji, włączając zasoby roślin); w celu założenia na własne potrzeby sadów, winnic, plantacji miękkich owoców i chmielu. Ogólnie rzecz biorąc, praca na własne potrzeby sadzenia sadów i winnic itp., złożona jest z dużej liczby pojedynczych czynności, które nie mogą być dodane do specyficznych danych ilościowych,
- zwierzęta wyprodukowane w jednostkach rolniczych i przekazane do środków trwałych (porównaj 2.161). Są to zwierzęta hodowane dla produkcji, którą one zaopatrują regularnie (głównie hodowlany inwentarz żywy, mleczny inwentarz żywy, zwierzęta pociągowe, owce i inne zwierzęta hodowane dla wełny, porównaj 2.202).

k) Zasoby końcowe

Zasoby końcowe (11q)

2.072. Obejmują zasoby produktów gotowych lub produkcji nie zakończonej w rodzaju działalności (np. trzymane przez producenta) na koniec roku odniesienia. Nie powinny w tym miejscu być wymieniane zasoby w różnych fazach obrotu na rynku (szczególnie rezerwy utrzymywane przez jednostki handlowe i firmy przetwórcze), jak również zasoby interwencyjne.

2.073. W tym miejscu powinny być także wprowadzane produkty, które tylko tymczasowo są magazynowane i zużywane w późniejszym okresie w „rodzaju działalności” (np. zboża do karmienia zwierząt, nasiona i zasoby roślin itp.), ponieważ ostateczne wykorzystanie produktów nie jest wiadome w momencie ich wejścia do zasobów.

▼ B

l) Wykorzystanie ogółem

Wykorzystanie ogółem: (12q) (niezawierające zużycia wewnętrznego) = (7q) + (8q) + (9q) + (10q) + (11q) = przetwórstwo przez producentów plus własne spożycie ostateczne plus sprzedaż plus trwałe dobra kapitałowe wyprodukowane na potrzeby własne plus zasoby końcowe

2.074. Wprowadzone dane są sumą kolumn 7q do 11q.

m) Zmiany zasobów

Zmiany zasobów: (12q) = (11q) minus (4q) = wprowadzenie do zasobów (A) minus wycofanie z zasobów (W)

2.075. Zmiana zasobów w „rodzaju działalności” (wyłączając zasoby w różnych fazach obrotu na rynku) podczas roku odniesienia ustalana jest poprzez obliczenie różnicy pomiędzy zasobami wprowadzonymi i zasobami wycofanymi, lub poprzez obliczenie różnicy pomiędzy końcowymi i początkowymi stanami zasobów. W ostatnim przypadku w obliczaniu wartości odejmowane są inne zmiany w ilości oraz zyski z tytułu posiadania majątku (straty netto) (porównaj 2.179 i następny).

n) Produkcja globalna działalności rolniczych

Produkcja globalna działalności rolniczych = (6q, pasza dla zwierząt) + (7q) + (8q) + (9q) + (10q) + (12q)

2.076. Zgodnie z użytą koncepcją produkcji i powyżej wymienionych zasad rejestrowania spożycia wewnętrznego (porównaj 2.049 i następne), własnego spożycie ostateczne (porównaj 2.061, 2.062, 2.063) i przetwórstwa produktów rolnych (porównaj 2.059 i 2.060) produkcja globalna rolnictwa może być przedstawiona następująco:

Zasoby Wykorzystanie	Rolnicza produkcja	globalna w działalności rolniczej w drolnictwa globalna rolnictwa
Produkcja Globalna	Sprzedaż (globalna, z wyłączeniem obrotu zwierzętami pomiędzy gospodarstwami rolnymi)	X
	Zmiany zasobów (u producenta)	X
– straty	Środki trwałe wyprodukowane na własne potrzeby (zasadzenia wieloletnie, zwierzęta produkcyjne)	X
	Własne spożycie ostateczne (produktów rolnych)	X
= Produkcja Globalna Do wykorzystania	Przetwórstwo przez producentów (produktów rolnych w działaniach rozdzielnych)	X
	Zużycie wewnętrzne: — przez taką samą działalność: (nasiona, mleko do karmienia zwierząt, wino gronowe, oliwa z oliwek, jaja wylęgowe)	

▼ B

Zasoby Wyko- rzystanie	Rolnicza produkcja	globalna w dzia- łalności rolni- czej w drol- nictwa globalna rolnictwa
	— przez działalność wyodrębnioną produkty rynkowe (zboża, rośliny oleiste i białkowe, rynkowe lub nie itp.)	X
	Zwierzęce produkty uboczne dopro- dukcji roślinnej (szłama, obornik)	

▼ M6

- 2.077. Pojęcie „ogólna produkcja globalna” stosowane do mierzenia produkcji globalnej w działalności rolniczej obejmuje obrót wyrobami i usługami rolniczymi pomiędzy jednostkami rolniczymi, jak również spożycie wewnętrzne pewnych produktów do karmienia inwentarza żywego (rynkowych lub nie).

▼ B

3. **Produkcja globalna nierozdzielnych drugorzędnych działalności nierolniczych**

- 2.078. W nierozdzielnych drugorzędnych działalnościach nierolniczych dokonano rozróżnienia pomiędzy dwoma typami działalności (porównaj 1.29):

- „Przetwórstwo produktów rolnych”: pozycja ta grupuje działalność, które są przedłużeniem działalności rolniczej, i w których zaangażowane są produkty rolne. Przetwórstwo produktów rolnych jest typową działalnością pierwszej grupy,
- „Pozostałe nierozdzielne drugorzędne działalności nierolnicze”: ta grupa działalności obejmuje działalności, które gospodarstwo rolne wykonuje, wykorzystując własne środki produkcji rolniczej. Jest ona mniej jednolita niż pierwsza grupa.

- 2.079. Ogólnie rzecz biorąc, działalności te obejmują różnorodne produkty (wyroby i usługi), których ilości nie mogą być dodane do siebie.

- 2.080. Produkt tych działalności przeznaczony jest na sprzedaż, do wymiany barterowej (produkt za produkt), do płatności w naturze, do własnego spożycia ostatecznego (porównaj 2.062) lub zasobów.

▼ M6

- 2.080.1. Zgodnie z ESA 2010 3.82 prace badawczo-rozwojowe (B+R) są kreatywną pracą podejmowaną systematycznie w celu zwiększenia zasobów wiedzy i używania tych zasobów wiedzy do celów odkrywania i opracowywania nowych produktów, w tym ulepszonych wersji i cech istniejących produktów, lub odkrywania i opracowywania nowych, wydajniejszych procesów produkcji. B+R o znaczącym zakresie w stosunku do działalności podstawowej są rejestrowane jako działalność drugorzędna lokalnej JDG. Jeśli jest to możliwe, jako B+R wyodrębnia się oddzielny lokalny JDG, który nie jest przypisany do działalności rolniczej. W przypadku jednostek prowadzących również prace badawczo-rozwojowe, jeżeli prac tych nie można przypisać do oddzielnego lokalnego JDG i jeżeli możliwe jest oszacowanie wydatków na badania i rozwój odnoszących się do działalności rolniczej, szacunki te należy rejestrować jako rolną produkcję globalną w pozycji „Pozostałe nierozdzielne drugorzędne działalności nierolnicze” (produkcja na własny rachunek) i jako nakłady brutto na środki trwałe.

▼ B**4. Ogólna produkcja globalna działalności rolniczej****▼ M6**

- 2.081. Zgodnie z definicją produkcji globalnej działalności rolniczej (porównaj 1.16), produkcja globalna działalności rolniczej jest przedstawiona jako suma produkcji globalnej produktów rolnych (porównaj od 2.076 do 2.077) oraz wyrobów i usług wyprodukowanych w ramach nierozdzielnych drugorzędnych działalności nierolniczych (porównaj od 2.078 do 2.080.1).

▼ B**5. Wycena produkcji globalnej****▼ M6**

- 2.082. Produkcja globalna wyceniana jest w cenie bazowej. Cena bazowa jest ceną otrzymywaną przez producenta od nabywcy za jednostkę wyrobu lub usługi pomniejszoną o wszelkie podatki (tj. podatki od produktów) płacone od tej jednostki w rezultacie jej wyprodukowania lub sprzedaży i powiększoną o wszelkie dotacje (tj. dotacje do produktów) otrzymane na tę jednostkę w rezultacie jej wyprodukowania lub sprzedaży. Cena bazowa nie obejmuje żadnych kosztów transportu zaksięgowanych osobno przez producenta. Nie obejmuje ona także zysków i strat z tytułu posiadania aktywów finansowych i niefinansowych (porównaj ESA 2010, 3.44).

▼ B

- 2.083. Elementy składowe produkcji globalnej, jak sprzedaż, płatności w naturze, zasoby i zużycie wewnętrzne powinny być wyceniane w cenie podstawowej. Podobnie produkcja globalna na własne cele finalne (np. środki trwałe wyprodukowane na własne potrzeby i własne spożycie ostateczne) powinna być wyceniana w cenie podstawowej podobnych produktów sprzedawanych na rynku. Produkcja niezakończona i jej zmiany wyceniane są proporcjonalnie do aktualnej ceny podstawowej produktu gotowego. Jeżeli cena produktu gotowego musi być ustalana z wyprzedzeniem, obliczenie powinno być oparte na faktycznie poniesionych kosztach plus kwota odpowiadająca przewidzianej nadwyżki operacyjnej lub dochodu mieszanego.

- 2.084. Ustanawiając EAA zgodnie z systemem rejestrowania „netto” (porównaj 3.033 i 3.035 do 3.043), podatek VAT zafakturowany przez producenta nie jest wliczany podczas wyznaczania ceny podstawowej.

- 2.085. ► **M6** Cena uzyskana przez producenta odpowiada cenie producenta (nie wliczając zafakturowanego podatku VAT), jak zdefiniowano w SNA 2008, od 6.51 do 6.54 (tj. cena w gospodarstwie). ◀ Cena podstawowa może być otrzymana z ceny producenta poprzez odjęcie od ceny producenta podatków od produktów (innych niż VAT) i dodanie dotacji do produktów. Gdy problemy związane z zaliczeniem podatku lub dotacji do specyficznych produktów stwarzają trudności w obliczaniu ceny podstawowej produkcja globalna w cenach podstawowych może być obliczana bezpośrednio. W tym przypadku cena podstawowa otrzymywana jest z wartości w cenie producenta (z wyłączeniem podatku VAT zafakturowanego) minus wartość podatków od produktów (innych niż VAT) plus wartość dotacji do produktów.

- 2.086. Wycenianie produkcji globalnej, przy wykorzystaniu ceny podstawowej stwarza konieczność rozróżnienia pomiędzy podatkami (innymi niż VAT) od produktów i dotacjami do produktów (porównaj 3.027 i 3.053), z jednej strony a pozostałymi podatkami i dotacjami (porównaj 3.044 i 3.058) z drugiej strony. Podatki i dotacje od produktów nie są rejestrowane w rachunku tworzenia dochodów dla rodzaju działalności (rachunek ten obejmuje tylko inne podatki od produkcji i inne dotacje do produkcji, porównaj 3.055).

▼ B

- 2.087. Cena danego produktu otrzymana przez producenta, niekoniecznie jest taka sama; może się zmieniać, *inter alia*, zgodnie z rodzajem dostawy. Na przykład biorąc pod uwagę jakość, wyroby wywożone bezpośrednio przez producenta mogą być innego rodzaju niż sprzedaż przeznaczona do zużycia krajowego lub sprzedaż do innych jednostek rolniczych w kraju. Wyroby te miałyby inną cenę. Należy podkreślić, że gdy jednostka produkcyjna sama wywózkuje produkty własnej działalności, kwota przychodu lub płatności w wyrażeniu pieniężnym za wywóz, musi być uwzględniona w EAA.
- 2.088. Te ogólne zasady wyceny wymagają specyficznego stosowania do pewnych produktów takich jak produkty sezonowe i wino. Zostało ono omówione w sekcjach zajmujących się wyceną zmian w zasobach (porównaj 2.185 do 2.200).

C. ZUŻYCIE POŚREDNIE**▼ M6**

(porównaj ESA 2010, od 3.88 do 3.92)

▼ B**1. Definicja****▼ M6**

- 2.089. Zużycie pośrednie obejmuje wartość wszystkich wyrobów i usług wykorzystanych jako nakłady w procesie produkcyjnym z wyłączeniem środków trwałych, których zużycie rejestrowane jest jako amortyzacja środków trwałych. Te wyroby i usługi o których mowa, mogą być przetworzone lub zużyte w procesie produkcyjnym (porównaj ESA 2010, 3.88). W szczegółowej klasyfikacji, według różnych kategorii pozycji, zużycie pośrednie pokazuje związek rolnictwa z innymi gałęziami gospodarki wynikający z nakładów. Zużycie pośrednie jest także wykorzystywane jako jedna z danych wejściowych przy obliczaniu czynnikochłonności (tj. stosunku dwóch czynników produkcji, na przykład zużycia pośredniego i nakładów pracy).
- 2.090. Zużycie pośrednie nie obejmuje nabycia nowych lub używanych środków trwałych, które są produkowane w danej gospodarce lub importowane; są one traktowane jak nakłady brutto na środki trwałe (porównaj 2.109 c) do f)). Dotyczy to zarówno pozycji, które są nierolniczymi środkami trwałymi, takich jak budynki lub inne budowle, maszyny, urządzenia, jak również rolniczych środków trwałych, takich jak plantacje i zwierzęta produkcyjne. Nabycie nieprodukowanych aktywów, takich jak grunty, jest również wyłączone z zużycia pośredniego. Niedrogie narzędzia do powszechnych zastosowań, takie jak piły, młotki, śrubokręty, klucze maszynowe oraz inne narzędzia ręczne; małe urządzenia, takie jak podręczne kalkulatory, ujmują się jako zużycie pośrednie.

▼ B

- 2.091. Zużycie pośrednie obejmuje wyroby i usługi zużyte w działalności pomocniczej (takiej jak organizowanie zakupów i sprzedaży, badanie rynku, rachunkowość, transport, magazynowanie, utrzymywanie porządku itp.) zużycie tych wyrobów i usług nie powinno być wyodrębnione od zużycia wyrobów i usług w działalności podstawowej (lub drugorzędnej) w lokalnej JDG.
- 2.092. Zużycie pośrednie obejmuje także wszystkie wydatki na wyroby i usługi, które są związane z korzyściami pracowników z racji zatrudnienia, jednak głównie są korzyściami dla pracodawców ⁽¹⁾ (np. zwrot pracownikom kosztów podróży, za rozłąkę, przeprowadzki i noclegi poniesione w ramach pełnienia obowiązków służbowych; wydatki na zapewnienie lepszych warunków w miejscach pracy).

⁽¹⁾ Jest tak zwykle w przypadku gdy produkcja jest promowana i tylko w niektórych przypadkach możliwe jest opłacanie tych wydatków przez pracodawcę.

▼ B

- 2.093. W związku z przyjęciem koncepcji „rodzaj działalności” i jednostki działalności gospodarczej na szczeblu lokalnym jako podstawowej jednostki EAA, zużycie pośrednie „rodzaju działalności” zawiera wyroby i usługi, dostarczane przez jedną lokalną JDG do drugiej lokalnej JDG (dla celów produkcji), nawet jeżeli jednostki te należą do tej samej jednostki instytucjonalnej.

▼ M6

- 2.094. Obrót inwentarzem żywym, który jest podobny do zasobów produkcji niezakończonych (takich jak prosięta oraz jaja do wylęgu) i jest dokonywany między jednostkami rolniczymi, oraz przywozy inwentarza żywego nie są rejestrowane jako zużycie pośrednie (ani jako żaden typ produkcji globalnej) (porównaj 2.066 do 2.070).

▼ B

- 2.095. Wyroby i usługi wyprodukowane i zużyte w ramach rodzaju działalności (tj. wytworzone i zużyte w tym samym okresie obliczeniowym dla celów produkcji rolniczej), nie są traktowane jako zużycie pośrednie, o ile nie są wykazywane w produkcji globalnej tego rodzaju działalności (tj. tylko produkty roślinne przeznaczone do żywienia zwierząt, porównaj 2.049 do 2.057; 2.060).

▼ M2**▼ B**

2. **Składniki zużycia pośredniego**
- a) Nasiona i sadzonki
- 2.097. Pozycja ta obejmuje całkowitą zużycie pochodzących z produkcji krajowej i przywozu nasion i sadzonek dla bieżącej produkcji i utrzymania winnic, sadów i plantacji choinek na Boże Narodzenie. Pozycja ta obejmuje, w szczególności, bezpośrednie zakupy nasion i sadzonek od innych rolników. Nasiona produkowane i zużywane przez tą samą jednostkę w tym samym okresie odniesienia, nie są ujęte w tej pozycji (porównaj 2.052).
- 2.098. Należy zauważyć, że zużycie pośrednie upraw polowych i nasion warzyw odpowiada i) pierwszemu pokoleniu nasion zakupionych przez producentów dla ich rozmnażania; oraz ii) kwalifikowanym nasionom zakupionym przez rolników dla produkcji roślin.
- b) Energia; smary
- 2.099. Pozycja ta obejmuje energię elektryczną, gaz i wszystkie inne stałe i ciekłe paliwa oraz inne środki napędowe. Należy zaznaczyć, że powinno być wykazane tylko zużycie energii na cele rolnicze, a nie spożycie przez rolnicze gospodarstwa domowe.
- c) Nawozy i środki wzbogacania gleby
- 2.100. Wzbogacanie gleby obejmuje na przykład, wapno, torf, muł, piasek i pianki syntetyczne.
- d) Środki ochrony roślin i pestycydy
- 2.101. Obejmują one herbicydy, środki grzybobójcze, pestycydy i inne podobne nieorganiczne i organiczne substancje (np. trujące przynęty).

▼ B

e) Wydatki weterynaryjne

- 2.102. Lekarstwa, które fakturowane są niezależnie od opłat weterynarza winny być rejestrowane w tej pozycji (lekarstwa, które podane są bezpośrednio przez służbę weterynaryjną, ujęte są łącznie z jego opłatą) oraz koszty weterynaryjne.

f) Pasze dla zwierząt

- 2.103. Pozycja ta obejmuje zarówno produkcję krajową jak i przywóz pasz dla zwierząt, przerobionych lub nie, włączając te otrzymane bezpośrednio od innych rolników. Pozycją tą objęte są także rynkowe pasze dla zwierząt produkowane i zużyte w tym samym okresie odniesienia i w tych samych gospodarstwach rolnych. Jednakże ponieważ są one ujmowane także w produkcji globalnej, wchodzi do podpozycji „pase dla zwierząt”, jako spożycie wewnętrzne (porównaj 2.057). Rejestrowane są także w produkcji globalnej.

- 2.104. Koszty poniesione na przygotowanie i konserwację pasz dla zwierząt (tj. koszty energii, koszty chemicznej konserwacji itp.), muszą być podzielone według rodzajów kosztów, a nie według rodzajów pasz

g) Utrzymanie materiałów

- 2.105. Pozycja ta obejmuje:

— zakupy wyrobów i usług na utrzymanie (tj. okresową wymianę zużytych lub uszkodzonych części) i naprawy, pozwalające utrzymać majątek trwały w dobrej kondycji (porównaj 2.127 do 2.129),

— zakupy urządzeń dla ochrony roślin (z wyłączeniem preparatów do ochrony roślin i zwalczania szkodników — porównaj 2.101), takich jak detonatory, osłony przeciw-gradowe, urządzenia dymne przeciw przymrozkom itp.

h) Utrzymanie budynków

- 2.106. Pozycja ta obejmuje zakupy materiałów (cement, cegła itp.), koszty związane z zatrudnieniem i wszystkie koszty poniesione przez rolników na naprawy budynków rolniczych i innych budowli (z wyjątkiem domów mieszkalnych) (porównaj 2.127 do 2.129).

i) Usługi rolnicze

- 2.107. Te usługi rolnicze (które stanowią najem maszyn i wyposażenia z odpowiednią robocizną) są integralną częścią rolnictwa (porównaj 1.82 do 1.91) i są rejestrowane jako zużycie pośrednie oraz ujęte w produkcji globalnej.

▼ M2

j) Usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM)

▼ M6

- 2.107.1. Zgodnie z konwencją ESA 2010 wartość usług pośrednictwa finansowego mierzonych pośrednio (FISIM), wykorzystywanych w działalności rolniczej, należy zapisywać jako zużycie pośrednie w działalności rolniczej (porównaj ESA 2010, rozdział 14).

▼ M2

- k) Inne towary i usługi

▼ B

- 2.108. Te pozostałe wyroby i usługi obejmują:

▼ M6

- a) czynsze płacone bezpośrednio lub jako składnik umowy najmu, za użytkowanie budynków niemieszkalnych i innych składników majątku (zarówno rzeczowych, jak i wartości niematerialnych i prawnych), np. wynajmu maszyn i wyposażenia bez personelu obsługującego (porównaj 1.23) lub oprogramowania komputerów. Jeżeli nie można jednak odróżnić wynajmu budynków niemieszkalnych przez lokalną rolniczą JDG od dzierżawy gruntów, cała pozycja traktowana jest w rachunku dochodów przedsiębiorstwa jako dzierżawa gruntów (porównaj 3.082);

▼ B

- b) opłaty za pracownicze badania medyczne;
- c) opłatę za konsultantów rolniczych, mierniczych, księgowych, konsultantów podatkowych, prawników itp.;

▼ M6

- d) zakup usług badań rynku i reklamy, szkolenia personelu i podobnych usług;

▼ B

- e) wydatki na usługi transportowe: obejmują one zwroty pracownikom za koszty podróży, rozłąkę i przeprowadzki poniesione w związku z ich obowiązkami służbowym, głównie dla korzyści pracodawców oraz sumy płacone przez pracodawcę niezależnym przedsiębiorstwom, które świadczą usługi transportowe pracownikom (z wyjątkiem transportu między domem a miejscem pracy, porównaj 2.092, 2.109b) i 3.016), jak również za transport wyrobów na targi i wystawy. Jeżeli, z drugiej strony, usługi transportowe są świadczone przez załogę i przez własny transport pracodawców, to koszt tego transportu powinien być zaliczony do stosownych pozycji.

Ponieważ zakupy wyrobów wyceniane są w cenach zakupu, a sprzedaż w cenach podstawowych (porównaj 2.110 i 2.111, 2.082), koszt transportu wyrobów nie jest normalnie wykazywany oddzielnie. Koszt transportu, włączony do sprzedaży, uważany jest za fakturowany oddzielnie. W przypadku gdy producent angażuje obcy transport wyrobów do odbiorcy, to koszty tego transportu okazują się nie być ani zużyciem pośrednim ani produkcją globalną w EAA. Przypadek, kiedy producent przewozi wyroby sam uważany jest za działalność nierolniczą, dla której koszty powinny być rejestrowane odpowiednio, jeżeli działalność ta jest nierozdzielna. W końcu, pozycja ta zawiera wydatki poniesione na nierolniczą działalność drugorzędą dotyczącą transportu, handlu i magazynowania, wykonaną dla osób trzecich;

- f) koszty usług pocztowych i telekomunikacyjnych;

▼ M7

- g) zapłaty za usługi zawarte w składkach ubezpieczeniowych brutto podjętych przez przedsiębiorstwo dla umożliwienia pokrycia ryzyka takich strat jak straty inwentarza żywego oraz z powodu gradobicia, przymrozków, ognia i burz. Reszta, tj. składka ubezpieczeniowa netto, jest składnikiem płaconej składki brutto, która stanowi dla towarzystw ubezpieczeniowych pokrycie odszkodowań.

▼ M7

Dokładny podział składki brutto na dwa składniki może być dokonany tylko dla gospodarki krajowej jako całości, tak jak robione to jest dla rachunków narodowych. Przemieszczanie składnika usługi między gałęzie produkcji robione jest zazwyczaj przy użyciu klucza podziału, w powiązaniu z opracowywaniem tablic przepływów międzygałęziowych. W związku z tym zamieszcza się odesłanie do rachunków narodowych przy opracowywaniu tej pozycji w EAA (w odniesieniu do rejestrowania dotacji związanych z usługami ubezpieczeniowymi, zob. 3.063, przypis 1);

▼ B

- h) opłaty za stadninę;

▼ M2

- i) zafakturowane opłaty bankowe (bez odsetek od pożyczek bankowych);

▼ B

- j) prenumeraty, opłaty za członkostwo w stowarzyszeniach zawodowych, takich jak izby rolnicze, izby handlowe i rolnicze związki zawodowe;

- k) składki w spółdzielniach rolniczych;

- l) koszty badania mleka, pokazów i zapisów do rejestru rodowodów zwierząt;

- m) wydatki na sztuczne zapłodnienie i kastrację;

- n) opłaty za używanie nie produkowanych wartości niematerialnych i prawnych, takich jak opatentowane aktywa, znaki firmowe, prawa autorskie, kontyngenty mleka i inne prawa produkcji itp. Zakupy tych nie produkowanych wartości niematerialnych i prawnych są, z drugiej strony, ujmowane w rachunku kapitałowym;

▼ M6

- o) płatności dla instytucji publicznych za licencję lub pozwolenie na prowadzenie działalności handlowej lub zawodowej, jeżeli pozwolenia są udzielane po gruntownej kontroli zgodności z wymogami regulacyjnymi (chyba że obciążenia są niewspółmierne do zysków z tych usług, porównaj 3.048 e), i ESA 2010, 4.80 d));

- p) zakup drobnych narzędzi, ubrań roboczych, części zamiennych i sprzętu trwałego o niskiej wartości wykorzystywanych do stosunkowo prostych czynności (ESA 2010 3.89 f) (1) oraz SNA 2008, 6.225);

- q) opłaty za krótkoterminowe umowy, umowy leasingu i licencje rejestrowane jako aktywa nieprodukowane; nie obejmuje to zakupu takich aktywów nieprodukowanych.

▼ B

- k) pozycje nie ujęte w zużyciu pośrednim

2.109. Zużycie pośrednie nie obejmuje:

- a) wyrobów i usług rynkowych, w które jednostki produkcyjne zaopatrują swoich pracowników, bezpłatnie lub po obniżonej cenie, w takim stopniu w jakim wydatki te są wyraźnie i zasadniczo z korzyścią dla pracowników. Wartość tych wyrobów i usług stanowi część kosztów związanych z zatrudnieniem (porównaj 3.018);

▼ B

- b) dodatków na usługi transportowe płacone przez pracodawcę pracownikom w gotówce. Są one traktowane jako składnik kosztów związanych z zatrudnieniem (pracownicy wykorzystują te pieniądze na opłacenie kosztów przejazdu między domem i miejscem pracy) (porównaj 3.018c)). Podobnie, płatności pracodawcy, dokonane bezpośrednio dla przedsiębiorstwa transportowego za zbiorowy przewóz pracowników (między domem i miejscem pracy) liczone są jako koszty związane z zatrudnieniem. Usługi takie jak przewóz z domu do pracy, opłaty za parkingi mają pewne cechy zużycia pośredniego. ► **M6** Niemniej jednak uważa się, że pracodawcy potrzebują tego typu usług, aby przyciągnąć i utrzymać swoich pracowników (którzy musieliby i tak płacić za siebie); a tego typu wydatki nie należą do potrzeb procesu produkcyjnego (porównaj SNA 2008, 7.51); ◀
- c) zakupy budynków rolniczych i majątku ruchomego (tj. środków produkcji, których normalny okres użytkowania przekracza 1 rok); zakupy te uważane są za środki trwałe brutto (porównaj 2.162);
- d) opłaty za leasing finansowy środków trwałych dokonane na cele rolnicze nie stanowią zakupów usług, ale transakcje należące częściowo do odsetek (w rachunku dochodów przedsiębiorcy), a częściowo do zwrotu kapitału (w rachunku finansowym) (porównaj 2.122);
- e) wydatki na rekonstrukcję (dla konserwacji, porównaj 2.105 i 2.106) trwałych środków produkcji (rekonstrukcji dachu, rynien, instalacji elektrycznej i ciepłej w budynkach rolniczych) i wydatki na ulepszenia i remonty środków produkcji, które mają na celu przedłużenie ich normalnego okresu użytkowania lub zwiększenie ich wydajności; wydatki te uważane są za środki trwałe brutto, ponieważ przekraczają to, co jest niezbędne dla utrzymania środków trwałych w sprawności produkcyjnej (porównaj 2.127 do 2.129);
- f) ► **M6** zakupy usług związanych z nabyciem prawa własności gruntów, budynków i innych używanych środków produkcji, takie jak opłaty za pośrednictwo, doradców prawnych, mierniczych, inżynierów itp., jak również wpis do rejestru gruntów (porównaj ESA 2010, 3.133). ◀ Uważane to jest za tworzenie nakładów brutto na środki trwałe (porównaj 2.132 i 2.133);
- g) wyroby i usługi wytwarzane i zużywane w tej samej jednostce, w tym samym okresie odniesienia (z wyjątkiem tych ustalonych produktów porównaj 2.056, 2.103, 2.107). Te wyroby i usługi nie są uważane również za produkcję globalną;
- h) dzierżawy, płacone za użytkowanie gruntów, wykazywane są w „Czynszach dzierżawnych” (porównaj 3.080);
- i) opłaty za użytkowanie mieszkań; jest to własne spożycie ostateczne gospodarstw domowych) i nie jest wykazywane w EAA;
- j) zużycie środków produkcji, które uważane jest za amortyzację środków trwałych (porównaj 3.099);
- k) składki ubezpieczeniowe netto (porównaj 2.108g));

▼ B

l) składki ubezpieczeniowe z tytułu szkód pracowniczych, zasiłków chorobowych i systemu ubezpieczeń od wypadków, są one dzielone między transakcje podziału i spożycie (rachunki gospodarstw domowych);

m) opłaty za wodę płacone wyłącznie jako podatek i niezwiązane z ilością zużytej wody;

n) zakup usług od urzędów publicznych na określonych warunkach (porównaj 3.048 e)).

3. **Wycena zużycia pośredniego**

2.110. Produkty wykorzystane na cele zużycia pośredniego powinny być wyceniane w cenach nabycia dla podobnych wyrobów i usług, zastosowanych w czasie ich wprowadzenia do procesu produkcyjnego.

2.111. W czasie zakupu, cena zakupu jest ceną aktualnie płaconą przez nabywcę za produkty. Zawiera ona podatki minus dotacje do produktów (ale wyłącza potrącane podatki jak VAT od produktów), ► **M6** cena nabycia obejmuje opłaty transportowe płacone oddzielnie przez nabywcę w celu przyjęcia dostawy w wymaganym czasie i miejscu; po odjęciu ewentualnych rabatów od standardowych cen czy obciążeń za zakupy hurtowe lub poza sezonem; z wyłączeniem odsetek lub opłat za usługi dodawanych przy umowach kredytowych; z wyłączeniem wszelkich dodatkowych opłat ponoszonych w wyniku niedokonania płatności w ciągu okresu ustalonego w momencie dokonywania zakupu (ESA 2010, 3.06). ◀

2.112. W rolnictwie, inaczej niż w innych gałęziach gospodarki, ważne są dotacje, odnoszące się do zużycia pośredniego. Ich celem jest obniżenie kosztów zużycia pośredniego. Kiedy dotacje te są klasyfikowane jako dotacje do (nierolniczych) produktów, obniżają one wartość zużycia pośredniego, które jest rejestrowane w cenie nabycia (czy są one płacone dostawcom na cele zużycia pośredniego w rolnictwie, czy też producentom rolnym).

2.113. Jeżeli wyroby lub usługi przywiezione są bezpośrednio przez jednostki produkcyjne, ich cena nabycia powinna zawierać wszystkie opłaty celne przywozowe, niepotrącalny podatek VAT i kwoty wyrównań pieniężnych (przychodów lub płatności).

2.114. Zużycie pośrednie wyceniane jest z wyłączeniem potrącanego VAT. Potrącany VAT obliczany jest dla wszystkich zakupów dokonanych przez jednostki rolnicze, niezależnie od tego czy podlegają podatkowi VAT standardowemu czy też systemowi jednolitych stawek. Różnica między potrącanym VAT, który jednostki rolnicze objęte systemem jednolitych stawek mogły potrącić, jeżeli podlegają standardowemu systemowi VAT, a kompensata jednolitych stawek reprezentuje podatek VAT powyżej kompensaty lub poniżej kompensaty, który ujmowany jest odpowiednio jako inne dotacje dla produkcji lub inne podatki od produkcji (porównaj 3.041 i 3.042).

D. **INWESTYCJE BRUTTO**

▼ M6

(porównaj ESA 2010, od 3.122 do 3.157)

2.115. Akumulacja brutto obejmuje:

— nakłady brutto na środki trwałe (P.51g),

— przyrost rzeczowych środków obrotowych (P.52);

— nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości (P.53).

▼ B

- 2.116. Ponieważ EAA są rachunkami obliczanymi w celu przedstawienia przepływów utworzonych przez jednostki w ich działalności produkcyjnej, tylko środki trwałe brutto i zmiany w zasobach są omówione poniżej.

▼ M6

- 2.117. Akumulacja brutto jest mierzona z uwzględnieniem amortyzacji środków trwałych (P.51c).

Akumulacja netto (P.51n) jest uzyskiwana poprzez odjęcie amortyzacji środków trwałych od akumulacji brutto. Amortyzacja środków trwałych to wartość amortyzacji trwałych środków produkcji w wyniku ich zniszczenia i zużycia w procesie produkcyjnym (porównaj 3.099).

1. **Nakłady brutto na środki trwałe (GFCF)**

▼ B

- a) Definicja

▼ M6

- 2.118. Nakłady brutto na środki trwałe (ang. GFCF) obejmują nabycie pomniejszone o rozdysonowanie środków trwałych przez krajowych producentów w ciągu danego okresu, powiększone o określone wartości wynikające z podniesienia walorów aktywów nieprodukowanych zrealizowane w wyniku działalności produkcyjnej producentów czy jednostek instytucjonalnych (ESA 2010, od 3.125 do 3.129). Środki trwałe to aktywa produkowane, wykorzystywane przy produkcji przez więcej niż jeden rok. (porównaj ESA 2010, 3.124 i załącznik 7.1).

▼ B

- b) Znaczenie dla gospodarki krajowej jako całości

- 2.119. Środki trwałe brutto w gospodarce krajowej rozumiane są jako część produktu krajowego brutto wytworzonego w czasie roku odniesienia z zamiarem ich wykorzystania w okresie dłuższym niż jeden rok w procesie produkcyjnym jako środki produkcji (w odróżnieniu od spożycia w prywatnych lub społecznych gospodarstwach domowych, wywozu zmian w zasobach). Konsekwentnie, wyroby, które chociaż produkowane w przeszłości i dlatego włączone do produktu krajowego, zaliczane są do różnego wykorzystania w okresie odniesienia, ale nie są zaliczane do środków trwałych brutto w gospodarce krajowej. Zmiana w wykorzystaniu lub prawie własności nie oznacza, że wyroby te staną się częścią produktu krajowego po raz drugi i w żadnym razie nie zmieniają ogólnej wielkości środków trwałych w gospodarce krajowej jako całości. Włączenie takich transakcji jest jednakże ważne w analizach jednorodnych gałęzi, rodzaju działalności czy sektora.

- 2.120. Jeżeli w wyniku zmiany prawa własności, następuje inne ich wykorzystanie (tj. nie jako środki trwałe), jest to zmniejszenie środków trwałych w gospodarce krajowej. Najpopularniejszym tego przykładem są używane pojazdy mechaniczne, które kupują gospodarstwa domowe od jednostek produkcyjnych, używane statki, które sprzedawane są innym krajom, a także środki produkcji, które złomowane są i zaliczane do użycia pośredniego. Ponieważ nowe wykorzystanie w tych przypadkach, tworzy część produktu krajowego (spożycie, wywóz lub inne wykorzystanie, zależne od rodzaju wyrobów wyprodukowanych z odpadów), środki trwałe brutto muszą być w wyniku tego obniżone. Jest tak, ponieważ ► **M6** ESA 2010 ◀ stosuje koncepcję nabywania netto używanych środków produkcji, dla obliczania środków trwałych brutto: pozycja ta pozwala na obniżenie kapitału tj. wzięcie pod uwagę obniżenia wartości środków trwałych.

▼ B

- 2.121. Możliwe jest, aby wartość netto nabywanych używanych wyrobów była wartością dodatnią, innymi słowy, aby zwiększała wartość środków produkcji w gospodarce jako całości. Tak, jak na przykład w przypadku, kiedy używane pojazdy, które zostały już wykazane jako spożycie w produkcji krajowej, zostały zakupione w celu wykorzystania ich jako środki produkcji. Jeżeli sprzedaż używanych środków inwestycyjnych przewyższyła zakupy, to zakupy netto są negatywne dla gospodarki krajowej, jako całości. Jeżeli jednak, nakłady brutto na środki trwałe są podzielone według gałęzi użytkowników, zakupy netto mogą być dodatnie dla niektórych gałęzi.

c) Kryterium przekazania prawa własności

▼ M6

- 2.122. Ustalenie nakładów brutto na środki trwałe według sektorów lub gałęzi gospodarki oparte jest na kryterium dotyczącym własności (nabycie, rozdysonowanie), a nie kryterium wykorzystania wyrobów. Należy zaznaczyć, że środki trwałe, nabyte w drodze leasingu finansowego (a nie te po prostu wynajmowane) uważane są za środki przyjmującego w leasing (jeżeli przyjmujący w leasing jest producentem), a nie oddającego w leasing, który zachowuje aktywa finansowe odpowiadające należności umownej (porównaj 2.109 d) i rozdział 15 ESA 2010 o różnicach między różnymi formami wynajmu trwałych wyrobów)⁽¹⁾.

▼ B

- 2.123. ► **M6** Zastosowanie kryterium dotyczącego własności zależy od podstawowego systemu statystycznego, na podstawie którego nakłady brutto na środki trwałe są obliczane. ◀ Jeżeli są to dane od nabywców, nie powinno być teoretycznie trudności (oprócz praktycznych trudności rejestracji wszystkich inwestorów). Często jednak (i to jest szczególnie istotne w rolnictwie) są to informacje od producentów środków produkcji o ich produkcji globalnej lub sprzedaży, które są wykorzystywane jako podstawa do obliczeń. Oprócz tych przypadków, kiedy nie jest jasne czy produkt należy do środków produkcji czy nie, trudno jest ustalić aktualnego nabywcę, ponieważ rodzaj środka produkcji skłania raczej do określenia ich użytkownika. Dlatego w rolnictwie istnieje ryzyko, że środki produkcji będą liczone, chociaż nie będą nabywane przez gospodarstwa rolne, ale przez przedsiębiorstwa handlowe w celu ich wynajmu bez załogi operatorskiej.

d) Nabycie

▼ M6

- 2.124. Nabycie środków trwałych obejmuje nowe lub używane środki trwałe, które zostały nabyte (zakupione, nabyte w transakcjach barterowych, otrzymane jako rodzaj transferów kapitałowych w naturze lub nabyte jako finansowy leasing), środki trwałe wyprodukowane i przeznaczone na własny użytek, zasadnicze udoskonalenia w środkach trwałych i w rzeczowych aktywach nieprodukowanych, przyrosty naturalne w aktywach rolnych (inwentarz żywy i plantacje) oraz koszty związane z przeniesieniem prawa własności aktywów nieprodukowanych (porównaj ESA 2010, 3.125 a)).

⁽¹⁾ Leasing różni się od prostego wynajmu tym, że ryzyko i korzyści z własności w leasingu przeniesione są faktycznie, ale nie prawnie z oddającego w leasing na biorącego w leasing (użytkownika środków). ESA bierze pod uwagę sytuację ekonomiczną leasingu, że oddający w leasing udziela biorącemu kredytu, który pozwala na późniejsze zakupienie trwałych wyrobów i stania się faktycznie ich właścicielem. Leasing jest w ten sposób traktowany jako specjalna forma finansowania inwestycji.

▼ **B**

2.126. ► **M6** Zakup lub produkcja na własny rachunek kompletu wyrobów trwałych na pierwsze wyposażenie stanowi nakłady brutto na środki trwałe. ◀ Zasób butelek w browarach lub przedsiębiorstwach produkujących wino (z wyłączeniem butelek bezzwrotnych) tworzą na przykład masę wyrobów, która jest uważana za aktywa, chociaż wartość każdej butelki jest bez znaczenia. To samo dotyczy krzeseł, stołów, naczyń i sztućców w restauracjach i narzędzi w przedsiębiorstwach. Pierwsze wyposażenie w te wyroby stanowi tworzenie kapitału trwałego, chociaż nie oblicza się zużycie środków trwałych w tych przypadkach, ponieważ zakłada się, że raz dokonane wyposażenie utrzymuje stale tę samą wartość w wyniku stałych zakupów w celu zastąpienia rzeczy, które stracono lub stały się nie użyteczne. Bieżące zakupy zastępcze traktowane są jako zużycie pośrednie. Zasada ta, chociaż w teorii jasna, jest czasami trudna do zastosowania w praktyce, ponieważ dane statystyczne o produkcji lub sprzedaży nie dają jasnego poglądu czy wyroby zostały zakupione dla pierwszego wyposażenia, czy też zastępują używane wyroby.

2.127. Wyroby i usługi włączone do używanych trwałych środków produkcji w celu ich udoskonalenia, przebudowy lub rekonstrukcji, przedłużają ich okres użytkowania lub zwiększają ich wydajność i są traktowane jako środki produkcji, do których są włączone. Praca ta jest uważana jako nabycie nowych środków trwałych. W zasadzie pozycja ta zawiera wszystkie wyroby i usługi włączone w trwałe środki produkcji, które przekraczają wielkość bieżących napraw i reperacji. Przez naprawy bieżące rozumie się wszystkie usługi, które w stosunku do normalnego okresu użytkowania środka trwałego muszą być wielokrotnie przeprowadzane w relatywnie krótkich odstępach w celu utrzymania ich w użytecznym stanie. Obejmuje to na przykład szybko zużywające się części środków produkcji, wewnętrzne i zewnętrzne malowanie itp.

2.128. Wielkość sum wydanych na utrzymanie nie może być kryterium dla określenia czy usługa tworzy aktywa, czy reprezentuje naprawy bieżące, ponieważ w przypadku wysokiej wartości środka produkcji, nawet usługi dla bieżących jego napraw mogą być bardzo kosztowne (porównaj 2.109.e)). Ściślej mówiąc, zaliczenie usługi dokonanej na używanych trwałych środkach produkcji, zarówno do „bieżących napraw” lub do kategorii nakładów brutto na środki trwałe, powinno być rozstrzygnięte poprzez odstęp czasu, który upłynie, zanim usługa będzie powtórzona. Na przykład wymiana części, które normalnie zużywają się podczas jednego roku, takich jak opony w ciężarówkach, zalicza się do napraw bieżących, podczas gdy wymianę silnika zalicza się do nakładów na środki trwałe nie dlatego, że wartość jest większa, ale ponieważ wymiany silnika nie dokonuje się corocznie, ale po kilku latach. Zaliczanie usług tego rodzaju do aktywów (tj. uważanie ich jako nakłady na środki trwałe, a nie jako bieżące naprawy), czyni możliwym podzielenie ich wartości jednolicie na cały okres użytkowania poprzez mechanizm zużycia środków trwałych.

▼ **M6**

2.129. SNA 2008 precyzuje, że ulepszenia środków trwałych powinny być określone, albo przez wielkość tych zmian w charakterystyce środków trwałych — tj. przez poważne zmiany w ich rozmiarach, kształcie, osiągnięciach, kubaturze lub w przewidywanym okresie użytkowania — lub przez fakt, że ulepszenia nie są tego rodzaju zmianami, które mają miejsce normalnie w innych środkach trwałych tego samego rodzaju w ramach zwykłego utrzymania lub programów napraw (porównaj SNA 2008, 10.43 i 10.46).

▼B

e) Rozdysponowanie

▼M6

- 2.130. Rozdysponowanie środków trwałych obejmuje sprzedaż, rozbiórkę, złomowanie lub niszczenie środków trwałych przez ich właściciela, oddanie ich w barter lub jako transfery kapitałowe w naturze (porównaj ESA 2010, 3.125 b) i 3.126). Takie rozdysponowanie powinno zwykle prowadzić do zmiany prawa własności i mieć bezpośredni cel ekonomiczny (dlatego środki trwałe, które są rozbierane, złomowane lub niszczone przez ich właściciela w celu nieoddania ich do dalszego ekonomicznego wykorzystania, nie są włączone do tego rozdysponowania) (porównaj SNA 2008, 10.38). Jednakże pewne rozdysponowania mogą mieć miejsce wewnątrz tej samej jednostki instytucjonalnej, tak jak w przypadku zwierząt zabitych przez rolnika i zużytych przez jego rodzinę.

▼B

f) Wycena środków trwałych brutto

- 2.131. Środki trwałe brutto wyceniane są w cenie nabywcy (z włączeniem kosztów przekazania prawa własności, ich zainstalowania i innych opłat przekazania) lub kiedy są produkowane na własny rachunek, wyceniane są w cenach podstawowych podobnych środków trwałych (cena podstawowa może być otrzymana z sumy poniesionych kosztów). Rozdysponowanie powinno być rejestrowane w cenie sprzedaży, która powinna odpowiadać cenie nabywcy minus koszty poniesione na przekazanie prawa własności aktywów, ich zainstalowania i inne opłaty za transfer (porównaj 2.130).

g) Koszty przekazania prawa własności

- 2.132. Koszty przekazania prawa własności tworzą środki trwałe brutto, przez nabycie, nawet jeżeli niektóre z tych kosztów płacone są przez sprzedawcę. Obejmują one wydatki, poniesione w celu objęcia w posiadanie aktywów (zainstalowanie, opłaty za transport itp.), opłaty i prowizje pośredników (doradców prawnych, ekspertów itp.) i podatki płacone za usługi pośrednie, występujące w przekazaniu prawa własności aktywów.

- 2.133. Środki trwałe brutto u nabywcy zawierają wartość nabytych wyrobów (z wyłączeniem kosztów przekazania) plus cały koszt przekazania dotyczący nabycia. Odwrotnie, u sprzedawcy, środki trwałe brutto zawierają tylko wartość sprzedanych wyrobów (z wyłączeniem kosztów przekazania)⁽¹⁾. W przypadku nieprodukowanych aktywów (takich jak grunty lub opatentowane aktywa, takie jak prawa produkcji), niewłączonych do środków trwałych brutto, koszty te muszą być oddzielone od nabycia/rozdysponowania tych aktywów i ujęte w innej pozycji środków trwałych brutto nabywcy.

h) Środki trwałe brutto i zmiany wartości aktywów

- 2.134. Bilans, który dostarcza szczegółowego wykazu wartości posiadanych aktywów i zobowiązań, dostarcza informacji o różnych składnikach zmian w wartości aktywów. ►M6 Jak zdefiniowano w bilansie (porównaj ESA 2010, 7.12 i 7.13), zmiany w wartości aktywów między końcem i początkiem okresu obrachunkowego mogą być opisane następująco: ◀

⁽¹⁾ Jako bezpośrednia konsekwencja tej metody, koszty związane z obrotem inwentarzem żywym, będącym środkiem trwałym, między jednostkami, powinny być rejestrowane jako środki trwałe brutto nabywcy.

▼ B

Wartość aktywów na koniec okresu

- Wartość aktywów na początek okresu = środki trwałe brutto
- Amortyzacja środków trwałych
- + Inne zmiany wolumenu
- + Nominalne zyski (straty netto)

2.135. Nominalne zyski (straty netto) z tytułu posiadania majątku dotyczą zysków (strat netto) z tytułu posiadania majątku, nagromadzonych podczas rozważanego okresu i są wynikiem zmian w cenie tych aktywów, których ekonomiczna i fizyczna (jakościowa i ilościowa) charakterystyka została niezmienną podczas okresu, którego dotyczą. Zmiany te są ujmowane w rachunku przeszacowań.

2.136. Innymi zmianami w wolumenie aktywów są przepływy, które umożliwiają rejestrację odkryć, pogarszania się lub wyczerpania naturalnych aktywów, jak również konsekwencje nadzwyczajnych przypadków, które mogą zmienić korzyści pochodzące z tych aktywów. W odniesieniu do aktywów, które rodzajem działalności należą do działalności rolnej zmiany w wolumenie aktywów mogą być zaliczone do trzech głównych kategorii:

- strat nadzwyczajnych lub strat spowodowanych katastrofami (trzęsienia ziemi, wojny, susze, epidemie itp.),
- różnic między przewidzianą amortyzacją aktywów (mierzoną zużyciem środków trwałych) i amortyzacją aktualnie ustaloną (spowodowaną nieprzewidzianym starzeniem się, uszkodzeniem, zepsuciem i przypadkowymi wypadkami prowadzącymi do wyższej amortyzacji niż przewidziano),

▼ M7

- zmian w klasyfikacji lub strukturze środków trwałych: np. zmian celu ekonomicznego wykorzystania gruntu rolnego, bydła mlecznego skierowanego na produkcję mięsa (porównaj 2.149, przypis 1) lub budynków rolniczych, które zostały zamienione na budynki prywatne lub do innego wykorzystania gospodarczego.

▼ B

2.137. Środki trwałe brutto i amortyzacja środków trwałych (porównaj 3.098 do 3.106) nie są zatem jedynymi elementami, które należy wziąć pod uwagę, kiedy analizujemy zmianę w wartości aktywów.

- i) Elementy środków trwałych brutto

▼ M6

2.138. ESA 2010 rozróżnia kilka rodzajów elementów, które powinny być rejestrowane jako nakłady brutto na środki trwałe (ESA 2010, 3.127):

- budynki mieszkalne,
- pozostałe budynki i budowle, w tym znaczące ulepszenia gruntów,

▼ M6

- maszyny i urządzenia, takie jak statki, samochody i komputery,
- systemy uzbrojenia,
- kultywowane zasoby biologiczne, np. drzewa i inwentarz żywy,
- koszty przeniesienia prawa własności do aktywów, takich jak grunty, umowy, umowy leasingu i licencje,
- prace badawczo-rozwojowe, w tym produkcja swobodnie dostępnych prac badawczo-rozwojowych,
- nakłady na poszukiwanie złóż,
- oprogramowanie komputerowe i bazy danych,
- oryginały przedsięwzięć kulturalnych, dzieł literackich lub artystycznych,
- pozostałe prawa własności intelektualnej.

2.139. Na potrzeby EAA rozróżnia się następujące rodzaje nakładów brutto na środki trwałe:

- plantacje,
- inwentarz żywy,
- środki trwałe inne niż aktywa rolne:
 - maszyny i inne środki produkcji,
 - środki transportu,
 - budynki rolnicze (nie mieszkalne),
 - inne budowle z wyjątkiem ulepszania gruntów (inne budynki i budowle itp.),
 - inne (oprogramowanie komputerowe itp.),
- znaczące ulepszenia gruntów,
- koszty związane z przekazaniem prawa własności aktywów nieprodukowanych, takich jak grunty i prawa produkcji.
- B+R obejmujące prace badawczo-rozwojowe zapewnianie przez jednostki specjalistyczne oraz prace badawczo-rozwojowe na potrzeby własnej produkcji.

▼ B

2.140. Środki trwałe brutto w hodowlanych aktywach dotyczą dwóch typów aktywów (plantacji i zwierząt), które są wykorzystywane wielokrotnie i nieprzerwanie dla produkcji takich produktów, jak owoce, kaczuk, mleko itp.: drzewa owocowe, winorośl, chmiel, sadzonki miękkich owoców i szparagi. Drzewka na Boże Narodzenie (które tylko raz dają produkt finalny), nie stanowią środków trwałych, tak jak zboża i warzywa nimi nie są. Do zwierząt, które są środkami trwałymi zalicza się, na przykład, zwierzęta hodowlane, bydło mleczne, owce hodowane na wełnę i zwierzęta do połowów (zwierzęta rzeźne, łączenie z drobiem, nie są środkami trwałymi).

▼ M6

j) Plantacje

- 2.141. ESA 2010 (porównaj 3.125) definiuje nakłady brutto na środki trwałe w postaci plantacji jako wartość nabycia minus rozdysonowanie drzew, które osiągnęły dojrzałość (drzewa owocujące), plus naturalny przyrost plantacji (drzew, które nie osiągnęły dorosłości), aż do osiągnięcia dorosłości (tj. tworzenie produktu) podczas okresu obrachunkowego, do którego się odnoszą.

▼ B

- 2.142. Definicja środków trwałych brutto odpowiada:

- wydatkom na nowe plantacje (nowe lub odnawiane) w czasie okresu obrachunkowego, z włączeniem kwot wydanych na utrzymanie młodych plantacji w okresie obrachunkowym (przez pierwsze trzy lata),
- przyrostom wartości samej w sobieplantacji, aż do ich wieku dojrzałego,
- kosztom związanym z przekazaniem prawa własności, między jednostkami rolniczymi, zasadzeń wieloletnich i drzew, które osiągnęły dojrzałość.

- 2.143. Dwa pierwsze składniki środków trwałych brutto w zakresie plantacji reprezentują rolniczą produkcję globalną na własny rachunek w środkach trwałych brutto.

▼ M6

- 2.144. Rozdysonowanie plantacji (liczone jako ujemne nakłady brutto na środki trwałe) może przybrać dwie formy: mogą być sprzedażą plantacji innej jednostce (rolniczej), w którym to przypadku tylko koszty związane z przekazaniem prawa własności wchodzi do EAA. Inną możliwością dla plantacji jest ich wycięcie. W tym przypadku jednakże zgodnie z ogólną definicją rozdysonowania, wycięte plantacje muszą mieć bezpośrednie, ekonomiczne wykorzystanie; inaczej mówiąc, konieczny jest zapis przeciwstawny w formie wykorzystania wyrobów i usług (takich jak sprzedaż przedsiębiorstwom specjalizującym się w sprzedaży drewna ⁽¹⁾). W tym drugim przypadku rozdysonowanie plantacji, które należy rejestrować jako ujemne nakłady brutto na środki trwałe, powinno stanowić niewielką kwotę.

▼ B

- 2.145. W konsekwencji, w większości przypadków, (tj. oprócz drugiego przypadku podanego w sekcji 2.144) wartość karczowania nie musi być potrącana z wartości zainwestowanej w plantacje. Nakłady przeznaczone na odnowienie istniejących plantacji powinny być traktowane jako inwestycje, a nie jako zwykłe koszty utrzymania.

- 2.146. Sposób ujęcia karczowania plantacji powinien być analizowany w relacji do obliczania amortyzacji środków trwałych. Stosownie do ►M6 ESA 2010 ◄, amortyzacja środków trwałych, w przypadku plantacji, odpowiada amortyzacji, kiedy one osiągną dorosłość. Karczowanie ⁽²⁾ plantacji powinno więc być interpretowane następująco:

- karczowanie dokonywane w końcu normalnego okresu uprawy plantacji odpowiada wycofaniu ich ze środków trwałych. Karczowanie to jest stale brane pod uwagę w zmianach wartości plantacji, w czasie ich okresu produktywności poprzez amortyzację środków trwałych,

⁽¹⁾ W tym przypadku działalność ścinania plantacji i sprzedaży drewna zaliczana jest do działalności leśnej.

⁽²⁾ Należy podkreślić, że koszty usługi karczowania, które mogą być księgowane przez spółkę karczującą, stanowią zużycie pośrednie tych usług.

▼B

- „wyjątkowe” karczowanie jest to karczowanie dokonane przed końcem normalnego okresu uprawy plantacji z różnych powodów (ekonomicznych, strategicznych itp.). Powinno być interpretowane jako różnica między rzeczywistą (faktyczną) amortyzacją i normalną amortyzacją mierzoną poprzez zużycie środków trwałych. Ta nadwyżka wartości amortyzacji, powinna być ujęta w rachunku „innych zmian w wolumenie aktywów” (w rachunkach akumulacji), który nie jest włączony w system rachunków EAA.

2.147. Zmiany wartości plantacji w okresie obrachunkowym, składają się więc z czterech, następujących składników (porównaj 2.134):

- środków trwałych brutto, które odpowiadają różnicy między nabyciem i rozdysonowaniem w czasie okresu obrachunkowego, tak jak zdefiniowano w sekcjach 2.141 do 2.145,
- zużycia środków trwałych, które jest mierzone amortyzacją plantacji, tak jak podano w sekcji 2.146,
- innych zmian w „wolumenie” uwzględniających rezultaty nieprzewidzianych zdarzeń w plantacjach (takich jak wyjątkowe karczowania), które są ujmowane w rachunku „innych zmian wolumenu aktywów” (porównaj definicje w sekcjach 2.136 i 2.146),
- zysków (strat netto) z tytułu posiadania majątku, które mierzą zmiany w wartości, stosownie do zmian ceny, podczas okresu obrachunkowego i które są ujmowane w rachunku przeszacowań w ►**M6** ESA 2010 ◀ w rachunkach akumulacji (porównaj definicje w sekcji 2.135).

▼M6

2.148. Praca w hodowlanych roślinnych aktywach, tj. plantacjach, ujęta jest albo jako sprzedaż przedsiębiorstw specjalizujących się w pracy rolniczej wykonywanej na umowy zlecenia (z przygotowaniem gleby, dostarczeniem maszyn, sadzonek, pracy itp.) albo jako produkcja globalna wytworzonych na własne potrzeby trwałych środków produkcji (porównaj 1.75).

▼B

k) Stado podstawowe

2.149. Środki trwałe brutto dla stada podstawowego odpowiadają następującym elementom:

- rocznemu przyrostowi stada (dopóki nie osiągnie dorosłości),
- nabycie stada podstawowego (przywóz) minus rozdysonowanie (ubój ⁽¹⁾ i wywóz),
- kosztom związanym z przekazaniem prawa własności, poniesionym w obrocie między jednostkami rolniczymi ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Traktowanie sprzedaży stada na ubój (tj. przez rzeźnię lub rolników, z włączeniem całej sprzedaży do jednostek nierolniczych dla gospodarczego wykorzystania, innego niż ubój), jako rozdysonowania środków trwałych, upraszcza procedury liczenia dla rejestracji rozdysonowania środków trwałych, których gospodarcze wykorzystanie zmieniło się. Stado podstawowe faktycznie zmieniło się w zapasy przez rejestrację przepływu, nazwanego „inne zmiany wolumenu” (porównaj 2.136), wchodzącego do rachunku „innych zmian w wolumenie aktywów”. Są one sprzedane tylko w formie zapasów, sprzedaż ich tworzy wycofanie z zapasów, a nie rozdysonowanie aktywów.

⁽²⁾ O ile sprzedaż i zakup, zdarzyły się w tym samym okresie obrachunkowym. W przeciwnym razie rozdysonowanie (dla okresu, w którym sprzedaż występuje) i nabycie (dla okresu, w którym zakup wystąpił) są liczone.

▼B

- 2.150. Zgodnie z ►M6 ESA 2010 ◄, środki trwałe brutto dla stada podstawowego mierzone są jako różnica między nabyciem tego stada (przyrost naturalny i przywóz) w ciągu roku włączając to, które pochodzi z własnej produkcji a rozdysponowaniem stada (na ubój ⁽¹⁾, wywóz lub inne finalne cele), do różnicy tej dodaje się koszty przekazania prawa własności ⁽²⁾. Środki trwałe brutto dla inwentarza żywego występują w ciągu jego całego życia. Na początku, środki trwałe brutto mierzone są głównie naturalnym rozwojem zwierzęcia, a kiedy osiągnie wiek dorosły rodzajem jego wykorzystania (sprzedaż na ubój lub wywóz). Przywóz, wywóz i koszty towarzyszące przekazaniu prawa własności są składnikami środków trwałych brutto dla inwentarza żywego mogącymi występować przez całe użyteczne życie zwierząt. Przyrost naturalny stada podstawowego (ale nie środki trwałe brutto jako całość) stanowi produkcję rolniczą na własne potrzeby środków trwałych w zakresie stada podstawowego.

▼M6

- 2.151. Mierzenie nakładów brutto na środki trwałe w postaci inwentarza żywego stanowi tylko jeden element zmian wartości aktywów. De facto nakłady brutto na środki trwałe w postaci inwentarza żywego mogą być mierzone jedynie w oparciu o zmianę liczebności inwentarza żywego wycenianego według średniej ceny w roku kalendarzowym dla każdej kategorii inwentarza żywego (tj. metodą ilościową), jeśli spełnione są następujące warunki:

- nie ma nominalnych zysków (strat) z tytułu posiadanych aktywów (tj. regularna tendencja cen i liczby populacji inwentarza żywego),
- nie ma innych zmian w wolumenie (tj. nie ma strat w wyniku katastrof naturalnych oraz nie ma zmian w klasyfikacji itp.),

Inna metoda obliczenia (metoda bezpośrednia) polega na mierzeniu przepływów wprowadzeń i wycofań dla każdej kategorii inwentarza żywego, przy odpowiednich cenach: poza nabyciem i rozdysponowaniem metoda ta musi uwzględniać wprowadzenia (szczególnie urodzenia) i wycofania z gospodarstwa.

▼B

- 2.152. Zatem nie można stosować, jako powszechnej zasady mierzenia środków trwałych brutto dla stada podstawowego poprzez różnicę między wartością stada podstawowego na koniec i początek okresu obrachunkowego. Zasada obliczania środki trwałe brutto dla stada podstawowego zależy bezpośrednio od metody przyjętej dla rejestracji i mierzenia trzech elementów zmian w wartości stada podstawowego (innych niż środki trwałe brutto), a szczególnie zużycia elementów środków trwałych. ►M6 Stanowi to odstępstwo od ESA 2010. ◄

▼M6

- 2.153. W SNA teoretycznie powinno się obliczać zużycie środków trwałych dla inwentarza żywego ⁽³⁾. W rzeczywistości amortyzacja środków trwałych dla inwentarza żywego odpowiada obliczaniu przewidywanych ubytków w produktywności inwentarza żywego w czasie wykorzystywania go do celów produkcyjnych. Redukcja ta z kolei odzwierciedlona jest w uaktualnionej wartości przyszłego dochodu z tego inwentarza żywego. Jednakże mając na uwadze praktyczne trudności w oszacowaniu amortyzacji środków trwałych (definicja obliczanych parametrów jest bardzo złożona – porównaj 3.105 i 3.106), dla produkcyjnego inwentarza żywego nie należy obliczać amortyzacji środków trwałych.

⁽¹⁾ Z włączeniem uboju dla własnego spożycia lub płatności w naturze.

⁽²⁾ Obrót stadem podstawowym hodowlanym między rolnikami nie jest ujęty w tym rachunku. Tak jest również w przypadku gdy handel jest dokonywany przez pośredników (jeżeli zakup i sprzedaż są w tym samym okresie). Jednakże koszty przekazania własności (usługi agentów, marża handlowa, koszty transportu itp.) muszą być włączone środków trwałych brutto dla stada podstawowego.

⁽³⁾ W SNA 2008 (10.94) inaczej niż ESA 2010 (3.140) uważa się, że amortyzacja środków trwałych powinna być obliczana dla inwentarza żywego.

▼ B

2.154. Środki trwałe brutto dla stada produkcyjnego mogą być mierzone różnymi metodami. Przy użyciu metody ciągłej inwentaryzacji każdy element środków trwałych brutto, zdefiniowany w sekcji 2.149 (przyrost naturalny, przywóz, sprzedaż na ubój i wywóz, koszty związane z przekazaniem prawa własności) może być wyceniany bardzo dokładnie. Pomimo tego, metoda ta wymaga dużej ilości danych (takich jak ceny stada produkcyjnego w ciągu jego użytecznego życia). To samo jest istotne w metodzie opartej na cyklu produkcyjnym stada. W związku z tym należy przyjąć prostsze metody, nawet jeżeli będą mniej dokładne.

2.155. Polecana metoda posługuje się podejściem obliczania pośredniego ⁽¹⁾. Jest ona oparta na obliczaniu zmian w populacji stada podstawowego i na następujących dwóch założeniach,

— ceny stada są stałe i zwykle przewidywalne tak, że przeciętna roczna cena może być użyta dla wyceny ilości, kiedy wyłączy się z niej zyski/straty z tytułu posiadania majątku,

— mogą być obliczone wyjątkowe straty (w ilościach i cenach).

2.156. Obliczanie środków trwałych brutto wykonywane jest poprzez zsumowanie następujących elementów:

Środki trwałe brutto	= [zmiana w liczbie stada, między końcem i początkiem okresu obrotowego, wycenionego według średniorocznej ceny P]
	+ Odliczenia inwentarza żywego wycofanego ze stada podstawowego
	+ Inne straty w stadzie
	+ Koszty związane z przekazaniem prawa własności.

2.157. Określenie „wycofanie ze stada” odnosi się do różnicy pomiędzy wartością inwentarza żywego wycenionego jako zwierzęta produkcyjne (co może być nazwane ceną „kapitału”) a wartością tego samego inwentarza żywego wycenionego jako zwierzęta przeznaczone na ubój (tj. w cenie sprzedaży w rzeźniach) w momencie jego wycofania ze stada produkcyjnego.

2.158. Określenie „Inne straty w stadzie produkcyjnym” obejmuje dwa typy strat:

— wyjątkowe straty w stadzie produkcyjnym, które stało się dorosłe,

— straty w wartości stada pozostającego w produkcji aż do końca ich życia (naturalnej śmierci).

2.159. Wartość strat rejestrowanych w obliczeniach środków trwałych brutto odpowiada różnicy między wartością stada w cenach obowiązujących na początek okresu a wartością jego rozdysponowania. To rozdysponowanie wyceniane jest w cenach sprzedaży zwierząt, które są ubijane (np. w celu sprzedaży lub spożycia) lub mogą mieć wartość zero, jeżeli nie są wykorzystywane gospodarczo (tj. jeżeli są niszczone itp.).

⁽¹⁾ Mogą być wykorzystane inne metody prowadzące do równoznacznych wyników.

▼ B

2.160. Określenie „inne straty stada produkcyjnego” i „odliczenie inwentarza żywego, wycofanego ze stada podstawowego” odpowiada przepływom, które są ujęte w rachunku „innych zmian wolumenu aktywów” liczonych w bilansie. Zapewniają one powiązanie między różnymi składnikami zmian wartości aktywów a środkami trwałymi brutto i zapewniają zgodność z ►M6 ESA 2010 ◄. Ich zignorowanie skutkowałoby niedoszacowaniem rzeczywistego poziomu środków trwałych brutto w stadzie.

2.161. Obliczanie produkcji na własne potrzeby w stadzie podstawowym, która odpowiada naturalnemu przyrostowi stada jest wyprowadzane z definicji środków trwałych brutto dla stada podstawowego, opisanego w sekcji 2.149 i zastosowanego do kategorii zwierząt, które jeszcze nie osiągnęły w pełni dorosłości:

Produkcja na własne potrzeby = środki trwałe brutto + rozdysponowanie (ubój wywóz) – nabycie (przywóz) ⁽¹⁾ – (koszty przekazania prawa własności).

▼ M6

l) Środki trwałe inne niż aktywa rolne

2.162. Środki trwałe inne niż aktywa rolne (plantacje i inwentarz żywy) obejmują następujące elementy:

— maszyny i inne środki produkcji,

— środki transportu,

— budynki rolnicze (nie mieszkalne),

— pozostałe (pozostałe budynki i budowle, oprogramowanie komputerowe itp.).

▼ B

2.163. Środki trwałe brutto odpowiadają nabyciom tych aktywów (nowe aktywa produkowane lub przywózowane podczas okresu obrachunkowego, lub aktywa używane) minus ich przekazanie do innych jednostek (rolniczego lub innego rodzaju działalności). Należy przypomnieć, że jeżeli ta transakcja dotyczy dwóch jednostek rolniczego rodzaju działalności podczas tego samego okresu obrachunkowego, to te dwa przepływy kasują się na wzajem i tylko koszty związane z przekazaniem prawa własności zaliczane są do odpowiednich pozycji środków trwałych.

2.164. W przypadku budowy lub środków produkcji (przeznaczonych na sprzedaż), których produkcja ciągnie się przez kilka okresów obrachunkowych, należy zwrócić uwagę, że wartość prac przeprowadzonych w czasie ich produkcji zaliczana jest do zmian zasobów producenta jako produkcja niezakończona. Wyroby te (ruchome czy nieruchome) nie są zaliczane do środków trwałych brutto dopóki prawa własności nie zostaną przekazane. Jeżeli jednak jest to produkcja na własne potrzeby, to prace te zaliczane są do środków trwałych brutto podczas całego procesu ich produkcji (porównaj 2.025).

2.165. Aktywa, których ekonomiczne wykorzystanie zmienia się bez zmian w prawie własności (np. kiedy budynek rolniczy wykorzystywany jest do działalności innej niż rolnicza), nie są liczone jako rozdysponowanie aktywów. Zmiany te rejestrowane są w rachunku „inne zmiany wolumenu aktywów”.

⁽¹⁾ To potrącenie odpowiada teoretycznemu przypadkowi, kiedy przywóz stada podstawowego uważany jest za nakłady brutto na środki trwałe. W praktyce wszystkie zwierzęta importowane, przez działalność rolniczą, traktowane są, jako negatywna sprzedaż (porównaj 2 205).

▼ M6

m) Znaczące ulepszenia gruntów

- 2.166. Znaczące ulepszenia w aktywach nieprodukowanych dotyczą prze-
ważnie ulepszenia gruntu (lepszej jakości gleby i wyższych plonów
dzięki nawodnieniu, osuszaniu, środkom przeciwpowodziowym itp.)
i powinny być traktowane podobnie jak nakłady brutto na środki
trwałe (ESA 2010, 3.128).

▼ B

- 2.167. Inwestowanie to dotyczy wydatków na ulepszanie gleby i jej przygo-
towanie dla innych celów produkcyjnych, z wyjątkiem wydatków na
jej bieżące utrzymanie (porównaj 2.127 do 2.129). Wydatki te muszą
być ponoszone przez właścicieli lub w wyniku tych wydatków, muszą
stać się ich własnością. ► **M6** Dotyczy to szczególnie wydatków na
prace związane z infrastrukturą, takie jak: oczyszczanie, niwelacja,
osuszanie, nawadnianie i umacnianie (porównaj ESA 2010, 3.128
i SNA 2008, od 10.79 do 10.81). ◀

n) Koszty związane z przekazaniem prawa własności nieprodukowa-
nych aktywów

- 2.168. Koszty związane z przekazaniem prawa własności nieprodukowanych
aktywów odnoszą się do nabycia gruntów i nieprodukowanych
wartości niematerialnych i prawnych (takich jak: opatentowane
aktywa, prawa produkcji itp.) przez jednostki rolnicze. Te nabycia
nieprodukowanych aktywów nie są rejestrowane jako środki trwałe
brutto (ale w innej części rachunku kapitałowego, ponieważ są niepro-
dukowanymi aktywami) i tylko koszty związane z przekazaniem
prawa własności rejestrowane są jako środki trwałe brutto (dla
nabywców, a nie dla sprzedawców).

▼ M6

o) prace badawczo-rozwojowe

- 2.168.1. Prace badawczo-rozwojowe składają się z wartości wydatków na
prace twórcze prowadzone systematycznie w celu zwiększenia stanu
wiedzy oraz wykorzystanie tego stanu wiedzy do opracowania
nowych zastosowań. Jeżeli wartości tej nie można oszacować
w uzasadniony sposób, wycenia się ją umownie jako sumę kosztów,
w tym kosztów nieudanych prac badawczo-rozwojowych (porównaj
ESA 2010, załącznik 7.1).

▼ B

o) Wyroby i usługi wyłączone ze środków trwałych brutto

- 2.169. Następujące wyroby i usługi nie są włączone do środków trwałych
brutto:

▼ M6

a) małe narzędzia, ubrania robocze, części zamienne i sprzęt, nawet
jeśli wyroby te mają normalny okres użytkowania powyżej
jednego roku; ponieważ są one wymieniane regularnie i aby
potwierdzić praktykę rachunkowości przedsiębiorstw, uważa się
je za zużycie pośrednie (porównaj 2.105 i 2.106);

▼ B

b) ciągłe naprawy i reperacje (porównaj od 2.127 do 2.129) zaliczane
są do zużycia pośredniego;

▼ M6

c) usługi reklamy, badania rynku itp. Zakupy tych usług zaliczane są
do zużycia pośredniego (porównaj 2.108 d));

▼ B

- d) trwałe wyroby (nabyte przez gospodarstwa domowe) służące zaspakajaniu ich potrzeb; ponieważ wyroby te nie są wykorzystywane w celach produkcji, traktowane są jakospożycie ostateczne;
- e) zwierzęta, które służą jako zasoby: tucz zwierzęcy przeznaczony do uboju, łączenie z drobiem;
- f) zyski i straty z tytułu posiadania środków trwałych (ujęte w rachunku przeszacowań, porównaj 2.135).
- g) straty środków trwałych z powodu nieszczęśliwych przypadków (choroby bydła itp.) oraz klęsk żywiołowych (powodzie, burze, itp). (porównaj 2.045 i 2.136).

2.170. Wartość trwałych środków produkcji wykorzystywanych równocześnie dla celów zawodowych i prywatnych (np. pojazdów mechanicznych) ujmowana jest stosownie do dwóch rodzajów ich wykorzystania; częściowo jako środki trwałe brutto i częściowo jakospożycie ostateczne.

2. **Zmiany zasobów**

a) Definicja zasobów i zmiany zasobów

2.171. Zasoby obejmują wszystkie wyroby, które nie są częścią środków trwałych i są trzymane przez jednostki produkcyjne w danym momencie. Rozróżnia się dwa typy zasobów: zasoby nakładów i zasoby produkcji globalnej:

— Zasoby nakładów obejmują surowce i dostawy, które będą wykorzystywane w późniejszym okresie jako nakłady pośrednie w procesach produkcyjnych. Zwykle zużycie tych produktów obliczane jest przez obniżenie zakupów (lub innych form nabycia) wraz ze zmianą zasobów w trakcie okresu odniesienia (porównaj 2.021).

— Zasoby produkcji globalnej reprezentują zasoby wyrobów gotowych i produkcji niezakończonych producenta. Są one brane pod uwagę przy obliczaniu produkcji globalnej. Produkcja globalna zasobów obejmuje:

— wyroby gotowe w rodzaju działalności: są to wyroby, których producent nie ma zamiaru poddawać dalszemu przetwarzaniu przed wykorzystaniem ich dla celów gospodarczych. W przypadku rolnictwa obejmują one: produkty roślinne, oliwę z oliwek, moszcz winny, produkty zwierzęce i inne nierolnicze wyroby produkowane w ramach nierozdzielnych drugorzędnych działalności,

— produkcja niezakończona: jest to produkcja, która nie jest całkowicie zakończona. Dla EAA obejmuje ona: wino, stado do uboju, wszystkie kurczaki i inny drób (z wyłączeniem drobiu hodowlanego) i inne zwierzęta, z wyjątkiem tych, które uważane są za środki trwałe. Należy podkreślić, że rosnące uprawy polowe (porównaj 2.012) nie są uważane za produkcję niezakończoną zasobów w rocznych rachunkach gospodarczych.

2.172. Nie ujmowanie rosnących upraw w produkcji niezakończonych w europejskim rolnictwie, tłumaczone jest faktem, że ogromna większość upraw ma cykl produkcji krótszy niż okres obrachunkowy. Uważa

▼ B

się, że liczenie ich w czasie zbiorów pozwala na ich zgodność z kosztami produkcji w prowadzonych analizach dochodów z działalności (porównaj 2.012). Kiedy zbiór, przygotowanie gleby i siew są prowadzone w różnych okresach obrachunkowych, rachunek dla okresu, w którym wystąpiły koszty, pokazuje rachunkową stratę, a ten, w którym wystąpiły zbiory rachunkowy zysk. Ta metoda liczenia może jednak być zaakceptowana, jeżeli warunki pozostają takie same z roku na rok i założona jest przybliżona równowaga z tym, że wydatki są wyrównane przez dochody ze sprzedaży poprzedniego zbioru. Tylko w przypadku poważnych zmian w produkcji lub w przypadku bardzo słabych zbiorów, to zrównoważenie nie występuje. Przy zaistnieniu takich warunków zapisanie produkcji globalnej jako produkcji niedokończonej może być wskazane (zobacz również 2.013)

2.173. Należy podkreślić, że usługi nie wchodzą do zasobów z wyjątkiem tych, zawartych w wartości zakupionych wyrobów, które weszły do zasobów.

2.174. Zgodnie z ►**M6** ESA 2010 ◀, zmiany zasobów mierzone są przez potrącenie od wartości zasobów na wejściu, wartości zasobów wycofanych i strat okresowych wyrobów w zasobach.

b) Czas rejestracji i wycena zmian w zasobach

2.175. Wyrób wchodzący do zasobów powinien być wyceniany z datą wejścia, a wycofywany z zasobów w cenie obowiązującej, kiedy jest usuwany z zasobów. Czas rejestracji (i wyceny) wejścia do zasobów i wyjścia z zasobów powinien być zgodny z innymi transakcjami, dotyczącymi produktów (produkcją globalną i zużycie pośrednie).

2.176. Ceną podstawową jest cena wykorzystywana do wyceny zmian zasobów (wejścia, wyjścia lub strat wyrobów gotowych i produkcji niezakończonych). W odniesieniu do wejść produkcji niezakończonych zastosowana cena powinna być oszacowana przez zastosowanie ułamka całkowitych kosztów produkcji poniesionych z końcem okresu do ceny podstawowej podobnego produktu gotowego. ►**M6** Zamiennie, wartość wprowadzeń produkcji niezakończonych można oszacować na podstawie wartości kosztu produkcji powiększonej o wartość marży na oczekiwaną nadwyżkę operacyjną lub (szacowany) dochód mieszany (porównaj ESA 2010, 3.47 i 3.48). ◀

2.177. Metodą zalecaną w ►**M6** ESA 2010 ◀ dla rejestracji wejść i wyjść z zasobów jest metoda stałej inwentaryzacji. Jednakże rozwiązanie to nie jest ogólnie stosowane w związku z trudnością uzyskania informacji o wejściach i wyjściach. Jako próbę dostosowania do metody ciągłej inwentaryzacji ►**M6** ESA 2010 ◀ zaleca metodę „ilościową”, która polega na mierzeniu zmian w zasobach jako różnicy wartości zasobów przy otwarciu i zamknięciu okresu obrachunkowego, wycenianych w średnich cenach obliczonych dla okresu, którego dotyczą. Jednakże metoda ta stosowana jest tylko wtedy, gdy ceny pozostają stabilne w rozważanym okresie lub jeżeli ceny i ilości zasobów wzrastają lub obniżają się stałym tempie w okresie obrachunkowym.

2.178. Ta „metoda ilościowa” nie może być stosowana do produkcji roślinnej z powodu zmienności cen i ilości w wyniku procesu produkcji i struktury podaży i popytu. ►**M6** Problem ten, który jest specyficzny dla rolnictwa, jest uznany w ESA 2010 (porównaj 3.153 c)). ◀

▼B

- 2.179. Powinno się wziąć pod uwagę, że zmiany w zasobach jak zdefiniowano w 2.174, są tylko jednym ze składników zmian w wartości zasobów między początkiem i końcem okresu obrachunkowego. Faktycznie istnieje podstawowe równanie rachunkowe, które łączy liczby otwierające i zamykające dotyczące aktywów w zasobach:

wartość zasobów na koniec
okresu obrachunkowego w cenach
stosowanych na koniec okresu
obrachunkowego

– wartość zasobów na początek
w cenach stosowanych na poc-
zątek okresu obrachunkowego = zmiany zasobów (wejście –
wycofania – straty bieżące)

+ nominalne zyski (straty netto)
z tytułu posiadania majątku

+ inne zmiany wolumenu

- 2.180. Te nominalne zyski i straty z tytułu posiadania majątku oraz inne zmiany wolumenu⁽¹⁾ nie powinny być włączone do mierzenia produkcji globalnej, ale do rachunku innych zmian w aktywach (odpowiednio w rachunku przeszacowań i w rachunku „innych zmian wolumenu aktywów”).

- 2.181. Zasadnicza trudność w wycenie zmian zasobów w EAA dotyczy produktów roślinnych. Te produkty rolnicze są faktycznie produktami sezonowymi, które wchodzą do zasobów tylko po zbiorach i których wycofywanie rozciągnięte jest na kilka miesięcy po zbiorach i często przechodzi na następny rok obliczeniowy. Ich ceny mogą także być przedmiotem częstych zmian, z okresu na okres lub nawet podczas tego samego okresu.

c) Zmiany zasobów inwentarza żywego i produktów zwierzęcych

- 2.182. Przy wycenie zmiany inwentarza żywego nie jest ważne czy zwierzęta były hodowane od urodzenia w kraju, czy zostały przywiezione kiedy były młode i potem hodowane i tuczone w kraju. Gdy zwierzęta przywiezione są przyjęte przez gospodarstwo, które kontynuuje ich hodowlę na terytorium narodowym, zwierzęta są „unarodowione” w konsekwencji zasymilowane w krajowej produkcji.

- 2.183. Przy oszacowaniu zmian w stadzie (na koniec okresu obrachunkowego) musi być dokonane zróżnicowanie między stadem ujmowanym w zasobach i ujmowanym w środkach trwałych (porównaj 2.140 i 2.202). Cena podstawowa dla pierwszej kategorii zwierząt powinna brać pod uwagę sumę kosztów produkcji w czasie życia przeciętnego zwierzęcia w różnych klasach inwentarza żywego, łączenie z rokiem odniesienia plus marża za szacowaną nadwyżkę operacyjną lub szacowany dochód mieszany (porównaj 2.176). Jeżeli zwierzę było przywiezione na terytorium narodowe przed tym okresem, cena zakupu w czasie przywozu może być uważana za reprezentującą sumę kosztów produkcji aż do tej daty.

⁽¹⁾ Inne zmiany wolumenu są ogólnie rozumiane jako zapasy wyrobów zniszczonych w wyniku nadzwyczajnych przypadków (takich jak naturalne katastrofy). Straty bieżące włączone są do wycofań z zapasów.

▼B

- 2.184. Z powodu zazwyczaj regularnych zmian w cenach zwierząt, możliwa jest ocena zmian zasobów inwentarza żywego przez prostą przybliżoną metodę, która wyłącza nominalne zyski (straty netto) z tytułu posiadania majątku. Polega ona na pomnożeniu, dla każdej kategorii zwierząt, zmiany w ilości populacji między końcem i początkiem roku obrachunkowego przez przeciętną cenę obserwowaną w całym okresie odniesienia.

d) Zmiany w zasobach produktów sezonowych

- 2.185. Produkty sezonowe (porównaj 2.178 i 2.181) są produktami, dla których metoda ilościowa nie stanowi dobrego przybliżenia metody stałej inwentaryzacji ze względu na nieregularne zmiany cen i ilości. Zastosowanie metody ilościowej może prowadzić do włączenia nominalnych zysków lub strat z tytułu posiadania majątku w pomiar zmian zasobów. Pewnym rozwiązaniem mogłoby być mierzenie zmian zasobów w okresach krótszych niż okres odniesienia (na przykład co każdy kwartał) — w podokresach, które miałyby bardziej wyrównane trendy cenowe i ilościowe. Niemniej jednak, tego typu metoda jest często trudna do zastosowania z powodu braku podstawowych danych.

▼M6

- 2.186. Inną metodą oszacowania zasobów produktów sezonowych jest badanie tendencji cen wyrobów stanowiących zasób. Cena wyrobu może się zmienić w czasie magazynowania przynajmniej z trzech powodów (SNA 2008, 6.143):

- proces produkcyjny jest na tyle długi, że należy zastosować czynniki dyskontujące do pracy wykonanej na długo przed dostawą,
- jego fizyczna jakość może się z czasem poprawić lub pogorszyć,
- mogą wystąpić czynniki sezonowe mające wpływ na popyt na wyrób lub jego podaż, które powodują regularne i przewidywalne zmiany jego ceny w trakcie roku; nawet jeżeli jego fizyczna jakość może się poza tym nie zmienić,

- 2.187. Różnica między ceną, po której produkty wchodziły do zasobów, i ceną, po której są wycofane, powinna odzwierciedlać wartość dodatkowej produkcji globalnej wytworzonej w czasie magazynowania (SNA 2008, 6.143), ponieważ produkty wycofane z magazynu kilka miesięcy po zbiorach są inne w ekonomicznym sensie od tych, które zostały zmagazynowane. Ten typ wzrostu wartości produktów nie powinien być traktowany jako nominalne zyski z tytułu posiadania aktywów.

▼B

- 2.188. Na podstawie różnych składników zmian w wartości zasobów i czynników decydujących o zmianach w cenach produktów zaliczonych do zasobów oraz wobec trudności z pełnym wykluczeniem ujęcia zysków lub strat z tytułu posiadania majątku z wyceny produkcji globalnej produktów sezonowych. polecane są dwie metody. Różnią się one interpretacją działalności magazynowej i czasem rejestracji zmian wartości wyrobów będących wynikiem ich pozostawiania w zasobach. Pierwsza metoda stanowi metodę polecaną do zastosowania wyceny produkcji globalnej i zmian zasobów sezonowych produktów rolniczych. Druga metoda może być wykorzystywana w bardziej szczegółowych przypadkach (głównie dla produktów, których ceny są trudne do przewidzenia).

▼B

- 2.189. Metoda referencyjna polega na ustaleniu zmian zasobów jako różnicy między wartością produkcji globalnej za rok a wartością sprzedaży (i innego wykorzystania) za ten sam rok ⁽¹⁾. Oparta jest na założeniu, że nie ma zasobów pozostających na koniec roku gospodarczego (koniec pierwszej połowy następnego roku kalendarzowego). Wymaga to bezpośredniego oszacowania całej zebranej produkcji w czasie roku n , wykorzystując przeciętne ceny ważone dla roku gospodarczego $(n/n+1)$ i odjęcia od tej wartości, wartości całej sprzedaży (i innego wykorzystania) dokonanej w ciągu roku kalendarzowego n zgodnego z rokiem zbioru ⁽²⁾ w cenach stosowanych w czasie sprzedaży (lub innego wykorzystania).
- 2.190. Metoda referencyjna traktuje działalność magazynowania jako czynnik podnoszenia cen wyrobów w czasie magazynowania. W ten sposób różni działalność magazynowania i jej wpływ na ceny produktów. Wzrost wartości w wyniku pozostawiania w magazynie jest „oczekiwany”, ponieważ jest umieszczony w roku produkcji n (tj. roku gospodarczym, nawet jeżeli sprzedaż rozciąga się na dwa lata kalendarzowe) czyni to możliwym przewidywanie trendu cen bez dużych wątpliwości ponieważ są one wynikiem dość regularnych przewidywanych zmian (porównaj 2.186).
- 2.191. Zastosowanie tej metody umożliwi zredukowanie do minimum włączenia zysków lub strat z tytułu posiadania majątku w pomiarze produkcji globalnej. Metoda ta zapewnia zgodność między obliczaniem produkcji globalnej w wartości i ilości i unika rejestracji produkcji globalnej na bazie produkcji niezakończonych (wymagającej danych o poziomie zasobów na początek i koniec roku kalendarzowego z odpowiadającymi im cenami). Ułatwia także opracowywanie rachunków w cenach stałych.
- 2.192. Druga metoda polecana jest dla szczególnych przypadków produktów, których ceny są trudne do przewidzenia (takich jak owoce, warzywa, ziemniaki, oliwa z oliwek) i których magazynowanie w gospodarstwach rolnych osiąga znaczący gospodarczy poziom. Metoda ta jest mniej ścisła niż metoda referencyjna, jeśli chodzi o wyłączenie zysków lub strat z tytułu posiadania majątku z mierzenia produkcji globalnej, dotyczy ona działalności magazynowej, która jest przedłużeniem w czasie procesu produkcyjnego. Włączenie wzrostu cen magazynowanych wyrobów jest opóźnione i umieszczone w roku, w którym magazynowanie miało miejsce.
- 2.193. Przy wykorzystywaniu tej drugiej metody, produkcja globalna sezonowa obliczana jest bezpośrednio z sum sprzedaży, innego wykorzystania i zmian zasobów. Zmiany zasobów obliczane są przez wycenę zasobów na koniec i początek okresu obrachunkowego na podstawie ich cen bieżących.
- 2.194. Należy podkreślić, że te dwie metody różnią się w sposobie mierzenia zmian zasobów, ale nie różnią się w rejestracji sprzedaży (która jest wyceniana w cenach podstawowych stosowanych przy wycofywaniu z zasobów, pozwalając w ten sposób na zagwarantowanie zgodności między przepływami w gałęziach odbiorców).

⁽¹⁾ Wykorzystanie dokonane jest na podziale produkcji globalnej na sprzedaż (i inne wykorzystanie) i zmianę zapasów.

⁽²⁾ Podobny wynik można otrzymać przez rejestrację sprzedaży półrocza bazowego i obliczenie produkcji globalnej roku obrachunkowego n przez dodanie razem sprzedaży drugiego półrocza roku n i tego z pierwszej połowy roku $n+1$.

▼ B

- e) Zmiany w zasobach wina (z winogron produkowanych przez te same gospodarstwa rolne)
- 2.195. Wino jest produktem, który zwykle magazynowany jest przez kilka lat w celu starzenia się i dojrzewania. W czasie magazynowania zmienia się jego jakość. Działalność magazynowania w gospodarstwie może być uważana za przedłużenie procesu produkcji wina, ponieważ wino opuszczające magazyn jest inne od wina, które do niego weszło. Wino magazynowane powinno być dlatego traktowane jako produkcja niezakończona i wzrost wartości, który jest ustalony, powinien być uważany za wzrost wartości produkcji globalnej, która jest mierzona nieprzerwanie przez ten czas.
- 2.196. Zmiana wartości wina może wynikać z trzech czynników: ze zmiany jego jakości, zmian w strukturze podaży i popytu (tj. relacji cen między młodym i wiekowym winem), i z ogólnego wzrostu cen. Kiedy zmiana wartości wina odpowiada dwóm pierwszym czynnikom, powinna być włączona do mierzenia wartości produkcji globalnej, a wzrost cen wina spowodowany ogólnym wzrostem cen nie powinien być odzwierciedlony w wartości produkcji globalnej, ale traktowany jako zysk z tytułu posiadania majątku (rejestrowany w rachunku przeszacowań).
- 2.197. Rejestracja wzrostu wartości wina w wartości produkcji globalnej powinna być dokonywana w ciągu całego procesu jego dojrzewania. Jednakże może oznaczać to konieczność posiadania dużej ilości dostępnych danych o strukturze wina magazynowanego opartych na roku ich produkcji, jakości i terenów produkcji, jak również o wzroście ich indywidualnych cen. Ponieważ dane te nie są ogólnie dostępne w krajach członkowskich, wykorzystywane są dwie praktyczne metody dla EAA, które pozwalają na obliczenie przybliżonego wzrostu wartości wina odpowiadającego jego dojrzewaniu. Chociaż nie tak dokładne z punktu widzenia koncepcji, tym niemniej te dwie metody okazały się być możliwe do przyjęcia w aktualnej sytuacji zważywszy na dostępność danych. Wybór przez każdy kraj członkowski będzie zależał od struktury działalności uprawy winogron i systemu statystycznego w tym kraju.
- 2.198. Przewidywanie wzrostu wartości wina w wyniku dojrzewania: wstępną metodą jest wycena wejścia wina do zasobów, które będą dojrzewały u producentów, wykorzystując ceny sprzedaży win, które już były poddane procesowi dojrzewania jakie stosowano w drugiej połowie roku. Oczekiwany wzrost wartości przewidywany jest w produkcji roku gospodarczego. Wzrost ten jest tylko częściowy, ponieważ wina te nie są wyceniane w ich faktycznych cenach sprzedaży, ale w cenach innego wina tego samego typu lecz starszego. Różnica między ich faktyczną ceną sprzedaży i tą stosowaną do oszacowania wejścia do zasobów nie jest liczona w wartości produkcji globalnej, ponieważ jest ona interpretowana jako zysk z tytułu posiadania majątku (różnica ta zawiera efekt inflacji). Wobec tego, że nie robi się rozróżnienia zależnie od roku gospodarczego dla magazynowanego czy sprzedanego wina przyjmuje się, że jakość sprzedawanego wina odpowiada warunkom jego wieku.
- 2.199. Opóźnienia w uwzględnieniu dojrzewania wina: Istnieje możliwość oszacowania wejścia do zasobów w cenach „niedojrzałego” wina w czasie zbierania i nie rejestrowania powiększenia w produkcji niezakończonej wina (tj. wzrostu w cenie zależnego od starzenia, niezależnie od wpływu ogólnych zmian w cenie wina) zanim dojrzałe wino jest sprzedane. Ponieważ sprzedaż wyceniana jest w średnich cenach rocznych, wzrost wartości między rokiem gospodarczym

▼ B

a rokiem sprzedaży rejestrowany jest w produkcji globalnej roku sprzedaży (dlatego też nie jest podzielony w czasie). Metoda ta wymaga więcej danych o strukturze zasobów wina, ponieważ zakłada, że podział zasobów (i usuwanie z zasobu) jest znany dla każdego roku gospodarczego. Niemniej jednak, może ona dostarczyć bardziej dokładnego sposobu liczenia sprzedaży i magazynowania różnych roczników wina.

- 2.200. Żadna z tych dwóch praktycznych metod nie pozwala na rozprawienie wzrostu wartości wina z dojrzewania w danym okresie: jedna rejestruje z wyprzedzeniem, druga z opóźnieniem. Wady te mogą być uważane za relatywnie mało ważne. W obu przypadkach zakłada się, że istnieje pewna stabilność w trakcie produkcji „dojrzałego” wina. Pierwsza metoda wydaje się być bardziej wskazana, kiedy przeciętny okres dojrzewania (starzenia się) jest krótki.

3. **Rejestracja inwentarza żywego jako „środków trwałych brutto” lub „zmiany zasobów”**

- 2.201. Jak wspomniano w 2.140 i 2.151, zmiany w liczbie inwentarza żywego (dla celów statystyki rolniczej) wprowadzane są jako środki trwałe brutto lub jako zmiany zasobów zależnie od typu zwierząt.

a) Definicja

- 2.202. Środki trwałe brutto inwentarza żywego dotyczą zwierząt, tj. środków trwałych wykorzystywanych wielokrotnie i ciągle w procesie produkcji. Są one hodowane dla celów produkcji globalnej, którą regularnie dostarczają, a obejmują na przykład: inwentarz żywy hodowlany, mleczny, zwierzęta pociągowe, owce i różne inne zwierzęta hodowlane dla ich wełny. Dla odróżnienia zwierzęta służące jako zasoby, są zwierzętami produkowanymi w bieżącym lub w poprzednim okresie, które są trzymane z zamiarem sprzedaży lub wykorzystania dla innych celów produkcyjnych w późniejszym okresie. Zalicza się tu zwierzęta hodowane dla ich mięsa, takie jak zwierzęta na rzeź i drób.

b) Rejestracja przywozu zwierząt

1. Zwierzęta identyfikowane jako środki trwałe:

- 2.203. Jeżeli w czasie przywozu zwierzęta będą mogły być jasno zidentyfikowane jako środki trwałe, będą one rejestrowane wyłącznie jako środki trwałe brutto (porównaj 2.149 i 2.150). Oczywiście tylko zwierzęta zakupione na działalność rolniczą rejestrowane są jako środki trwałe brutto rolnictwa i dlatego nie są, na przykład, rejestrowane konie wierzchowe na prywatne potrzeby lub zwierzęta nabyte do innych celów.

2. Zwierzęta identyfikowane jako zasoby:

- 2.204. Dla odróżnienia, jeżeli w czasie przywozu zwierzęta mogą być jasno zidentyfikowane jako zasoby (np. zwierzęta na ubój), ich przywóz będzie uważany za wejście do zasobów jako produkcja niezakończona i dlatego odjęta od sprzedaży (negatywna sprzedaż) w obliczeniach produkcji globalnej (porównaj 2.069).

▼B

3. Sposób do zastosowania:

2.205. Często trudno jest na podstawie dostępnych źródeł danych dokonać słusznego rozróżnienia między tymi dwiema różnymi kategoriami zwierząt. Z tego względu, wartość wszystkich przywiezionych zwierząt (zwierząt klasyfikowanych jako środki trwałe lub zasoby, ale z wyjątkiem tych, które są przeznaczone na natychmiastowy ubój) powinna być potrącona ze sprzedaży w obliczeniach produkcji globalnej. Kiedykolwiek przeniesione do stada produkcyjnego (tj. środków trwałych), będą rejestrowane jako środki produkcji wyprodukowane na własne potrzeby w czasie okresu odniesienia, kiedy przekazanie ma miejsce (jak dla zwierząt, które są produkowane i hodowane w kraju i które są przeniesione do stada produkcyjnego) (porównaj 2.069 i 2.070).

2.206. Należy zaznaczyć, że zwierzęta przywiezione w celu natychmiastowego uboju rejestrowane są jako przywóz krajowych rzeźni i nie są rejestrowane w EAA, ponieważ te ostatnie są ograniczone do przedstawiania produkcji globalnej narodowego rolnictwa.

c) Rejestracja obrotu inwentarzem żywym między jednostkami rolniczymi

2.207. Zwierzęta sklasyfikowane jako środki trwałe: obrót tymi zwierzętami rejestrowany jest w środkach trwałych brutto jako nabycie i rozdysponowanie środków trwałych (usługi związane z przekazaniem prawa własności rejestrowane są w cenie zakupu). Kiedy sprzedaż i zakup zdarzają się w tym samym okresie obrachunkowym przepływy te kompensują się i tylko usługi związane z przekazaniem prawa własności uważane są za środki trwałe brutto (porównaj 2.068).

2.208. Zwierzęta klasyfikowane jako zasoby: ich sprzedaż i zakupy rejestrowane są tylko, jeżeli występują w dwóch różnych okresach obrachunkowych. Usługi związane z tym obrotem, które są włączone do ceny zakupu, powinny być potrącone z całej produkcji globalnej, jeżeli obrót miał miejsce w tym samym okresie obrachunkowym (porównaj 2.067).

2.209. Z powodu specjalnego traktowania obrotu inwentarzem żywym między jednostkami rolniczymi oraz przywozu, nie ma zużycia pośredniego dla „Inwentarza żywego i produktów zwierzęcych”.

d) Zwierzęta pozostałe

2.210. Hodowla koni wyścigowych, koni wierzchowych, psów, kotów, ptaków do klatek, zwierząt w ZOO i cyrku, byków do walki byków włączona jest do działalności rolniczej, czy jest ona dla celów hodowlanych, produkcji mięsa, rekreacji, czy też dla sportu (porównaj 1.78). Wykorzystanie tych zwierząt dla działalności usługowych włączone jest do działalności rolniczej tylko wtedy, kiedy działalność ta dokonywana jest przez jednostki rolnicze jako nierozdzielna działalność drugorzędna. Hodowla zwierząt nierolniczych przez jednostki dla których działalność rolnicza reprezentuje jedynie działalność wypoczynkową nie jest brana pod uwagę jako część EAA (porównaj 1.24).

2.211. Takie zwierzęta mogą być sprzedane do:

— gospodarstw domowych; w takich przypadkach późniejsze operacje dotyczące tych zwierząt nie dotyczą EAA,

— innych gałęzi, na przykład: psy stróżujące, zwierzęta cyrkowe, konie wyścigowe, które tworzą część środków trwałych brutto w gałęziach je zakupujących.

▼B**III. TRANSAKCJE PODZIAŁU I INNE PRZEPŁYWY****A. DEFINICJA**

3.001. Transakcje podziału to transakcje:

— które dzielą wartość dodaną wytworzoną w produkcji pomiędzy siłę roboczą, kapitał i instytucje rządowe i samorządowe,

— które obejmują podział dochodów i bogactwa.

3.002. ►**M6** ESA 2010 ◀ rozróżnia transfery bieżące i transfery kapitałowe, przy czym te ostatnie reprezentują raczej ponowny podział oszczędności lub bogactwa, niż przychodu.

3.003. Zważywszy że EAA są rachunkami dla działalności, jedynie pewne transakcje podziału będą opisane w tym rozdziale. Najważniejsze są te zarejestrowane w rachunkach podziału dochodu pierwotnego, szczególnie generowanie rachunku tworzenia dochodu i rachunku dochodu przedsiębiorcy (porównaj sekwencję rachunków w EAA od 1.38 do 1.48). W przypadku rachunku tworzenia dochodu te transakcje podziału odnoszą się do innych podatków nakładanych na produkcję, innych dotacji do produkcji i koszty wynagrodzenia pracowników. Jeśli chodzi o rachunek dochodu przedsiębiorcy, odpowiadają one pewnym rodzajom dochodów z tytułu własności (szczególnie dzierżawa gruntów, odsetki i dochód z tytułu własności przypisywany właścicielom polis ubezpieczeniowych). Na rachunku księguje się także transakcje podziału odpowiadające pomocy dla inwestycji i innym transferom kapitałowym na rachunku kapitałowym.

3.004. Nie zawierają niektórych transakcji podziału mających związek z pewnymi dochodami z tytułu własności (głównie dywidend i innych dochodów rozdzielanych przez korporacje), podatków bieżących od dochodu i bogactwa, etc. Rejestrując te transakcje jest tylko statystycznie wykonalne i znaczące, jeśli wzięte są pod uwagę grupowania jednostek instytucjonalnych, tj. sektorów i podsektorów (porównaj 1.06).

B. ZASADY OGÓLNE**1. Okres odniesienia**

3.005. Okresem odniesienia dla EAA jest rok kalendarzowy.

2. Jednostki

3.006. Wartości powinny być wyrażane w milionach jednostek waluty krajowej.

3. Czas rejestrowania transakcji podziału

3.007. Zgodnie z wyjaśnieniami w punkcie 2.008, ►**M6** ESA 2010 ◀ rejestruje transakcje podziału na bazie memoriałowej, tj. w czasie gdy wartość ekonomiczna, kwota należna lub roszczenie jest tworzone, transferowane, anulowane lub przestaje istnieć, ale nie w momencie kiedy płatność faktycznie jest dokonywana. Ta zasada rejestrowania (oparta na prawach i zobowiązaniach) stosuje się do wszystkich przepływów, niezależnie czy są to przepływy pieniężne czy też mają miejsce pomiędzy jednostkami lub wewnątrz jednej jednostki. Jednakże pewne wyjątki mogą być usprawiedliwione z przyczyn praktycznych.

▼ B

3.008. Czas rejestrowania różnych typów transakcji podziału jest następujący:

a) Koszty związane z zatrudnieniem pracowników

▼ M6

3.009. Wynagrodzenia i płace brutto oraz faktyczne składki na ubezpieczenie społeczne (na rachunek pracodawców) są rejestrowane w okresie, w którym praca była wykonywana, chociaż premie i inne wyjątkowe wypłaty są rejestrowane, gdy stają się należne (porównaj ESA 2010, 4.12).

▼ B

b) Podatki od produkcji i dotacje do produkcji

▼ M6

3.010. Podatki z tytułu produkcji są rejestrowane w czasie, kiedy działalności, transakcje i inne wydarzenia powodujące zobowiązania podatkowe mają miejsce (porównaj ESA 2010, 4.26). Podobnie, dotacje do produkcji są rejestrowane w momencie, kiedy ma miejsce transakcja lub zdarzenie (produkcja, sprzedaż, przywóz itp.), która stanowi podstawę udzielenia dotacji (porównaj ESA 2010, 4.39).

▼ B

c) Przychód z tytułu własności

▼ M6

3.011. Odsetki są rejestrowane w trakcie tego okresu obrachunkowego, w którym są należne, niezależnie od tego czy płatność faktycznie miała miejsce (porównaj ESA 2010, 4.50 i następne). Dokonuje się tego w sposób ciągły dla danego kapitału. Renty gruntowe są także rejestrowane dla okresu, w którym są należne (porównaj ESA 2010, 4.75).

▼ B

d) Transfery kapitału

▼ M6

3.012. Transfery kapitałowe (dotacje inwestycyjne lub inne transfery) są rejestrowane w momencie, kiedy płatność jest należna (lub, w przypadku transferów w naturze, kiedy prawo własności aktywów jest przeniesione lub kiedy dług jest umarzany) (porównaj ESA 2010, 4.162 i 4.163).

▼ B

4. **Ogólne uwagi dotyczące wartości dodanej**

3.013. Wartość dodana jest pozycją bilansującą na rachunku produkcji. Jest to różnica pomiędzy wartością produkcji globalnej a wartością zużycia pośredniego (niezależnie od używanego pojęcia produkcji globalnej, ponieważ zużycie pośrednie zmienia się odpowiednio). Jest to kluczowa pozycja w mierzeniu wydajności gospodarki lub rodzaju działalności. Może być rejestrowana na podstawie brutto (wartość dodana brutto) lub na podstawie netto (wartość dodana netto), to jest przed lub po odjęciu amortyzacji środków trwałych. Wartość dodana netto jest jedynym środkiem przy generowaniu rachunku tworzenia dochodów. W zgodności z metodą wyceny produkcji globalnej (cena podstawowa) i zużycia pośredniego (ceny nabywcy) wartość dodana netto jest mierzona dla cen podstawowych.

3.014. Przez odjęcie innych podatków od produkcji od wartości dodanej po cenach podstawowych i dodanie innych dotacji na produkcję otrzymuje się wartość dodaną po kosztach czynnika produkcji. Wartość dodana netto po kosztach czynnika produkcji stanowi dochód czynników produkcji.

▼ B

C. KOSZTY WYNAGRODZEŃ PRACOWNIKÓW

▼ M6

(porównaj ESA 2010, od 4.02 do 4.13)

▼ B

3.015. ► **M6** Koszty wynagrodzeń pracowników zostały zdefiniowane jako całkowite wynagrodzenie, w gotówce/w naturze, płacone przez pracodawcę pracownikowi, w zamian za pracę wykonaną przez tego ostatniego w trakcie okresu obrotowego (porównaj ESA 2010, 4.02). ◀ Zawierają one:

— wynagrodzenia i płace brutto (w gotówce/w naturze),

— składki na ubezpieczenie społeczne pracodawcy (rzeczywiste i przypisywane)

3.016. Wynagrodzenia i płace brutto w gotówce składają się z następujących elementów:

a) bezpośrednie, podstawowe wynagrodzenia i płace (płacone w regularnych odstępach);

b) zwiększone stawki za godziny nadliczbowe, pracę w nocy i podczas weekendu, pracę w szczególnie trudnych warunkach itp.;

c) koszty utrzymania i dodatki na mieszkanie;

d) dodatkowe premie z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Nowego Roku, wakacji, czy premie uznaniowe oraz dodatki związane z awansem;

e) dodatki na przejazd do i z miejsca pracy ⁽¹⁾;

f) wynagrodzenie za nieprzepracowane dni, płatny urlop;

g) prowizje, napiwki, wpłaty z tytułu frekwencji;

h) inne dodatki lub okolicznościowe wypłaty, powiązane z ogólnymi wynikami firmy, jako część systemu udziału w zyskach;

i) wpłaty dokonywane przez pracodawców przyczyniające się do tworzenia aktywów pracowniczych;

j) jednorazowa wypłata dla pracowników, którzy opuszczają przedsiębiorstwo, tyle, że wypłaty te nie są dokonywane zgodnie z umowami zbiorowymi;

k) dodatki mieszkaniowe wypłacane w gotówce pracownikom przez ich pracodawców.

⁽¹⁾ Ta kategoria nie może zawierać wpłat dokonywanych głównie w interesie pracodawcy. Takie wpłaty są częścią zużycia pośredniego (porównaj 2.108 e)).

▼B

3.017. Należy podkreślić, że dane, które mają być wprowadzone to wynagrodzenia i płace brutto zawierające podatki od wynagrodzeń i płac i każde wyższe stawki tych podatków oraz składki na ubezpieczenie społeczne. W przypadkach, gdzie wynagrodzenia i płace netto są płacone pracownikom przez ich pracodawców, powinny być zwiększone o wartość tych pozycji.

3.018. Wynagrodzenia i płace brutto wypłacane w naturze obejmują dobra i usługi udostępniane przez pracodawców ich pracownikom bezpłatnie lub po cenach obniżonych, w celu wykorzystania ich przez pracowników i ich rodziny jak i kiedy zechcą celem zaspokojenia ich potrzeb. Niekoniecznie widoczne są one w procesie produkcji. Ich wartość to wartość korzyści, które reprezentują: wartość dóbr, jeśli są dostarczane nieodpłatnie lub różnica pomiędzy tą ostatnią wartością a wpłatami pracownikom, jeśli są one dokonywane po obniżonych cenach. Te pozycje, które są znacząco ważne w EAA, obejmują następujące elementy:

- a) produkty rolne udostępnione pracownikom bezpłatnie lub po obniżonych cenach w drodze wynagrodzenia ⁽¹⁾;
- b) usługi zakwaterowania tworzone na potrzeby własne i dostarczane pracownikom bezpłatnie lub po obniżonych cenach ⁽²⁾;

▼M6

- c) dobra i usługi nabywane przez pracodawców, pod warunkiem że te zakupy podpadają pod definicję płacy w naturze (to jest kiedy one nie stanowią zużycia pośredniego). W szczególności przewóz pracowników pomiędzy ich miejscem zatrudnienia a zamieszkania jest częścią zapłaty w naturze, chyba że podróże mają miejsce w ramach czasu pracodawcy. Ta kategoria zawiera nabyte usługi zakwaterowania i żłobków dla dzieci itp. (porównaj ESA 2010, 4.05).

▼B

3.019. Wynagrodzenia i płace wypłacane w naturze powinny być oszacowane na podstawie ceny podstawowej lub ceny nabywcy (w zależności od tego czy pozycje są produkowane przez jednostkę czy zakupione na zewnątrz).

3.020. Wynagrodzenia i płace brutto przeciwnie nie zawierają wydatków z korzyścią dla pracodawcy i które ponoszone są w interesie przedsiębiorstwa. Pozycje o których mowa to *inter alia*: dodatki dotyczące lub mające na celu zwrot wydatków na podróże, rozłękę lub przeprowadzkę, ponoszone przez pracowników w trakcie pełnienia obowiązków wydatki na rozrywkę ponoszone przez pracowników w imieniu przedsiębiorstwa i wydatki na urządzenie socjalne w miejscu pracy (na przykład sport i urządzenia rekreacyjne). Podobnie wypłaty w gotówce, dokonywane na rzecz pracowników przez pracodawców, na zakup narzędzi lub specjalnej odzieży (wliczając w to sumy, które pracownicy na mocy umowy są zobligowani do poświęcania na takie cele), nie są częścią wynagrodzenia i płac brutto zawartych w tej kategorii. ►M6 Wszystkie te pozycje są rejestrowane w zużyciu pośrednim pracodawców (porównaj ESA 2010, 4.07). ◄

⁽¹⁾ Produkty rolne dostarczane pracownikom stanowią produkcję globalną gałęzi rolniczej.

⁽²⁾ Usługi zakwaterowania są traktowane jako rozdzielna nierolnicza działalność i pojawiają się jedynie jako wynagrodzenie dla pracowników i w postaci potrącenia z nadwyżki operacyjnej działalności rolniczej. Gdyby stanowiły nierozdzieloną nierolniczą działalność, mogłyby być zarejestrowane jako składnik produkcji i postać wynagrodzenia dla pracowników.

▼ B

- 3.021. Składki na ubezpieczenie społeczne pracodawcy zawierają wartość składek na ubezpieczenie społeczne płaconych przez pracodawców, w celu zapewnienia ochrony socjalnej pracowników na mocy przepisów (z wyjątkiem składek na ubezpieczenie społeczne pracowników potrącanego u źródła z wynagrodzeń i płac brutto (porównaj 3.017). Składki te mogą być faktyczne lub przypisane.
- 3.022. Faktyczne składki na ubezpieczenie społeczne reprezentują płatności dokonywane przez pracodawców wliczając w to składki przewidziane ustawą na mocy umowy i dobrowolne dokonywane celem ubezpieczenia od ryzyka i sytuacji losowych. Te składki na ubezpieczenie społeczne są wypłacane ubezpieczycielom (zakładom ubezpieczeń społecznych lub prywatnym ubezpieczycielom). Pomimo tego, że są wypłacane bezpośrednio ubezpieczycielom, są traktowane jako część składowa wynagrodzeń dla pracowników, jako że uznaje się, że ci ostatni otrzymują składki i wówczas wpłacają je do firm ubezpieczeniowych.

▼ M6

- 3.023. Przypisane umownie składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców stanowią odpowiednik pozostałych świadczeń z ubezpieczeń społecznych, płaconych bezpośrednio przez pracodawców swoim pracownikom lub byłym pracownikom bądź innym kwalifikującym się osobom, bez angażowania instytucji ubezpieczeniowej ani autonomicznego funduszu emerytalno-rentowego ⁽¹⁾ (porównaj ESA 2010, 4.10). Składki te są rejestrowane w trakcie okresu, w którym praca jest wykonywana (jeśli są odpowiednikiem obowiązkowych świadczeń społecznych) lub kiedy świadczenia są dostarczane (jeśli są odpowiednikiem dobrowolnych świadczeń społecznych). Przypisane umownie składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców dzieli się na dwie kategorie: a) przypisane umownie składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców oraz b) przypisane umownie składki inne niż emerytalno-rentowe płacone przez pracodawców (ESA 2010, 4.10 i 4.97).

▼ B

- 3.024. Należy podkreślić, że w EAA jeśli jednostki produkcyjne są pojedynczymi przedsiębiorstwami, wynagrodzenie dla pracowników nie zawiera wynagrodzenia za pracę wykonywaną w gospodarstwie przez jego właściciela lub nie opłacanych członków jego rodziny; osoby te dzielą między sobą mieszany dochód, który jest bilansem tworzenia rachunku dochodowego dla indywidualnych przedsiębiorstw. Jeśli jednakże jednostki produkcyjne są częścią korporacji (porównaj 5.09 i 5.10), wszystkie wynagrodzenia muszą być rejestrowane jako wynagrodzenia dla pracowników.

D. PODATKI Z TYTUŁU PRODUKCJI I PRZYWOZU**▼ M6**

(porównaj ESA 2010, od 4.14 do 4.29)

▼ B

- 3.025. Podatki nakładane na produkcję i przywóz są obowiązkowymi, bezzwrotnymi opłatami w gotówce lub w naturze, nakładanymi przez administrację rządową lub instytucje Unii Europejskiej i dotyczącymi produkcji i przywozu dóbr i usług, zatrudnienia siły roboczej, prawa własności lub prawa użytkowania gruntu, budynków lub innych aktywów używanych w produkcji. ► **M6** Podatki te są płacone bez względu na to, czy zyski występują czy nie (porównaj ESA 2010, 4.14). ◀

▼ M6

- 3.026. Podatki z tytułu produkcji i przywozu obejmują:

— podatki od produktów (D.21):

— podatki typu VAT (D.211),

⁽¹⁾ Opowiadają one w szczególności wynagrodzeniom i płacom, które pracodawcy nadal wypłacają swoim pracownikom tymczasowo w wypadku choroby, macierzyństwa, wypadków w miejscu pracy, niepełnosprawności czy zwolnień, o ile te kwoty mogą być oddzielnie identyfikowane.

▼ M6

- podatki i opłaty celne z tytułu przywozu (poza VAT) (D.212) oraz
- podatki od produktów (poza VAT i poza podatkami z tytułu przywozu) (D.214)
- pozostałe podatki z tytułu produkcji (D.29)

▼ B**1. Podatki nakładane na produkty**

- 3.027. Podatki nakładane na produkty to podatki płacone od wyprodukowanej jednostki lub wyrobów i usług będących przedmiotem obrotu handlowego. ► **M6** Mogą być ekwiwalentem kwoty pieniężnej określonej od jednostki wyrobu lub usługi lub obliczonej ad valorem jako stały procent ceny jednostkowej lub wartości wyrobu lub usługi (porównaj ESA 2010, 4.16). ◀
- 3.028. ► **M6** Podatki typu VAT to podatki nakładane na dobra i usługi pobierane etapami przez przedsiębiorstwa, którymi ostatecznie obciążany jest w pełni końcowy nabywca (porównaj ESA 2010, 4.17). ◀ Zawierają one podatek VAT i inne potrącane podatki, stosowane według podobnych zasad dotyczących podatku VAT ⁽¹⁾.

▼ M6

- 3.029. Podatki i opłaty celne z tytułu przywozu (poza VAT) obejmują obowiązkowe opłaty, pobierane przez sektor instytucji rządowych i samorządowych lub instytucje Unii Europejskiej, od towarów importowanych (poza podatkiem VAT), w celu dopuszczenia ich do wolnego obrotu na terytorium ekonomicznym oraz od usług świadczonych przez jednostki zagraniczne na rzecz jednostek krajowych (porównaj ESA 2010, 4.18).

▼ B

- 3.030. ► **M6** Są to opłaty celne i inne podatki takie jak: podatki od przywożonych produktów rolnych, pieniężne kwoty wyrównawcze pobierane od przywozu, podatek akcyzowy itp. ◀ Są one płacone przez przywożących i normalnie przechodzą na właściciela, który nabywa produkty, to jest stają się one częścią ceny nabywcy wyrobów i usług. W przypadkach, gdzie środki produkcji są przywożone bezpośrednio przez jednostki producentów rolnych, opłaty celne od przywozu, nie potrącalny podatek VAT i wyrównawcze kwoty pieniężne (wpływy lub opłaty) powinny pojawiać się także w cenie nabywcy używanej dla celów EAA.

▼ M6

- 3.031. Podatki od produktów (poza VAT i poza podatkami z tytułu przywozu) obejmują podatki od wyrobów i usług produkowanych przez przedsiębiorstwa będące rezydentami, które są do zapłacenia w wyniku produkcji, eksportu, sprzedaży, transferu, leasingu lub dostawy tych wyrobów lub usług albo w wyniku ich wykorzystania na cele własnego spożycia lub na własne nakłady inwestycyjne (porównaj ESA 2010, 4.19 i 4.20).

▼ B

- 3.032. W przypadku rolnictwa wspomniane podatki to:
- podatki nakładane na cukier z buraka cukrowego,
 - kary za przekroczenie kwot mlecznych,
 - opłaty współodpowiedzialności dawniej stosowane do mleka i zbóż.

⁽¹⁾ Obrót jest najważniejszą pozycją podlegającą opodatkowaniu. Wszystkie Państwa Członkowskie Unii Europejskiej pobierają podatek od obrotu w formie podatku VAT. Stawki tego podatku wahają się pomiędzy krajami członkowskimi, a faktycznie nawet wewnątrz jednego kraju członkowskiego. Ogólnie mówiąc produkty rolne podlegają niższej stawce podatku niż stawka standardowa.

▼ B

3.033. Jako że produkcja globalna jest rejestrowana w cenach podstawowych, podatki nakładane na produkty są rejestrowane w ramach rachunku produkcji (porównaj od 2.082 do 2.086) i nie pojawiają się w rachunku tworzenia dochodów. Powinny być zarejestrowane kiedy działalność, transakcje lub inne wydarzenia, które powodują obowiązek płatności, mają miejsce. Ponieważ EAA rejestruje te pozycje jako netto potrącalnego podatku VAT, tylko podatek od obrotu rejestrowany w nich jest nie potrącalnym podatkiem VAT. To dlatego żaden podatek VAT nie jest rejestrowany w rachunkach z wyjątkiem specjalnych przypadków niedopłaty podatku VAT włączonego w „pozostałych podatkach z tytułu produkcji” (porównaj 3.048g)).

3.034. Podatki nakładane na produkty (inne podatek VAT), które wpływają na pewne produkty rolnego zużycia pośredniego, powinny być włączone w cenę nabywcy zużycia pośredniego w rachunku produkcji (porównaj od 2.110 do 2.113). Takie przypadki zawierają na przykład podatki nakładane na cukier i alkohol używane w produkcji win, które są nakładane w niektórych Państwach Członkowskich Unii Europejskiej. Podatki te, które stanowią podatki nakładane na produkty działalności rolnospożywczej, powinny być dodane do wartości zużycia pośredniego w działalności rolniczej.

2. Sposób traktowania podatku VAT

3.035. ► **M6** Opis znajdujący się w ESA 2010 (4.17) odnosi się do standardowego systemu podatku VAT, według którego każde przedsiębiorstwo może potrącić z kwoty należnego podatku VAT z tytułu własnej sprzedaży sumę podatku, która była zapłacona z tytułu własnych zakupów nakładów pośrednich lub dóbr kapitałowych. ◀ Jednakże oprócz standardowych regulacji podatku VAT, istnieją specjalne przepisy dotyczące rolnictwa (system jednolitych stawek VAT), które różnią się swoją postacią w poszczególnych krajach członkowskich Unii Europejskiej.

3.036. System jednolitych stawek używany w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej można podzielić na dwa główne rodzaje kompensaty za podatek VAT odkąd ostatnio z tytułu zakupów:

— kompensata cenowa. W tym przypadku rolnicy podlegający systemowi jednolitych stawek sprzedają swoje produkty po cenie powiększonej o jednolitą stawkę procentową podatku VAT, ale nie płacą zafakturowanego podatku VAT władzom finansowym, ponieważ podatek VAT, który fakturują i zatrzymują jest obliczony, by skompensować tak dokładnie, jak to możliwe, podatek VAT, który zapłacili z tytułu dokonanych zakupów,

— kompensata jako zwrot. W tym systemie rolnicy sprzedają swoje produkty wyłączając podatek VAT. Na wniosek składany władzom finansowym otrzymują potem zwrot obliczony jako jednolitą stawkę procentową⁽¹⁾ stosowaną do ich sprzedaży jako kompensata za podatek VAT, który zapłacili z tytułu dokonanych zakupów.

a) Definicje

3.037. Następujące pojęcia standardowego systemu podatku VAT stosowane także w systemach jednolitych stawek:

a) zafakturowany przez producenta podatek VAT: to podatek VAT, który producent oblicza według stawki stosowanej do sprzedanego produktu i którym obciąża w swojej fakturze każdego krajowego nabywcę;

⁽¹⁾ Oprocentowanie może się różnić ze względu na rodzaj produktu i kanał jego dystrybucji.

▼ B

- b) podatek VAT zafakturowany producentowi na zużycie pośrednie: jest to podatek VAT obliczany według stawki stosowanej do każdego zakupionego produktu, za który producent zapłacił ze swoich nakładów pośrednich; nazywany jest potrącalnym⁽¹⁾ podatkiem VAT na zużycie pośrednie;
 - c) podatek VAT zafakturowany producentowi na zakupy ustalonych środków trwałych: nazywany jest potrącalnym podatkiem VAT na zakupy środków trwałych;
 - d) podatek VAT płacony przez producenta na jego bieżące transakcje: jest to różnica pomiędzy podatkiem VAT zafakturowanym przez producenta, a całkowitym podatkiem VAT zafakturowanym producentowi na jego zakupy dotyczące zużycia pośredniego (a–b);
 - e) całkowity podatek VAT płacony przez producenta: jest to różnica pomiędzy podatkiem VAT zafakturowanym przez producenta, a podatkiem całkowitym VAT zafakturowanym producentowi na jego zakupy dotyczące zużycia pośredniego i na jego zakupy dóbr kapitałowych (a–b–c).
- 3.038. ►**M6** Przepisy ESA 2010 4.17 określają jedną metodę rejestrowania podatku VAT. ◀ Jest to system „netto”, w którym ceny produkcji globalnej i ceny nakładów są rejestrowane z wyłączeniem potrącalnego podatku VAT.
- 3.039. W prawie podatkowym podatek VAT jest traktowany jako „pozycja przejściowa” dla producentów, tak aby potrącalny podatek VAT, który producent musi zapłacić za swoje zakupy, nie przedstawiał rzeczywistego składnika kosztu w ramach jego własnych obliczeń i mógł być uważany za ledwie jako rata przedpłaty podatku VAT, który musi on obliczyć w stosunku do własnych obrotów, w ten sposób pozostawiając mu do zapłacenia jedynie różnicę w urzędzie podatkowym. Jako że, ogólnie rzecz biorąc, tylko konsument końcowy płaci podatek VAT nałożony na ten produkt, producent (razem z producentami koniecznych wyrobów zużycia pośredniego) występuje w rzeczywistości jako agent urzędu podatkowego. Odwrotnie, tam gdzie producent nie ma możliwości potrącenia (lub odzyskania) zapłaconego podatku z tytułu zakupów (niepotrącalny podatek VAT), podatek VAT w tych przypadkach powinien być uważany za składnik kosztu.
- b) Działanie metody rejestrowania netto
- 3.040. W przypadku rolników, którzy podlegają standardowemu systemowi, trudności księgowania nie występują; zafakturowany podatek VAT od sprzedanych lub inaczej rozdysponowanych produktów nie jest brany pod uwagę przez EAA i nie powinien pojawiać się w żadnej cenie produkcji globalnej, używanej do oszacowania końcowej produkcji globalnej, podczas gdy potrącalny podatek VAT płacony od zakupów pozycji zużycia pośredniego i trwałych dóbr kapitałowych jest także wyłączany ze stosownych cen kiedy oblicza się wydatki dla celów EAA.

⁽¹⁾ Różnice pomiędzy Państwami Członkowskimi w systemie podatku VAT powodują czasami sytuacje, w których podatek VAT płacony przez rolników z tytułu ich zakupów nie może być odzyskiwany lub wyrównywany. Takie opłaty podatku VAT stanowią i) niepotrącalny podatek VAT, tj. podatek VAT płacony z tytułu zakupów, które rolnicy, niezależnie od systemu, któremu podlegają, nie mogą potrącić od podatku VAT zafakturowanego z tytułu ich sprzedaży i za które zatem nie ma rekompensaty; ii) i/lub podatek VAT inny niż wspomniany w ppkt i), płacony z tytułu zakupów, za które rolnicy podlegający systemowi jednolitych stawek nie mają pełnej rekompensaty poprzez cenę sprzedaży lub przez zwrot.

▼B

- 3.041. U rolników, którzy podlegają systemowi jednolitych stawek, pojawiają się jednakże trudności obrachunkowe (porównaj 3.035 i następne). Jest rzeczą oczywistą, że kompensata udzielana rolnikom indywidualnym będzie rzadko dokładnie równa podatkowi VAT, który rolnicy zapłacili za swoje zakupy. W przypadku systemu jednolitych stawek metoda rejestracji podatku VAT będzie identyczna jak ta używana w standardowym systemie, to jest wyliczając podatek VAT od poszczególnych pozycji końcowej produkcji globalnej i wyłączając potrącalny podatek VAT od poszczególnych pozycji zużycia pośredniego i środków trwałych brutto.

Różnica pomiędzy kompensatą w oparciu o jednolite stawki przyznanej rolnikom, którzy podlegają systemowi jednolitych stawek i podatkowi VAT, który oni byliby w stanie odjąć, jeśli podlegaliby systemowi standardowemu podatkowi VAT stanowi nadpłatę lub niedopłatę kompensaty. Każda nadpłata lub niedopłata kompensaty musi być wprowadzana do EAA oddzielnie.

- 3.042. Metoda rejestrowania nadpłaty lub niedopłaty kompensaty podatku VAT w systemie jednolitych stawek jest następująca:

— nadpłata kompensaty podatku VAT od zakupów jest rejestrowana jako „Inne dotacje do produkcji”,

— niedopłata kompensaty podatku VAT od zakupów jest rejestrowana jako „Inne podatki z tytułu produkcji”.

„Podatek VAT od zakupów” to podatek VAT, który rolnicy, którzy podlegają systemowi jednolitych stawek VAT, byliby w stanie potrącić, gdyby podlegali systemowi standardowemu VAT.

- 3.043. Metoda księgowania sprzyja jednolitemu traktowaniu rolniczego globalnej produkcji rolnej, zużycia pośredniego i środków trwałych brutto niezależnie od systemu opodatkowania VAT, któremu podlegają rolnicy. Ponadto umożliwia symetryczne traktowanie nadpłaty i niedopłaty kompensaty podatku VAT, w porównaniu z wartością dodaną brutto obliczaną w cenach podstawowych. Umożliwia to obliczanie wartości dodanej brutto w cenach podstawowych, niezależnie od przyjętego systemu opodatkowania VAT, co sprzyja harmonizacji i porównywalności EAA Państwa Członkowskich (porównaj 3.033).

3. **Inne podatki z tytułu produkcji**

▼M6

- 3.044. Inne podatki z tytułu produkcji obejmują wszystkie podatki, jakie ponoszą przedsiębiorstwa w wyniku zaangażowania się w produkcję, niezależnie od ilości lub wartości produkowanych lub sprzedawanych wyrobów i usług (porównaj ESA 2010, 4.22). Mogą one być płacone od gruntu, środków trwałych lub zaangażowanej pracy w procesie produkcyjnym czy też od określonej działalności lub transakcji.

▼B

- 3.045. Inne podatki nakładane na produkcję to jedyne podatki, które są rejestrowane w rachunku tworzenia dochodu działalności. Występują na rachunkach gałęzi lub sektorów, które je płacą (kryterium zapłaty).

- 3.046. Podatki, które mają być rejestrowane w rachunku tworzenia dochodów dla rolnictwa to:

a) obowiązkowe;

b) płacone bezpośrednio przez działalność rolniczą;

▼B

- c) płacone administracji rządowej lub instytucjom Unii Europejskiej;
 - d) objęte definicją innych podatków z tytułu produkcji (patrz 3.044).
- 3.047. Z powodu zasadniczo odmiennego historycznego rozwoju finansów publicznych w poszczególnych Państwach Członkowskich Unii Europejskiej, istnieje bardzo szeroka gama podatków z tytułu produkcji w całej Unii Europejskiej. W rolnictwie istnieją dwa inne ważne rodzaje podatków z tytułu produkcji: podatek od własności i podatek od pojazdów mechanicznych.
- 3.048. Inne najważniejsze podatki w rolnictwie to:
- a) podatki od nieruchomości i inne podatki dotyczące użytkowania gruntów i budynków używanych do celów produkcyjnych (niezależnie od tego czy znajdują się w posiadaniu czy też są wynajmowane przez jednostki rolnicze);
 - b) podatki dotyczące użytkowania w procesie produkcyjnym trwałych dóbr kapitałowych, takich jak pojazdy mechaniczne, maszyny i sprzęt innego rodzaju (niezależnie od tego czy znajdują się w posiadaniu, czy też są wynajmowane przez jednostki rolnicze);
 - c) podatki z tytułu płac, płatne przez pracodawcę;
 - d) podatki od zanieczyszczenia będącego rezultatem działalności produkcyjnych;
 - e) podatki od licencji/pozwoleń umożliwiających działalność rynkową lub zawodową pod warunkiem że licencje/pozwolenia są przyznawane automatycznie po zapłaceniu należnych opłat. Jeśli płatnościom tym towarzyszą pewne działania urzędowe (na przykład sprawdzenie kompetencji lub kwalifikacji kandydata) powinny być traktowane jako zakupy usług od administracji rządowej i rejestrowane jako zużycie pośrednie (chyba że są całkowicie nieproporcjonalne do kosztów świadczonych usług, o których mowa) (porównaj 2.108o));
 - f) podatki od wody, które są płacone w systemie stawek jednolitych i nie są proporcjonalne do ilości zużytej wody;
 - g) niedopłata kompensaty podatku VAT wynikająca ze stosowania systemu jednolitych stawek VAT (porównaj 3.041 i 3.042).
- 3.049. W zgodności z zasadą memoriałową, podatki nakładane na produkcję są rejestrowane w czasie kiedy powstaje zobowiązanie fiskalne. W przypadku niedopłaty kompensaty podatku VAT jest to moment zakupu wyrobów i usług zużycia pośredniego i środków trwałych brutto powodujący zobowiązanie podatkowe (a nie czas zwrotu).
- 3.050. Inne podatki nakładane na produkcję nie obejmują:
- a) przewidzianych ustawą opłat, które są dokonywane bezpośrednio w przez działalność rolniczą, ale odbiorcami których nie są ani administracja rządowa ani instytucje Unii Europejskiej. Opłaty te są uważane za zakupy usług rynkowych od odbiorców transferów i dlatego wchodzą do zużycia pośredniego rolnictwa;

▼ M6

- b) grzywny, kary i koszty nakładane w związku z poborem i ściąganiem należności nie powinny być rejestrowane razem z podatkami, z którymi są powiązane, chyba że nie mogą być od nich wyodrębnione (porównaj ESA 2010, 4.133);

▼ B

- c) obowiązkowe podatki nieustanowione przez administrację rządową lub instytucje Unii Europejskiej i które, chociaż są ponoszone przez rolnictwo, są ustanowione przez gałąź klienta. Opłaty te powinny być zaliczone do zużycia pośredniego gałęzi użytkownika;
- d) podatki zwykle nakładane na zyski lub bogactwo takie jak: podatki wyrównujące, podatki dochodowe, podatki korporacyjne i podatki od wzbogacenia. Powinny one być zawarte jako podatki bieżące od dochodu, aktywów itp. w rachunku wtórnego podziału dochodów;
- e) podatki od spadku i darowizn i specjalne podatki od bogactwa. Powinny być zawarte jako podatki kapitałowe na rachunku kapitałowym;
- f) podatki nakładane na wodę, ich wielkość jest powiązana bezpośrednio lub pośrednio z ilością zużytej wody.

E. DOTACJE

▼ M6

(porównaj ESA 2010, od 4.30 do 4.40)

▼ B

- 3.051. Dotacje to powszechne bezzwrotne płatności, które administracja rządowa lub instytucje Unii Europejskiej przekazują krajowym producentom w celu wpływania na poziom ich produkcji, cen lub wynagrodzeń czynników produkcji. Inni pozarynkowi producenci mogą otrzymać inne dotacje do produkcji tylko w przypadku gdy te wpłaty zależą od ogólnych regulacji obowiązujących zarówno rynkowych, jak i pozarynkowych. ► **M6** Zwyczajowo dotacje do produktów nie są rejestrowane w produkcji globalnej nierynkowej (P.13) (porównaj ESA 2010, 4.30). ◀

▼ M6

- 3.052. Dotacje obejmują:
- dotacje do produktów (D.31):
 - dotacje przywozowe (D.311),
 - pozostałe dotacje do produktów (D.319) oraz
 - pozostałe dotacje do produkcji (D.39).

▼ B

1. Dotacje do produktów

- 3.053. Dotacje do produktów to dotacje wypłacane od jednostki wyrobu lub usługi, produkowanych lub przywożonych. Dotacje mogą mieć postać określonej ilości pieniędzy przypadających na jednostkę wyrobu lub usługi lub mogą być obliczane *ad valorem* jako określony procent ceny jednostkowej. Dotacje mogą być obliczane także jako różnica pomiędzy określoną ceną docelową a ceną rynkową faktycznie zapłaconą przez kupującego. Dotacje do produktów zazwyczaj są płacone kiedy wyrób jest produkowany, sprzedawany lub wwożony. ► **M6** Zwyczajowo dotacje do produktów mogą odnosić się tylko do produkcji globalnej rynkowej (P.11) lub produkcji globalnej na własne cele finalne (P.12) (porównaj ESA 2010, 4.33). ◀

▼ B

- 3.054. Dotacje przywozowe składają się z dotacji na wyroby i usługi, które są wypłacane, kiedy wyroby przekraczają granicę w celu zużycia na terytorium danej gospodarki lub kiedy usługi są świadczone krajowym jednostkom instytucjonalnym. ► **M6** Mogą pokrywać straty poniesione (w wyniku celowej polityki rządu) przez rządowe organizacje handlowe, których funkcja polega na kupowaniu produktów od jednostek zagranicznych, a następnie odsprzedażaniu ich jednostkom krajowym po niższych cenach (porównaj ESA 2010, 4.34). ◀
- 3.055. Dotacje do produktów są wyliczane w cenach podstawowych (porównaj od 2.082 do 2.086), ujmowane są w produkcji globalnej i dlatego nie pojawiają się w rachunku tworzonych dochodów działalności. Dotacje do produktów, które mają związek z nabywaniem (tj. przywóz lub inne) produktów zużycia pośredniego lub środków trwałych, i które prowadzą do redukcji ceny nabywcy wymienionych dóbr, są brane pod uwagę przez wykorzystanie cen nabywcy w wycenie zużycia pośredniego lub środków trwałych brutto (porównaj od 2.110 o 2.113); co dalej prowadzi do redukcji kosztów tych produktów i wyrobów.

▼ M1

- 3.056. Metoda wyceny produkcji globalnej w cenach podstawowych wymaga zasadniczego rozróżnienia pomiędzy dotacjami do produktów i innymi dotacjami związanymi z produkcją. Dotacje do produktów rolnych⁽¹⁾ mogą być wypłacane producentom rolnym albo innym podmiotom gospodarczym. W celu uzyskania ceny podstawowej do ceny rynkowej otrzymywanej przez producentów dodaje się wyłącznie dotacje do produktów płacone producentom rolnym. Dotacje do produktów rolnych płacone podmiotom gospodarczym, innym niż producenci rolni, nie są wprowadzane do EAA.

▼ B

- 3.057. Dotacje do produktów powinny być rejestrowane w czasie kiedy transakcje lub zdarzenia, dzięki którym je przyznano (produkcja, sprzedaż, przywóz itp.), mają miejsce, tak aby zachować zgodność z innymi rachunkami (tj. pomiar produkcji globalnej w cenach podstawowych). Tak więc pomoc wyrównawcza dla zbiorów roślin uprawnych powinna być rejestrowana w czasie zbiorów, podczas gdy specjalne premie na bydło i krowy mleczne i premie na owce są rejestrowane, w czasie kiedy zwierzęta są trzymane i/lub w dniu przyznania dotacji.

2. Inne dotacje do produkcji**▼ M6**

- 3.058. Pozostałe dotacje do produkcji obejmują dotacje inne niż dotacje do produktów, które krajowe jednostki produkcyjne mogą otrzymywać z tytułu prowadzenia produkcji. Jeśli chodzi o pozostałą produkcję globalną nierynkową, inni pozarynkowi producenci mogą otrzymać inne dotacje do produkcji, tylko jeśli te opłaty otrzymywane od administracji rządowej zależą od ogólnych przepisów właściwych zarówno dla rynkowych, jak i producentów pozarynkowych (porównaj ESA 2010, 4.36). ESA 2010 odwołuje się do czterech innych dotacji do produkcji (porównaj ESA 2010, 4.37): dotacje do wynagrodzenia lub siły roboczej, dotacje na zredukowanie zanieczyszczeń, dotacje na ulgi odsetkowe i nadpłatę kompensaty podatku VAT. Te wpłaty mają związek głównie z przypuszczalnymi kosztami produkcji lub wsparciem na rzecz zmian w metodzie produkcji.

⁽¹⁾ Dotacje do produktów rolnych płacone producentom rolnym obejmują wszelkie dotacje w formie opłat z tytułu niedoborów dla gospodarstw (tj. w przypadkach, kiedy rząd wypłaca producentom produktów rolnych różnicę pomiędzy średnią ceną rynkową a ceną gwarantowaną na produkty rolne).

▼ B

3.059. Ponieważ produkcja globalna jest określana w cenach podstawowych, tylko inne dotacje do produkcji są rejestrowane rachunku tworzenia dochodów (jako wykorzystanie ujemne).

a) Rodzaj beneficjanta

3.060. Beneficjanci otrzymujący dotacje muszą w trybie zwyczajnym wytwarzać rynkowe dobra i usługi lub dobra i usługi dla własnego spożycia ostatecznego. Dobra i usługi rynkowe to wszystkie dobra i usługi, które są wypuszczone lub mają być wypuszczone na rynek. Obejmują produkty sprzedane, wymienione, użyte do zapłaty w naturze lub magazynowane przed byciem wykorzystanymi w powyższy sposób w późniejszym terminie. Produkcja dla celów własnego spożycia zawiera produkty, które są zachowane do celów spożycia ostatecznego lub środkami trwałymi brutto tej samej jednostki. Niemniej jednak pozarynkowi producenci mogą korzystać z innych dotacji do produkcji, jeśli są płatne w ramach ogólnych przepisów stosowanych zarówno do rynkowych, jak i pozarynkowych producentów.

3.061. Produkcja usług rynkowych zawiera także usługi handlowe i magazynowe. Dlatego dotacje mogą być także przyznawane agencjom handlowym i regulującym rynek, których funkcją jest kupowanie, magazynowanie i odsprzedaż produktów rolnych (porównaj 3.068 i 3.069 na temat agencji regulujących rynek).

b) Cele innych dotacji do produkcji

3.062. Inne dotacje do produkcji mogą być, według ►M6 ESA 2010 ◄, przyznawane w wypadkach, gdzie ich wpływ na ceny sprzedaży lub adekwatne wynagrodzenie czynników produkcji nie jest koniecznym głównym celem przyznawanych dotacji. Na przykład pomoc finansowa może być przyznana produkcji rolnej w celu zabezpieczenia kulturowego i naturalnego dziedzictwa, promowania turystyki w określonym regionie lub ochrony ziemi przeciwko erozji, regulowaniu naturalnej równowagi wodnej lub wpływu na klimat.

c) Kryterium wypłaty

3.063. Z wyjątkiem dotacji do stóp procentowych, które są specjalnym rodzajem dotacji, inne dotacje do produkcji są przypisywane do rachunku tworzenia dochodów gałęzi produkcyjnych lub sektorów, którym są wypłacane. W rezultacie stosowania tej metody przypisywania dotacji, EAA obejmuje wszystkich dotacji dla rolnictwa. Oprócz bezpośredniej pomocy, jednostki produkcji rolnej korzystają z dotacji (w znaczeniu ►M6 ESA 2010 ◄), płaconych gałęziom rozwojowym i nie rozwojowym produkcji, w szczególności agencjom regulującym rynek ⁽¹⁾.

▼ M1

3.064. W przypadku rolnictwa najważniejszymi rodzajami innych dotacji, powiązanych z produkcją, są:

— dotacje dotyczące pensji i listy płac,

⁽¹⁾ Ważnym przykładem są dotacje płacone firmom ubezpieczeniowym, które nie ubezpieczają na życie, dzięki którym mogą one pobierać niższe składki (brutto) od posiadaczy polis ubezpieczeniowych (na przykład przedsiębiorstwa rolne wykupujące ubezpieczenie obejmujące takie ryzyko jak grad, mróz itp.). Jako że te dotacje są dotacjami do produktów, a produktem tutaj jest usługa ubezpieczeniowa, nie są one rejestrowane w rachunku tworzenia dochodu właściciela polisy (a zatem również nie w powyższym przykładzie dotyczącym EAA). W takim stopniu w jakim te dotacje redukują koszty usług ubezpieczeniowych (posiadacza polisy ubezpieczeniowej), ich efekt jest widoczny w rachunku produkcji (niższa wartość zużycia pośredniego, porównaj 2.108g)) właściciela polisy ubezpieczeniowej.

▼ **M1**

- ► **M6** dotacje na ulgi odsetkowe (porównaj ESA 2010, 4.37 c)), przyznawane krajowym jednostkom produkującym, nawet kiedy mają na celu zachęcić te jednostki do nakładów inwestycyjnych ⁽¹⁾ ◀. W efekcie są to bieżące transfery mające zmniejszać koszty operacyjne producenta. Są one traktowane w rachunkach jako dotacje dla producenta korzystającego z nich, nawet kiedy różnica w odsetkach jest w praktyce płacona bezpośrednio przez administrację rządową do instytucji kredytowej udzielającej pożyczki (na mocy uchylecia kryterium płatności),
- nadpłata kompensaty podatku VAT wynikająca z zastosowania systemu jednolitych stawek (porównaj 3.041 i 3.042),
- przejęcia składek na ubezpieczenie społeczne i podatków od nieruchomości,
- przejęcia innych kosztów, takich jak pomoc na rzecz prywatnego magazynowania wina i moszczu winnego i ponownego przechowywanie win stołowych (w zakresie, w jakim zasoby są w posiadaniu jednostki rolnej),
- różne inne dotacje do produkcji:
- dotacje z tytułu gruntów pozostawionych odłogiem (obowiązkowe pozostawienie odłogiem, powiązane z powierzchnią wyrażoną w akrach oraz dobrowolne pozostawienie odłogiem),
- finansowa kompensata na wycofanie świeżych owoców i warzyw rynkowych. Opłaty te są często świadczone grupom producentów rynkowych i powinny być traktowane jako dotacje do rolnictwa, ponieważ są one bezpośrednią kompensatą za straty w produkcji,
- premie dla bydła na sezonowe korekty („łagodzenie skutków sezonowości”) i ekstensyfikację,
- dotacje do produkcji rolnej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania i/lub obszarach górzystych,
- inne dotacje, których celem jest wpływ na metody produkcji (rozszerzenie, technologie opracowane w celu zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska itp.),
- kwoty wypłacane gospodarstwom jako kompensata za okresowe straty dóbr w zasobach, takich jak produkty roślinne i żywy inwentarz, które uznawane są za produkcję w toku, oraz plantacje, jeśli są ciągle w okresie wzrostu (porównaj od 2.040 do 2.045). Dla odmiany wyrównawcze transfery za straty dóbr w zasobach i/lub zasadzeniach, używane jako czynniki produkcji, są rejestrowane jako inne transfery kapitałowe na rachunku kapitałowym.

⁽¹⁾ Jeżeli jednak dotacja ma na celu sfinansowanie zarówno amortyzacji długu, jak i zapłaty odsetek od tego długu, i kiedy nie jest możliwe rozdzielenie jej pomiędzy te dwa elementy, wówczas cała kwota dotacji jest traktowana jak dotacja na inwestycje.

▼B

3.065. Stosowanie zasady kumulowania do rejestrowania innych dotacji do produkcji może być sprawą delikatną. Ponieważ trudne jest nakreślenie ogólnej metody, zasada ta powinna być stosowana nie zapominając o spójności, elastyczności i pragmatyzmie. Z powodu tego, że duża liczba dotacji dla rolnictwa powiązana jest z produkcją i czynnikami produkcji (powierzchnia wyrażona w akrach, stado itp.), dotacje te zazwyczaj powinny być rejestrowane w czasie produkcji lub kiedy czynniki produkcji są nabywane (szczególnie w przypadku gruntów i żywego inwentarza). W przypadku dotacji, które nie są bezpośrednio powiązane z produkcją lub czynnikami produkcji, trudno jest określić czas transakcji, który powoduje ich przyznanie i odróżnić go od czasu, kiedy dotację są wypłacane. W tym szczególnym przypadku, dotacje są rejestrowane w momencie kiedy są otrzymywane.

3.066. Zaleca się następujące, specjalne sposoby postępowania:

- opłaty wyrównawcze na grunty uprawne, które są pozostawione odłogiem: w czasie kiedy obszar, który ma być pozostawiony odłogiem jest określony,
- wycofywanie produktów (owoców, warzyw): w tym samym czasie co fizyczne wycofanie w trakcie roku zbiorów, a nie roku kalendarzowego, w celu zapewnienia spójności pomiędzy oszacowaniem produkcji globalnej, pomniejszonej o wycofanie w trakcie roku zbiorów i rejestrowanie dotacji (jako wykorzystanie ujemne) w rachunku tworzenia dochodów,
- dotacje na produkcję bydła (premia od za zwiększenie efektów gospodarowania itp.): w momencie kiedy zwierzęta są nabywane przez właścicieli i w dniu przyznania dotacji,
- przejęcie kosztów (wliczając odciążenie w płatności odsetek): w czasie kiedy wydatki i procenty są należne,
- kompensata za powtarzające się straty, wywierające wpływ na produkcję globalną (uprawy, żywy inwentarz i zasadzenia wieloletnie, które są ciągle w okresie wzrostu, porównaj 3.064): w momencie kiedy produkcja globalna jest rejestrowana w EAA (jeśli dokładna kwota kompensaty jest na pewno znana),
- inne dotacje, niezwiązane bezpośrednio z produkcją lub czynnikami produkcji (bezpośrednie wsparcie dochodu, pomoc dla mniej korzystnych obszarów itp.): zalecane jest użycie kryterium uzależnionego od czasu płatności, ponieważ jest trudno określić, kiedy podanie o kompensacie zostało zatwierdzone i czy dane sumy są dokładne.

3.067. EAA nie traktuje następujących pozycji jako dotacji:

- bieżące transfery, które chociaż są dotacjami według definicji EAA, nie są płacone rolniczym jednostkom produkcyjnym. Większość tych transferów to dotacje płacone agencjom regulującym rynek. Chociaż płacone kwoty mogą wpływać na ceny sprzedaży produktów rolnych i stanowią tym samym bodziec dla rolnictwa, powinny być rejestrowane według kryterium płatności, pod nagłówkiem poświęconym gałęzi produkcji, która je otrzymuje,
- ►M6 bieżące transfery dla jednostek produkcji rolnej dokonywane przez agencje regulujące rynek. Powinny być rejestrowane jako składniki produkcji globalnej produktu, którego dotyczy płacony transfer, w zakresie, w jakim agencja regulująca rynek jest włączona jedynie w zakup, sprzedaż lub magazynowanie wyrobów. ◀ Jeśli jednakże agencja jest zaangażowana tylko w wypłacanie dotacji, wtedy bieżące transfery dla jednostek produkujących powinny być rejestrowane jako dotacje (porównaj 3.068 i 3.069),

▼B

- wyjątkowe transfery dokonywane przez instytucje zawodowe na rzecz rolnych jednostek produkcyjnych. Te transfery nie mogą stanowić dotacji ponieważ instytucje zawodowe nie są administracją rządową,
- bieżące transfery dokonywane przez administrację rządową na rzecz gospodarstw domowych jako konsumentom. Są one traktowane albo jako świadczenia społeczne albo jako rozmaite bieżące transfery. Poprzednie zawierały pewne państwowe dotacje na zmiany strukturalne, takie jak pomoc finansowa dla powtórnych zawodowych szkoleń właścicieli gospodarstw,
- transfery kapitałowe: różnią się od bieżących transferów tym, że obejmują nabycie lub rozdysonowanie aktywa lub aktywów przez przynajmniej jedną ze stron uczestniczących w transakcji. ►M6 Bez względu na to, czy są dokonywane w gotówce czy w naturze, ich wynikiem powinna być zmiana stanu aktywów finansowych lub niefinansowych wykazanego w bilansach jednej lub obu stron transakcji (porównaj ESA 2010, 4.145). Transfery kapitałowe obejmują podatki kapitałowe, dotacje na inwestycje i inne transfery kapitałowe (porównaj ESA 2010, 4.147). ◄ Są rejestrowane na rachunku kapitałowym sektora/działalności jako zmiany w pasywach i wartości netto. Niektóre rodzaje pomocy dla rolnictwa są transferami kapitałowymi. Najważniejsze z nich to:
 - dotacje na zamianę sadów/winnic (niepodlegające obowiązkowi ponownego zasadzenia), które stanowią inne kapitałowe transfery,
 - dotacje na restrukturyzację sadów/winnic (podlegających obowiązkowi ponownego zasadzenia), które są dotacjami inwestycyjnymi,
 - dotacje na zaprzestanie lub zmniejszenie produkcji mleka: są one rejestrowane jako inne transfery kapitałowe, jako że mają jawny lub niejawni wpływ na wartość kontyngentów,
- transfery dokonywane przez administrację rządową na rzecz rolnych korporacji i quasi korporacji, przeznaczone na pokrycie strat nagromadzonych podczas kilku lat księgowych lub wyjątkowych strat powstałych na skutek czynników będących poza kontrolą przedsiębiorstwa. Transfery te powinny być klasyfikowane jako inne kapitałowe transfery,
- kompensata płacona przez administrację rządową lub resztę świata (to jest z zagranicy i/lub przez instytucje Unii Europejskiej właścicielom środków trwałych zaangażowanym w produkcję produktów rolnych, w wyniku strat wyjątkowych i z tytułu katastrof, takich jak zniszczenie lub uszkodzenie tych dóbr, spowodowane przez działania wojenne, inne wydarzenia polityczne lub naturalne katastrofy (porównaj 2.045). Płatności te powinny być klasyfikowane jako inne transfery kapitałowe (porównaj 3.096),
- umorzenia długów, które producenci lub producenci rolni zaciągali od administracji rządowej (na przykład zaliczki od administracji rządowej dla przedsiębiorstwa, które akumulowało straty operacyjne przez kilka lat księgowych). ►M6 ESA 2010 ◄ stwierdza, że te transakcje powinny być również klasyfikowane jako transfery kapitałowe,

▼ B

- ulga lub obniżenie podatków nakładanych na produkcję, dochód lub bogactwo, nie są jasno określone w ►**M6** ESA 2010 ◀ lub, co za tym idzie, w EAA, jako że brane są tylko te podatki, które są faktycznie nakładane,
- udziały trzymane przez administrację rządową w kapitale korporacji i quasi korporacji rolnych. Są one rejestrowane jako udziały i inne odsetki.

▼ M6

- d) Agencje regulujące rynek
- 3.068. W podziale gospodarki agencje regulujące rynek przypisuje się w następujący sposób:
- a) w przypadku gdy zajmują się wyłącznie zakupem, sprzedażą lub przechowywaniem towarów:
 - (i) według rodzaju działalności, do handlu; działalność ta jest uznawana umownie za produkcję globalną niefinansowych usług rynkowych,
 - (ii) według sektora, do przedsiębiorstw niefinansowych oraz jednostek niefinansowych typu przedsiębiorstwo, jeśli te agencje regulujące rynek są uznawane za jednostki instytucjonalne w rozumieniu ESA 2010, a jeśli nie – do sektora, do którego należy jednostka większa,
 - b) w przypadku gdy zajmują się wyłącznie wypłatą dotacji:
 - (i) według rodzaju działalności, do gałęzi produkcji globalnej nierynkowej administracji rządowej, jako że tylko administracja rządowa (poza instytucjami Unii Europejskiej) może wypłacać dotacje zgodnie z zasadami ESA 2010;
 - (ii) według sektora, do sektora administracji rządowej (porównaj poprzednie tiret);
 - c) w przypadku gdy zajmują się zarówno zakupem, sprzedażą i przechowywaniem towarów oraz wypłatą dotacji:
 - (i) według rodzaju działalności, do gałęzi handlu, jeśli chodzi o ich jednostki produkcji (w typie lokalnej JDG), które kupują, sprzedają lub magazynują dobra, i do gałęzi produkcji globalnej nierynkowej administracji rządowej, razem z jej jednostkami produkcyjnymi;
 - (ii) według sektora, do sektora administracji rządowej, jako że tylko administracja rządowa może wypłacać dotacje. Przypisanie do innego sektora oznaczałoby, że dotacje wypłacane przez agencje regulujące rynek nie stanowiłyby już dotacji w rozumieniu ESA 2010.

▼ B

- 3.069. Konsekwencją ścisłego zastosowania kryterium płatności jest to, że różnorodne dotacje w znaczeniu ►**M6** ESA 2010 ◀ nie występują w EAA, gdyż są one rejestrowane w ramach gałęzi i sektorów, którym dotacje są wypłacane. ►**M6** Szczególnie jeśli agencje regulujące rynek są przypisywane do sektora administracji rządowej, dotacje wypłacane agencjom w związku z procesami regulującymi rynek (zakupy, magazynowanie i odsprzedaż) występują jako „rozchody”, ale także jako „przychody” w sektorze administracji rządowej. ◀ Wskutek tego dotacje (tj. inne dotacje do produkcji) mogą być wypłacone przez administrację rządową innym agencjom administracji rządowej.

▼ B

F. DOCHÓD Z TYTUŁU WŁASNOŚCI

▼ M6

(porównaj ESA 2010, od 4.41 do 4.76)

▼ B

1. Definicja

▼ M6

3.070. Dochód z tytułu własności to dochód otrzymywany przez właściciela aktywów finansowych lub rzeczowych aktywów nieprodukowanych w zamian za dostarczenie funduszy lub powierzenie rzeczowych aktywów nieprodukowanych do dyspozycji innej jednostki instytucjonalnej (ESA 2010, 4.41).

3.071. ESA 2010 klasyfikuje dochody z tytułu własności w następujący sposób:

- odsetki (D.41),
- dochód podzielony przedsiębiorstw i instytucji finansowych (dywidendy i dochód podzielony jednostek typu przedsiębiorstwo) (D.42),
- reinwestowane zyski z zagranicznych inwestycji bezpośrednich (D.43),
- inne dochody z inwestycji (D.44): dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych (D.441), dochody z inwestycji do zapłacenia z tytułu uprawnień emerytalno-rentowych (D.442); dochody z inwestycji przypisane udziałowcom funduszy zbiorowego inwestowania (D.443);
- renty gruntowe (D.45).

▼ B

3.072. EAA zajmuje się tylko dochodem z tytułu własności figurującym w rachunku dochodu przedsiębiorcy (porównaj kolejność rachunków, od 1.38 do 1.48). Ten rachunek rejestruje po stronie środków dochód otrzymany przez jednostki jako rezultat ich bezpośredniego udziału w procesie produkcji (nadwyżka operacyjna/mieszany dochód) oraz należny dochód z tytułu własności. Rejestruje po stronie rozchodów płatny dochód z tytułu własności związany z działalnością rolniczą (i nierozdzielne nierolnicze działalności drugorzędne). Ogólnie mówiąc, rachunek dochodu przedsiębiorcy może być tylko obliczany dla sektorów instytucjonalnych, chociaż może być obliczany dla działalności, jeśli pewien dochód z tytułu własności może być przypisany do lokalnych JDG.

▼ M6

3.073. Tylko trzy rodzaje dochodów z tytułu własności mogą mieć istotne znaczenie dla EAA:

- odsetki (D.41), renty gruntowe (D.45) i dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych (D.441).

2. Odsetki

(porównaj ESA 2010, od 4.42 do 4.52)

▼ B

3.074. Odsetki to opłaty płatne z tytułu pożyczki kapitałowej. Obejmują opłaty dokonywane w odstępach, ustalone z wyprzedzeniem, jako procent (stały lub inny) od wartości pożyczki. W EAA odsetki są odpowiednikiem pożyczek udzielanych w celu zaspokojenia potrzeb gospodarstw rolnych (na przykład z myślą o nabyciu gruntu, budynków, maszyn, pojazdów lub innego sprzętu, nawet jeśli są one używane w kontekście nierozdzielnych drugorzędnych nierolniczych działalności).

▼ B

- 3.075. Odsetki zawierają także opłaty związane z leasingiem trwałych środków kapitałowych na wykorzystanie w rolnictwie (prawdopodobnie łącznie z gruntem). Tylko część dzierżawy (traktowana jako przypisana pożyczka udzielona przez wynajmującego dzierżawcy) płacona przez dzierżawcę zawarta jest w spłacie odsetek (część kapitałowa jest rejestrowana na rachunku finansowym).
- 3.076. Należy zwrócić uwagę, że prawdopodobne odsetki od trwałego kapitału wyjściowego w gospodarstwach rolnych nie są rejestrowane pod tym nagłówkiem; wydaje się, że jest to składnik dochodu przedsiębiorstwa rolnego (porównaj 5.06). Podobnie, kwota rejestrowana jako płatne odsetki zawiera dotacje do stóp procentowych dla rolnictwa.
- 3.077. ► **M6** Odsetki do otrzymania w związku z działalnością rolniczą przez jednostki należące do korporacyjnych przedsiębiorstw rolnych także powinny być zarejestrowane. Odsetki do otrzymania przez indywidualne przedsiębiorstwa są wyłączone z pomiaru dochodu przedsiębiorcy działalności rolniczej, jako że sądzono, że większość aktywów kupionych na kredyt nie jest związana z działalnością rolniczą jednostek i ponieważ odróżnienie aktywów rodzinnych od aktywów wykorzystywanych w produkcji jest bardzo trudne ⁽¹⁾. ◀
- 3.078. Procent jest rejestrowany zgodnie z zasadą memoriałową, to jest jako narastający procent (nie jako płacony procent).

▼ M2

- 3.079. Ponieważ wartość usług świadczonych przez pośredników finansowych rozkłada się na wielu klientów, faktyczne płatności lub wpływy z odsetek do lub od pośredników finansowych powinny podlegać korekcie, aby wyeliminować marże, które reprezentują domniemane opłaty nałożone przez pośredników finansowych. Szacowana wartość tych kosztów winna być odjęta od odsetek płaconych przez pożyczkobiorców na rzecz pośredników finansowych i dodana do odsetek otrzymywanych przez depozytariuszy. ► **M6** Koszty te traktowane są jako zapłata za usługi świadczone przez pośredników finansowych na rzecz ich klientów, a nie jako spłata odsetek (zobacz 2.107.1 i 2.108(i); ESA 2010, 4.51). ◀

▼ M6

3. **Renty gruntowe (grunty i zasoby podziemne)**
(porównaj ESA 2010, od 4.72 do 4.76)

▼ B

- 3.080. ► **M6** Renty gruntowe odpowiadają płatnościom dokonywanym właścicielowi rzeczowych aktywów nieprodukowanych (grunty i zasoby podziemne) w zamian za udostępnienie aktywów innej jednostce. ◀ W EAA ta pozycja odpowiada głównie dzierżawom płatnym za grunty przez gospodarzy rolniczych właścicielom ziemskim ⁽²⁾.
- 3.081. Tam gdzie właściciel płaci pewne należności bezpośrednio powiązane z działalnością rolniczą (podatek od własności, koszt utrzymania gruntów itp.), dzierżawy, które mają być rejestrowane, powinny być odpowiednio redukowane. Te obciążenia są ujmowane jako inne podatki z tytułu produkcji (w przypadku podatku od własności) lub zużycia pośredniego (w przypadku utrzymania gruntów).

⁽¹⁾ Odsetki do otrzymania odpowiadają pozycji „Pozostałe kwoty do otrzymania” (F.8) na rachunku finansowym.

⁽²⁾ Proszę zwrócić uwagę, że dzierżawy otrzymywane nie są związane z EAA z powodu użycia koncepcji rodzaju działalności (porównaj 1.44).

▼ B

- 3.082. Dzierżawy gruntów nie obejmują wynajmu budynków lub lokali mieszkalnych znajdujących się w nich; dzierżawy te są traktowane jako płatność za usługę rynkową dostarczaną przez właściciela lokatorowi budynku lub lokalu mieszkalnego i powinny być rejestrowane w rachunkach zużycia pośredniego usług lub jako wydatek na spożycie końcowe (rachunek gospodarstwa domowego) w zależności od rodzaju jednostki lokatora. Jeśli nie ma obiektywnej podstawy na której możliwe jest rozdzielenie płatności pomiędzy dzierżawieniem gruntów a wynajmem budynków znajdujących się na nich, cała suma powinna być rejestrowana jako dzierżawa gruntów. ► **M6** Zasada ta jest dostosowaną wersją zalecenia ESA (porównaj ESA 2010, 4.73) ⁽¹⁾. ◀
- 3.083. Wszystkie dzierżawy gruntów powinny być rejestrowane pod tym nagłówkiem, bez względu na to, czy ziemia jest wynajmowana na mniej, czy więcej niż jeden rok.
- 3.084. Dzierżawy nie zawierają:
- wartości dzierżawnej lokali mieszkalnych znajdujących się w tych budynkach; to jest wynagrodzenie za usługę rynkową, która jest składnikiem prywatnego spożycia (co oznacza że, lokator płaci czynsz ze swojego dochodu do dyspozycji netto),
 - dzierżaw płaconych w celu profesjonalnego wykorzystanie budynków nie przeznaczonych do zamieszkania (porównaj 2.108 lit. a)),
 - amortyzacji wartości budynków,
 - wydatków na bieżące utrzymanie budynków (porównaj 2.106),
 - podatku od własności (porównaj 3.048 lit. a)),
 - wydatków związane z ubezpieczeniem budynków (porównaj 2.108 lit. g)).
- 3.085. W przypadku kiedy grunty i budynki są używane przez właściciela, nie ma potrzeby brać pod uwagę prawdopodobnych dzierżaw. Dzierżawy odpowiadające nieprodukowanym wartościom niematerialnym i prawnym, takim jak patenty i prawa produkcyjne (kontyngenty mleka), powinny być rejestrowane jako zużycie pośrednie (porównaj 2.108 lit. n)).

▼ M6

4. **Dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych (nieobjęte zakresem EAA)**

▼ B

- 3.086. ► **M6** Dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych odpowiadają dochodom pierwotnym ogółem otrzymywanym z inwestowania rezerw technicznych ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (porównaj ESA 2010, 4.68). ◀ Te rezerwy techniczne traktowane są jako aktywa należące do ubezpieczonego. ► **M6** ESA 2010 ◀ ustala kalkulację dochodu przedsiębiorcy, który ma być ujęty, jako zasoby, przychody otrzymywane z inwestycji w ubezpieczenia rezerw technicznych. Ten dochód jest przypisany do ubezpieczonego jako dochód z tytułu własności przypisany posiadaczowi polisy ubezpieczeniowej. Ten ostatni traktowany jest jako oddawany zwrotnie firmom ubezpieczeniowym w postaci dodatkowych składek, gdyż w praktyce dochód jest przez nie zatrzymywany (porównaj ► **M6** ESA 2010 ◀, 4.69).

⁽¹⁾ ► **M6** ESA 2010 ◀ proponuje, żeby cała kwota była rejestrowana jako dzierżawa gruntów, jeśli wartość gruntów jest uważana za wyższą niż dzierżawa budynków, a rejestrowana jako wynajem budynków, jeśli sytuacja wygląda odwrotnie.

▼ B

- 3.087. ►**M6** Dochody z inwestycji przypisane posiadaczom polis ubezpieczeniowych nie są objęte zakresem EAA. ◀ W rzeczywistości, aby mieć znaczenie, miara dochodu z działalności rolniczej powinna:

- zawierać wszystkie przepływy związane z ubezpieczeniami nie dotyczącymi polis na życie (wartość usługi, dochodu przypisany posiadaczowi polisy ubezpieczeniowej, składki netto i wypłaty): w tym wypadku dochód mierzony pojawia się po opisie wszystkich transakcji redystrybucji (pomiędzy posiadaczami polisy ubezpieczeniowej a firmami ubezpieczeniowymi i pomiędzy okresami) powiązane z ubezpieczeniami nie dotyczącymi polis na życie, lub
- tylko brać pod uwagę wartość usługi, (która jest ostatecznie nabyta od firmy ubezpieczeniowej (porównaj 2.108 lit. g)): w tym wypadku dochód mierzony pojawia się przed opisem wszystkich tych transakcji redystrybucji.

EAA optuje za drugim rozwiązaniem.

G. TRANSFERY KAPITAŁOWE

▼ M6

(porównaj ESA 2010, od 4.145 do 4.167)

▼ B

- 3.088. Jedynymi transferami kapitałowymi rejestrowanymi w EAA są przychodne transfery kapitałowe, tj. jest dotacje do inwestycji i inne transfery kapitałowe. Te transakcje podziału są rejestrowane w rachunku kapitałowym (porównaj 1.41 i 1.480).

1. Dotacje do inwestycji

▼ M6

- 3.089. Dotacje na inwestycje są transferami kapitałowymi, pieniężnymi lub w naturze, przekazywanymi przez administrację rządową lub przez zagranicę innym krajowym lub zagranicznym jednostkom instytucjonalnym na sfinansowanie w całości lub częściowo kosztów nabycia środków trwałych (porównaj ESA 2010, 4.152). Dotacje na inwestycje przekazywane przez zagranicę obejmują dotacje płacone bezpośrednio przez instytucje Unii Europejskiej (np. transfery przekazywane przez Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)).

▼ B

- 3.090. Dotacje do odsetek nie są częścią dotacji do inwestycji, (porównaj 3.064), nawet jeśli mają one na celu ułatwienie transakcji inwestycyjnych. Jednakże należy pamiętać, że jeśli dotacja również przyczynia się do sfinansowania wykupienia długów i spłacenia odsetek od kapitału i jeśli nie jest możliwe wyodrębnienie jej z tych dwóch składników, wówczas dotacja powinna być rejestrowana w całości jako dotacja do inwestycji.

- 3.091. ►**M6** Najważniejsze rodzaje innych dotacji przekazywanych przez Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i dotacji na inwestycje dla rolnictwa to: ◀

- dotacje na restrukturyzację sadów i winnic, tak długo jak podlegają obowiązkowi ponownego zasadzenia (porównaj 3.067),
- zwrot, dokonany przez administrację rządową, pożyczek zaciągniętych przez jednostki produkcyjne w celu finansowania swoich inwestycji,

▼ B

- dotacje na rozpoczęcie działalności dla młodych rolników w celu wsparcia ich w nabyciu aktywów.

▼ M6

- 3.092. Dotacje na inwestycje pieniężne należy rejestrować w momencie, kiedy płatność ma być dokonana. Dotacje na inwestycje w naturze należy rejestrować w momencie, kiedy dokonuje się transferu prawa własności aktywa (porównaj ESA 2010, 4.162).

▼ B

2. **Inne transfery kapitałowe**

▼ M6

- 3.093. Inne transfery kapitałowe obejmują transfery inne niż dotacje na inwestycje i podatki kapitałowe, które same nie stanowią redystrybucji dochodu, lecz redystrybucję oszczędności lub majątku pomiędzy różne sektory lub podsektory gospodarki lub zagranicę. Mogą być one dokonywane w gotówce lub w naturze (przypadki przejęcia długu lub umorzenia długu) i mogą odpowiadać dobrowolnym transferom majątku (ESA 2010, 4.164).

▼ B

- 3.094. Inne transfery kapitałowe różnią się od dotacji do inwestycji w dwóch aspektach:

- tylko administracja rządowa może wypłacać dotacje na inwestycje, podczas gdy wszystkie jednostki instytucjonalne mogą wypłacać inne transfery kapitałowe,
- dotacje do inwestycji są ograniczone do płatności związanych z nabyciem aktywów trwałych, podczas gdy inne transfery kapitałowe mogą być powiązane z każdą formą transferu oszczędności lub aktywów pomiędzy jednostkami.

- 3.095. Inne transfery kapitałowe mogą przybierać postać kompensaty dokonywanej przez administrację rządową lub przez resztę świata na rzecz posiadaczy środków kapitałowych, które zostały zniszczone na skutek działań wojennych lub naturalnych katastrof, takich jak powódzie itp. ► **M6** Obejmują także transfery z sektora instytucji rządowych i samorządowych przeznaczone na pokrycie strat nagromadzonych w ciągu kilku lat budżetowych lub strat wyjątkowych niezależnych od przedsiębiorstwa (porównaj ESA 2010, 4.165). ◀

▼ M6

- 3.096. W przypadku rolnictwa inne transfery kapitałowe obejmują także:

- dotacje na stałe porzucenie sadów i winnic,
- dotacje na zaprzestanie lub zmniejszenie produkcji mleka (tak długo jak wpływają one jawnie lub niejawnie na wartość kontyngentów),
- kompensaty za wyjątkowe i spowodowane katastrofami straty środków trwałych używanych w produkcji towarów rolniczych (na przykład zwierząt i sprzętu) (porównaj 2.045 i 3.067),
- dotacje na rozpoczęcie działalności dla młodych rolników w celach innych niż finansowanie nabywania aktywów,
- dotacje na zrekompensowanie spadku wartości aktywów lub na zmniejszenie zadłużenia,

▼ M6

- znaczące płatności z tytułu odszkodowania za zniszczenie mienia lub obrażenia ciała nieobjęte polisami ubezpieczeniowymi (oprócz wypłat dokonywanych przez administrację rządową lub przez zagranicę, opisanych w ESA 2010, 4.165 lit. a)) przyznawane przez sądy lub na drodze pozasądowej, np. wypłaty odszkodowania z tytułu uszkodzeń spowodowanych znacznymi eksplozjami, wyciekami oleju itp. (ESA 2010, 4.165 lit. h)).

▼ B

- 3.097. Inne transfery kapitałowe w gotówce są rejestrowane, kiedy płatność staje się należna (a w przypadku transferów w naturze, kiedy prawo własności aktywów jest przeniesione lub kiedy dług jest anulowany przez wierzyciela).

H. ZUŻYCIE ŚRODKÓW TRWAŁYCH**▼ M6**

(porównaj ESA 2010, od 3.139 do 3.145)

▼ B

- 3.098. Przewidywalne zniszczenie i zużycie oraz starzenie się trwałych dóbr kapitałowych w trakcie okresu rozliczeniowego reprezentuje obciążenie, które jest niekwestionowane tak długo, jak pozycja nie jest wymieniania poprzez nowe nabycie. To przewidywalne zniszczenie i zużycie oraz starzenie jest mierzone przez zużycie środków trwałych. Jej włączenie do „rozchodów” w rachunku produkcji pozwala na dystrybucję wydatków na tworzenie kapitału trwałego, na cały okres użytkowania.
- 3.099. Jeśli ekonomiczny cykl życia środków produkcji jest dłuższy niż jeden rok, zużycie środków trwałych reprezentuje wielkość kapitału trwałego zużytego w procesie produkcyjnym w trakcie okresu obrachunkowego jako rezultat normalnego zniszczenia i zużycia oraz starzenia się ⁽¹⁾. Jeśli z drugiej strony, zużyte środki produkcji mają ekonomiczny cykl życia krótszy niż jeden rok, zniszczenie i zużycie jest rejestrowane jako zużycie pośrednie.
- 3.100. Wszystkie trwałe dobra kapitałowe (to znaczy produkty) są przedmiotem zużycia środków trwałych (choć w niektórych specyficznych wypadkach, wymagana jest pewna elastyczność; porównaj 3.105). Dotyczy to aktywów rzeczowych i wartości materialnych i prawnych, większych ulepszeń nieprodukowanych aktywów i kosztów związanych z transferem prawa własności. Zużycie środków trwałych nie jest obliczona dla zasobów, produkcji nie dokończonych i dla nieprodukowanych aktywów, takich jak ziemia, złoża podziemne i patenty.
- 3.101. Zużycie środków trwałych jest tylko jednym składnikiem zmiany wartości aktywów (razem z nakładami brutto na środki trwałe, innymi zmianami w wielkości i nominalnych zyskach własności (wartość netto strat); porównaj 2.134). Szczególnie zużycie środków trwałych nie obejmuje innych zmian w wolumenie aktywów (innych niż te spowodowane przez środki trwałe brutto):

- wyjątkowe straty powstałe na skutek katastrof (trzęsienia ziemi, wojna, susza, epidemie itp.),

⁽¹⁾ Wliczając zapis dotyczący strat trwałych dóbr kapitałowych w wyniku przypadkowych uszkodzeń, od których mogą być ubezpieczone. Wysokość tego zapisu powinna być rejestrowana w wartości netto płaconych składek na ubezpieczenie trwałych środków kapitałowych.

▼B

- nieprzewidywalne starzenie się, które stanowi różnicę pomiędzy zapisami w zużyciu środków trwałych na normalne zniszczenie i zużycie oraz faktyczne straty, wypadków losowych powodujących obniżenie wartości większe niż zaksięgowane na podstawie przewidywanego zużycia środków trwałych,
 - zmiany w klasyfikacji trwałych aktywów, tj. zmiany ich gospodarczego wykorzystania, jak w przypadku gruntów rolnych lub budynków, które zostały przekształcone na cele użytku prywatnego lub innego niż dotąd użytku gospodarczego.
- 3.102. Zużycie środków trwałych, którą należy odróżnić od amortyzacji obliczonej dla celów fiskalnych i tej, która pojawia się w rachunkach firm, powinna być obliczona na podstawie zasobów trwałych dóbr kapitałowych i (średniej) prawdopodobnej długości gospodarczego cyklu życia różnych wspomnianych kategorii dóbr. Jeśli żadna informacja na temat zasobów trwałych dóbr nie jest dostępna, poleca się obliczanie ich przy użyciu metody stałej inwentaryzacji i zaleca się obliczenie ceny nabycia dla okresu badanego (tj. wartość zastąpienia aktywów podczas badanego roku, nie na podstawie historycznych wartości). Wartość zastąpienia jest określana na podstawie cen, które gospodarstwa muszą płacić w trakcie danego okresu odniesienia, aby zastąpić trwałe dobro kapitałowe przez nowe, które jest do niego podobne tak bardzo, jak to jest możliwe. Konieczne jest postępowanie w ten sposób w celu poprawnego obliczenia krajowego produktu netto.
- 3.103. Zużycie środków trwałych jest obliczana przy użyciu metody amortyzacji liniowej, to jest przez dopisywanie wartości danych trwałych dóbr kapitałowych, równomiernie w trakcie całego okresu, w którym były używane. Wskaźnik amortyzacji jest definiowany przy pomocy wzoru $100/n$, gdzie „n” oznacza prawdopodobną długość cyklu gospodarczego życia tej kategorii w latach („n” może być różne w różnych krajach i czasie). Wskaźnik amortyzacji może, w pewnych wypadkach, być geometryczny. Ze względu na użycie bieżącej ceny wymiany i stałego wskaźnika zużycie środków trwałych środków trwałych, zużycie środków trwałych zmienia się z roku na rok, chyba że cena nabywcy pozostaje niezmienną w ciągu całego, normalnego cyklu gospodarczego życia aktywów.
- 3.104. Zużycie środków trwałych w postaci kosztów związanych z przeniesieniem prawa własności produkowanych aktywów rzeczowych i wartości niematerialnych i prawnych powinna być obliczana na bazie średniego cyklu gospodarczego życia, umownie ustalanego jako jeden rok.
- 3.105. Zużycie środków trwałych w zwierzętach odpowiada przewidzianemu spadkowi wydajności zwierząt, jeśli używane są one do celów produkcji (mleko, wełna itp.), która jest odzwierciedlona w bieżącej wartości przyszłego dochodu osiągalnego z hodowli tych zwierząt. Jako że wartość przyszłego dochodu z wydajnych zwierząt zmniejsza się z czasem, zwierzęta staną się przedmiotem zużycia środków trwałych. Zważywszy na praktyczne trudności w obliczaniu zużycia środków trwałych dla tego typu aktywów, stwierdzono, że zużycie środków trwałych nie powinno być obliczana dla wydajnych zwierząt. Decyzja, by wykluczyć zwierzęta z tych obliczeń, była oparta na następujących względach:
- amortyzacja dotycząca wydajności i ekonomicznej wartości, jest powiązana z wiekiem, ale nie jest to bezpośrednia, regularna i stała jego funkcja, jak jest to jest w przypadku amortyzacji,

▼ B

— wycofanie zwierząt ze stada produkcyjnego, może być dokonane w wyniku wpływu otoczenia ekonomicznego (zmiany cen osiągniętych za ubijane zwierzęta i ceny pasz dla zwierząt itp.).

- 3.106. Mimo że te względy nie są przeszkodą w obliczeniu zużycia środków trwałych żywego inwentarza, czynią takie obliczenia bardzo skomplikowanymi, jeśli chodzi o odpowiednie definicje średniej długości życia i wskaźników zużycia środków trwałych. Poza tym byłoby trudno zapewnić zgodność pomiędzy prognozą a faktyczną średnią amortyzacją zwierząt. ► **M6** Ujęcie takie zapewnia także zgodność pomiędzy EAA i ESA 2010 (porównaj ESA 2010, 3.140) oraz rachunkami mikroekonomicznymi systemu danych księgowych gospodarstw rolnych i eliminuje potrzebę rozróżnienia pomiędzy inwentarzem żywym o charakterze środków trwałych a inwentarzem żywym o charakterze zasobów. ◀

IV. **NAKŁADY PRACY W ROLNICTWIE**

- 4.01. Zatrudnienie w rolnictwie obejmuje wszystkie osoby, zarówno pracowników, jak i osoby pracujące na własny rachunek, wnoszące nakłady wynagradzanej i niewynagradzanej pracy, w jednostkach krajowych, wykonujących charakterystyczne działalności (rolnicze i nierozdzielnie nierolnicze działalności drugorzędne) w rolnictwie EAA.

Wszystkie osoby w wieku emerytalnym, które kontynuują pracę w gospodarstwie, są zaliczane do siły roboczej rolnictwa.

Osoby, które nie ukończyły wieku szkolnego, nie są zaliczane.

- 4.02. Pracownicy są zdefiniowani jako wszystkie osoby, które na mocy umowy pracują dla innej krajowej jednostki instytucjonalnej, (która jest jednostką rolniczą) i otrzymują wynagrodzenie (rejestrowane jako wynagrodzenie dla pracowników, porównaj Dział C rozdziału III). Nakłady siły roboczej dostarczane przez pracowników są zwane nakładami płatnej siły roboczej. Zwyczajowo, praca pracowników spoza rodziny jest klasyfikowana jako nakłady pracy płatnej. Kiedy jednostka rolna jest organizowana jako tradycyjna firma (porównaj 5.09), cały wniesiony nakład pracy jest klasyfikowany jako nakłady pracy płatnej.
- 4.03. Osoby pracujące na własny rachunek są określane jako osoby, które są jedynymi właścicielami lub współwłaścicielami przedsiębiorstw nie posiadających osobowości prawnej, w których pracują. Nakłady pracy dostarczane przez osoby pracujące na własny rachunek są określane mianem niepłatnych nakładów pracy. Członkowie rodziny gospodarza, którzy nie otrzymują wynagrodzenia, które jest uprzednio określone i obliczone na podstawie ich faktycznie wykonywanej pracy, są określane jako osoby pracujące na własny rachunek.
- 4.04. W przypadku specyficznych firm (porównaj Dział B rozdział V), nakłady pracy siły roboczej traktowane są w ten sam sposób, jak w przedsiębiorstwach nie posiadających osobowości prawnej (firmy jednoosobowe). Dyrektorzy/udziałowcy mają udział w mieszanym dochodzie jednostki (nakłady pracy niepłacone), podczas gdy ich pracownicy otrzymują wynagrodzenie (nakłady pracy opłacone).
- 4.05. Całkowita ilość przepracowanych godzin reprezentuje zagregowaną liczbę godzin faktycznie przepracowanych w charakterze pracownika lub osoby pracującej na własny rachunek w krajowych jednostkach rolniczych podczas okresu obrachunkowego.

▼B

- 4.06. ►**M6** Opis tego co obejmuje, a czego nie obejmuje całkowita ilość przepracowanych godzin, można znaleźć w ESA 2010 (11.27 i 11.28). ◀ Całkowita ilość przepracowanych nie zawiera pracy na rzecz prywatnych gospodarstw domowych gospodarza lub zarządzającego.
- 4.07. Jednostki pracy rocznej (AWUs — Annual Work Units) są definiowane jako równoznaczne zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin (odpowiadające liczbie równoznacznych prac w pełnym wymiarze czasu), tj. jako suma przepracowanych godzin, podzielona przez średnią roczną liczbę przepracowanych godzin w pełnym wymiarze czasu w danym obszarze ekonomicznym.
- 4.08. Jedna osoba nie może przedstawiać sobą więcej niż jedną jednostkę pracy rocznej. To ograniczenie obowiązuje nawet, jeśli ktoś pracuje w rolnictwie w wymiarze większym, niż liczba godzin określonych jako praca w pełnym wymiarze czasu.
- 4.09. Nakłady pracy rolniczej osób, które pracują w gospodarstwach w mniejszym wymiarze niż liczba godzin określonych jako praca w pełnym wymiarze czasu, obliczona jest jako iloraz liczby godzin faktycznie przepracowanych (tygodniowo lub rocznie) i liczby godzin faktycznie przepracowanych (tygodniowo lub rocznie) w ramach pracy w pełnym wymiarze czasu.
- 4.10. Liczba godzin faktycznie przepracowanych w pracy o pełnym wymiarze czasu jest niekoniecznie taka sama dla wszystkich kategorii siły roboczej. Możliwe jest, że liczba godzin w pracy w pełnym wymiarze czasu stosowana dla osób zatrudnionych na własny rachunek jest większa niż ta stosowana dla pracowników. W tym drugim przypadku maksymalna liczba godzin do przepracowania jest ustalona w umowie.
- 4.11. Liczba przepracowanych godzin przez osobę nie będzie korygowana przez jakiś współczynnik z powodu wieku (to jest poniżej 16., a powyżej 65. roku życia) lub płci. Musi być zastosowana zasada równości. Praca w pełnym wymiarze czasu jest określona przez ilość godzin przepracowanych, a nie jako obliczenie wielkości i/lub jakości produkcji.
- 4.12. Jeśli nie istnieją powody dla preferowania alternatywnych źródeł, jednostka pracy rocznej reprezentująca pracę w pełnym wymiarze godzin w rolnictwie powinna być oparta na aktualnej definicji zawartej w badaniach Wspólnoty na temat struktury gospodarstw rolnych i oznaczać minimalną liczbę godzin wymaganych przez krajowe przepisy regulujące umowy o pracę. Jeśli nie wskazują one liczby godzin przepracowanych rocznie, wtedy za minimalną uznaje się 1 800 godzin (225 pracujących dni po osiem godzin dziennie).

V. WSKAŹNIKI DOCHODOWOŚCI ROLNICTWA

- 5.01. Jedną z głównych celów EAA jest pomiar dochodu rolnictwa i zmian w nim zachodzących.
- A. DEFINICJA DOCHODU I POZYCJI BILANSUJĄCYCH
- 5.02. Dochód może być definiowany jako maksymalna kwota, którą beneficjent może wykorzystać w trakcie danego okresu bez zmniejszania wolumenu własnych aktywów. Może być także określany jako całość zużycia i zmian wartości posiadanych aktywów w danym okresie, a wszystkie inne rzeczy są równe, jako że dochód reprezentuje to, co mogłoby zostać wykorzystane. Rozróżnienie poczynione w ►**M6** ESA 2010 ◀ między rachunkami bieżącymi i rachunkiem kapitałowym umożliwia badanie maksymalnego potencjalnego zużycia przy wykorzystaniu wielkości zużycia i oszczędności na bieżących rachunkach i zmian w wartości aktywów na rachunku kapitałowym.

▼ B

- 5.03. Sekwencja rachunków (porównaj 1.43) w rolnictwie umożliwia obliczenie trzech pozycji bilansujących, które mogą być użyte jako zagregowany dochód rolnictwa: wartość dodana netto, nadwyżka operacyjna netto (dochód mieszany netto) i dochód przedsiębiorcy netto. Związek pomiędzy tymi pozycjami przedstawiony jest poniżej:

▼ M6

Rachunek produkcji		Rachunek tworzenia dochodów		Rachunek dochodu przedsiębiorcy	
P.1	Produkcja globalna	B.1n	Wartość dodana netto	B.2n B.3n	Nadwyżka operacyjna netto/dochód mieszany netto
P.2	– Zużycie pośrednie	D.1	– Koszty związane z zatrudnieniem	D.41	+ Odsetki, do otrzymania (*)
P.51c	– Amortyzacja środków trwałych	D.29	– Pozostałe podatki z tytułu produkcji	D.41	– Odsetki do zapłacenia
		D.39	+ Pozostałe dotacje związane z produkcją	D.45	– Renty gruntowe zapłacone
B.1n	= Wartość dodana netto	B.2n B.3n	= Nadwyżka operacyjna netto/dochód mieszany netto	B.4n	= Dochód przedsiębiorcy netto
D.29	– Pozostałe podatki z tytułu produkcji				
D.39	+ Pozostałe dotacje związane z produkcją				
	= Wartość dodana netto po kosztach czynnika produkcji/ dochód z czynników produkcji				

(*) Tylko odsetki otrzymywane przez jednostki rolnicze organizowane jako przedsiębiorstwa.

▼ B

- 5.04. Wartość dodana netto rolnictwa mierzy wartość wytworzoną przez wszystkie rolnicze lokalne jednostki działalności gospodarczej, po zużyciu środków trwałych. Zważywszy, że dana produkcja globalna wyceniana jest w cenach podstawowych, a zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabywcy, wartość dodana netto zawiera dotacje do produktów minus podatki od produktów. Wartość dodana netto w kosztach czynnika produkcji (określana jako wartość dodana netto obliczana w cenach podstawowych minus inne podatki nakładane na produkcję plus inne dotacje do produkcji) mierzy wynagrodzenie wszystkich czynników produkcji (ziemia, kapitał, praca) i może być nazywana „dochodem czynników produkcji”, jako że reprezentuje całą wartość wytworzoną przez jednostkę zaangażowaną w działalność produkcyjną.

▼ **B**

- 5.05. Nadwyżka operacyjna netto mierzy zysk otrzymywany z ziemi, kapitału i niewynagradzanej pracy. To właśnie bilans rachunku tworzenia dochodu pokazuje dystrybucję dochodu pomiędzy czynnikami produkcji a sektorem administracji rządowej. Wartość dodana netto i nadwyżka operacyjna netto są obliczane dla działalności.
- 5.06. Dochód przedsiębiorcy netto uzyskany przez dodanie odsetek otrzymanych przez jednostki rolnicze działające jako przedsiębiorstwa do nadwyżki operacyjnej netto, a następnie przez potrącenie dzierżaw (tj. dzierżawy gospodarstwa i gruntów rolnych) i płaconych odsetek, mierzy wynagrodzenie niepłatnej pracy, wynagrodzenie z tytułu gruntów należących do jednostek i zysk powstały w wyniku wykorzystania kapitału. Jest to podobne do koncepcji księgowości korporacyjnej bieżących zysków przed dystrybucją i podatków od dochodu. Chociaż dochód przedsiębiorcy netto nie jest zawsze obliczany dla działalności, może być ogólnie obliczany dla rolnictwa, jako że jest możliwe określenie części odsetek i dzierżaw powiązanych jedynie z działalnością rolniczą (i z nierolniczymi działalnościami drugorzędnymi).
- 5.07. W przypadku firm jednoosobowych dochód przedsiębiorcy stanowi z jednej strony wynagrodzenie za pracę wykonaną przez gospodarza rolnego (i pracę nie opłacanych członków rodziny), a z drugiej strony dochód pozostający w firmie bez możliwości oddzielenia tych dwóch części składowych (określenie „gospodarz rolny” użyte tutaj odnosi się naturalnie do wszystkich osób, które prowadzą firmy jednoosobowe w ramach tej działalności). Jest to więc dochód mieszany. Jak wszystkie inne działalności, rolnictwo obejmuje jednostki produkcyjne, które należą do różnego typu jednostek instytucjonalnych: spółki i firmy jednoosobowe. Istnieje różnica pomiędzy dochodem przedsiębiorcy wytworzonym przez firmy jednoosobowe, a wytworzonym przez jednostki zorganizowane jako spółki. W drugim przypadku ukazuje on „prosty” dochód przedsiębiorcy, jako że wyklucza wszelki dochód z pracy (wynagrodzenie za pracę musi być uważane za wynagrodzenie płatnej pracy, nawet jeśli odnosi się do kadry administrującej i udziałowców spółki).
- 5.08. Należy pamiętać, że agregaty dochodu uzyskane jako pozycje bilansujące w sekwencji rachunku dla działalności nie są wskaźnikami dochodu całkowitego lub dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych zatrudnionych w rolnictwie, ponieważ te ostatnie, dodatkowo do ich całkowitych dochodów rolniczych, mogą także mieć dochód z innych źródeł (działalności nierolnicze, wynagrodzenie, świadczenia społeczne, dochody z tytułu własności). Innymi słowy, dochód z rolnictwa nie może być uważany za dochód rolników. Co więcej, ta miara dochodu wiąże się z dochodem wytworzonym w ramach działalności rolniczych (tak jak nierozdzielne nierolnicze działalności drugorzędne) w trakcie danego okresu obrachunkowego, nawet jeśli w pewnych przypadkach odpowiadające przychody będą otrzymane w terminie późniejszym. Z tego względu nie stanowi on dochodu efektywnie otrzymywanego w trakcie okresu obrachunkowego.

B. TRAKTOWANIE DOCHODU JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH NA ZASADACH KORPORACJI

- 5.09. Firmy jednoosobowe (lub gospodarstwa rodzinne) są najbardziej powszechną formą jednostek rolniczych w Unii Europejskiej. Jednakże niektóre jednostki produkcji rolnej mogą być zorganizowane na zasadach korporacji i mogą przybierać formę zarówno tradycyjnych spółek (tj. ich struktura organizacyjna jest podobna do tej w spółkach, które istnieją w innych sektorach gospodarki), jak i spółek mających bardziej specyficzne cechy (jak na przykład w przypadku rolnika, który z przyczyn podatkowych tworzy specjalną, oddzielną spółkę na cele części handlowej swojej działalności gospodarczej lub

▼ **B**

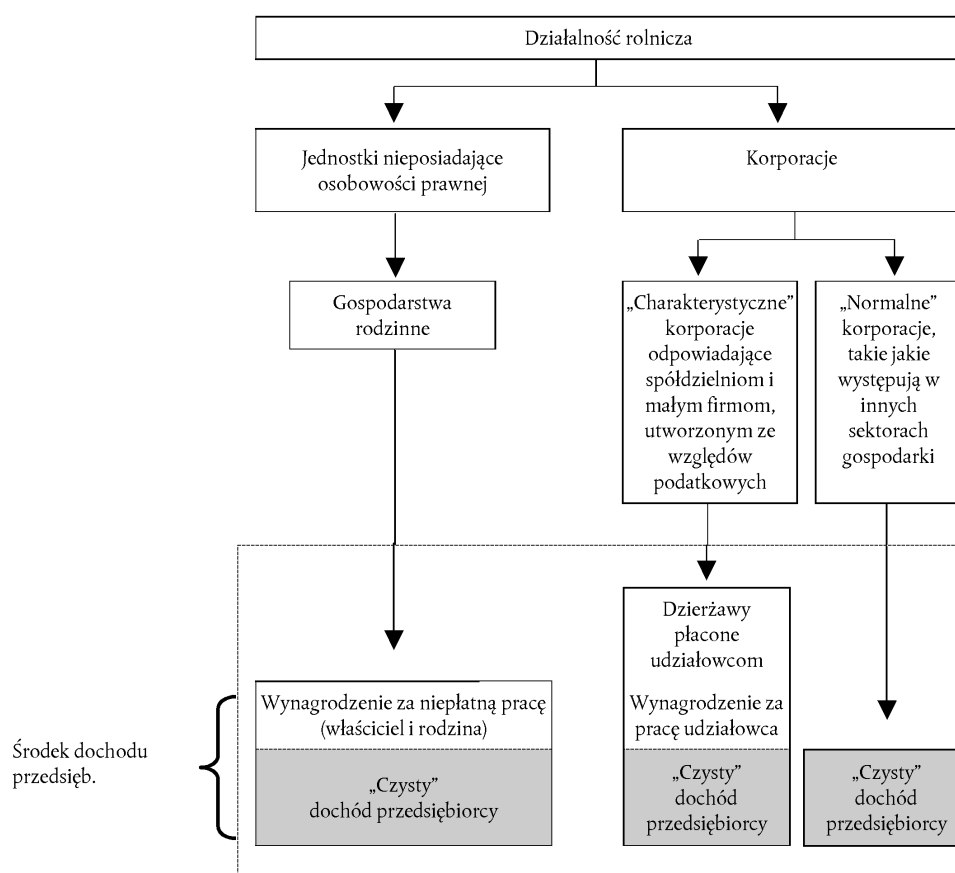
grupy rolników, którzy tworzą stowarzyszenie mające na celu połączenie ziemi i siły roboczej w ramach pewnego rodzaju spółdzielni).

5.10. Dochód przedsiębiorcy netto w rolnictwie składa się z więc z trzech następujących elementów:

- „mieszany” dochód przedsiębiorcy firm jednoosobowych (przedsiębiorstwa nie posiadające osobowości prawnej),
- „prosty” (czysty) dochód przedsiębiorcy spółek „tradycyjnych”,
- „mieszany” dochód przedsiębiorcy, spółek charakterystycznych dla działalności rolniczej.

Te trzy elementy zostały przedstawione na wykresie w punkcie 5.11.

5.11. „Prosty” dochód przedsiębiorcy musi wykluczać wszelkie wynagrodzenie dla pracowników, jak również wszelkie dzierżawy płacone przed podziałem zysków. Dla większości przedsiębiorstw charakterystycznych dla rolnictwa trudno jest jednak oddzielić wynagrodzenie udziałowców z tytułu ziemi i nakładów pracy od podziału zysków. Zaleca się więc, aby sposób pomiaru rolniczego dochodu przedsiębiorcy odnosił się do „mieszanego” dochodu dla tego typu jednostki rolniczej, tj. że powinien brać pod uwagę wynagrodzenie pracowników udziałowca z tytułu ich pracy, jak również dzierżawy. Wynagrodzenia i dzierżawy nie powinny być z tego względu odejmowane przy obliczaniu dochodu przedsiębiorcy w przypadku tych charakterystycznych przedsiębiorstw. W obliczeniach dochodu przedsiębiorcy są one więc zaliczane do grupy firm jednoosobowych. Z drugiej strony w przypadku „tradycyjnych” spółek, rozróżnienie pomiędzy wynagrodzeniem a podziałem zysków musi być jasno określone.

C. DEFINICJA WSKAŹNIKÓW DOCHODÓW ROLNICTWA

5.12. Trzy wskaźniki dochodów rolnictwa mogą być opisane w następujący sposób:

▼ B

- wskaźnik A: indeks realnego dochodu czynników w rolnictwie na jednostkę pracy rocznej.

Ten sposób odpowiada realnej wartości dodanej po kosztach czynnika produkcji rolnictwa na jednostkę pracy rocznej ⁽¹⁾.

- wskaźnik B: indeks realnego dochodu przedsiębiorcy netto na niewynagradzaną jednostkę pracy rocznej.

Ten wskaźnik przedstawia zmiany w dochodzie przedsiębiorcy netto w czasie na nieopłaconą jednostkę pracy rocznej. Przekształcony w formę indeksu dla każdego kraju członkowskiego, dostarcza on informacji raczej na temat tendencji niż poziomów dochodu. Jest on najbardziej przydatny w tych krajach, gdzie rolnictwo jest zorganizowane w postaci firm jednoosobowych. Z drugiej strony ze względu na istnienie spółek „tradycyjnych”, które wytwarzają dochód przedsiębiorcy wyłącznie przy udziale płatnej pracy, wskaźnik B jest przeceniany w porównaniu z pojęciem dochodu indywidualnego. Ta wada może nie pozwalać na porównania poziomów dochodu pomiędzy krajami członkowskimi, jeśli udziały spółek „tradycyjnych” bardzo się różnią.

- wskaźnik C: dochód przedsiębiorcy netto z działalności rolniczej.

Ten agregat dochodu jest przedstawiany jako wartość absolutna ⁽²⁾ (lub w postaci wskaźnika w wartościach realnych). Umożliwia on porównywalność w czasie dochodu rolnictwa w różnych krajach członkowskich.

D. AGREGACJA WSKAŹNIKÓW DOCHODU DLA UNII EUROPEJSKIEJ

- 5.13. Indeksy i wskaźniki zmian dla Unii Europejskiej jako całości, mogą być obliczane albo jako średnie ważone krajowych indeksów jak i wskaźników zmian, lub bezpośrednio na podstawie agregatów Unii Europejskiej, otrzymywanych przez przeliczenie krajowych danych na EURO lub na standardowe miary siły nabywczej (PPS — Purchasing Power Standards). W obydwu przypadkach musi być wybrany rok bazowy; albo rok używany do określania wkładów wniesionych przez różne kraje do obliczeń średnich wartości dla Wspólnoty albo rok, dla którego kursy wymiany zostały wykorzystane do obliczenia agregatów.

- 5.14. Nieznacznie różniące się metody i różne lata bazowe są używane w zależności od tego czy obliczenia przedstawiają analizę trendów krótkookresowych (zmiany w roku „n” w porównaniu z rokiem „n-1”) lub trendów długookresowych (zazwyczaj od roku 1980 do roku „n”).

- 5.15. W przypadku analiz trendów krótko okresowych, wskaźniki zmiany nominalnych lub realnych wskaźników dochodu Unii Europejskiej na rok „n” w porównaniu z rokiem „n-1”, są obliczane jako średnie ważone odpowiadających wskaźników zmiany szacowanej w krajach członkowskich, współczynniki ważenia są obliczane na podstawie agregatów dochodu za rok „n-1”, zamienione na EURO według kursu wymiany z roku „n-1”; te współczynniki są naturalnie określone dla każdego agregatu. Ta metoda oparta na roku „n-1” okazuje się najbardziej odpowiednią dla analiz krótko okresowych i jest jedną z najbardziej spójnych z tymi, które są używane przez poszczególne Państwa Członkowskie.

⁽¹⁾ Aby uwzględnić pracę w niepełnym wymiarze godzin i pracę sezonową, zatrudnienie w rolnictwie lub zmiany w nim zachodzące są mierzone w jednostkach pracy rocznej (patrz rozdział IV w celu poznania więcej szczegółów). Zostaje poczynione rozróżnienie pomiędzy nieopłacanymi a opłacanymi jednostkami pracy rocznej, które razem tworzą sumę rocznych jednostek pracy.

⁽²⁾ Ta miara dochodu odpowiada byłej mierze „dochodu netto z rodzinnej działalności rolniczej” dla firm jednoosobowych.

▼ M6

- 5.16. W przypadku analizy tendencji długookresowych indeksy i wskaźniki zmian wskaźników dochodu dla Unii Europejskiej są obliczane na podstawie agregatów UE wyrażonych w euro według sztywnych kursów walutowych: w przypadku wartości wyrażonych w ujęciu realnym (tj. po odjęciu efektu średniego wzrostu cen) wykorzystywane deflatory są także oparte na określonym roku bazowym.

▼ B

E. DEFLACJA WSKAŹNIKÓW DOCHODU

- 5.17. Dla każdego kraju członkowskiego, wskaźniki i zmiany wartości w ujęciu realnym wskaźników dochodu są uzyskiwane przez deflację odpowiadających danych nominalnych za pomocą indeksu cen produktu krajowego brutto.

- 5.18. Ważne czynniki takie jak wiarygodność i porównywalność przemawiają na korzyść stosowania tego deflatora. Wskaźnik cen produktu krajowego brutto, ogólny wskaźnik cen dla wszystkich dóbr, produktów i usług w gospodarce. Indeks cen końcowego krajowego spożycia także jest uwzględniany jako deflator. W przeciwieństwie do indeksu cen produktu krajowego brutto, bierze równo i bezpośrednio pod uwagę efekt handlu zagranicznego i w ten sposób odzwierciedla szybciej i wyraźniej wszystkie zmiany w cenach przywozu (np. ruchy cen energii). Niemniej jednak w celu zabezpieczenia porównywalności z innymi danymi statystycznymi opracowywanymi przez Komisję Europejską, zdecydowano nie wprowadzać nowego deflatora.

- 5.19. Realne agregaty dochodu dla Unii Europejskiej jako całości są otrzymywane po pierwsze przez deflację wartości nominalnych (w cenach bieżących) rejestrowanych w różnych Państwach Członkowskich, stosując indeks cen dochodu krajowego brutto dla danego Kraj Państwa Członkowskiego, a potem przez zamienienie ich na euro (po kursie wymiany z 1995 roku dla analiz długookresowych i tych z roku „n-1” dla trendów krótkookresowych, jak zostało wskazane powyżej). Rezultaty są w ten sposób zsumowane, żeby otrzymać realne wartości dla Unii Europejskiej. To na podstawie tych agregatów w ujęciu realnym, indeksy i wskaźniki zmian Unii Europejskiej są obliczane, co oznacza, że „deflator Unii Europejskiej” nie jest nigdy wyraźnie stosowany.

VI. WYCENA EAA W CENACH STAŁYCH

A. MIARY CEN I WOLUMENU

▼ M6

(porównaj ESA 2010, Rozdział 10)

▼ B

- 6.01. Dla celów analiz ekonomicznych, patrząc jak zmieniają się wartości, warto rozróżniać te zmiany wartości, które są wynikiem zmian wolumenu i te, które są wynikiem zmian cen. ► **M6** ESA 2010 (od 10.13 do 10.23) wyraźnie określa, że składnik cenowy powinien zawierać tylko te zmiany, które mają związek z cenami, a wszystkie inne zmiany powinny być ujęte w ramach składnika „wolumen”. ◀ Dlatego różnice jakości różnych produktów (fizyczne właściwości, rodzaje sieci detalicznych itp.) są brane pod uwagę jako wolumen, a nie zmiany cen.

- 6.02. Dla wielu wyrobów i usług istnieje kilka odmian, które różnią się w swojej jakości. ► **M6** ESA 2010 ◀ określa kilka czynników, które powodują różnice w jakości, ale najważniejsze dla EAA są te związane z właściwościami fizycznymi. Uznaje się, więc, że w ramach definicji danego produktu, mogą istnieć fizyczne różnice, które oznaczają, że fizyczne jednostki (np. jedna tona) nie są identyczne w ekonomicznym sensie. Przykładem tego są dwie tony zboża sprzedane w dwóch kolejnych latach. W pierwszym roku całe zboże ma

▼ B

wartość przemiałową, natomiast w drugim roku mniej niż połowa zboża ma taką wartość, reszta jest sprzedana jako pasza. To oznacza, że średnia jakość zboża obniżyła się. ► **M6** Inna różnica w jakości, istotna z punktu widzenia EAA, dotyczy przemieszczania sprzedaży produktu pomiędzy dwoma różniącymi się cenowo rynkami, na przykład krajowym i zagranicznym, wykorzystaniem przemysłowym i sprzedażą konsumentom (porównaj ESA 2010, od 10.13 do 10.18). ◀

- 6.03. Wskaźniki wolumenu i ceny używane do opracowywania danych w cenach stałych muszą brać pod uwagę zmiany jakości. Z tego względu zaleca się, aby prace były prowadzone na największym poziomie uszczegółowienia w celu dotarcia tak blisko jak to możliwe do całkowicie jednorodnych produktów elementarnych. Jeśli produkty elementarne są całkowicie jednorodne, zmiany w wolumenie mogą być oszacowane na podstawie zmian w ilości.
- 6.04. Dane statystyczne są jednak często osiągalne tylko na bardziej zagregowanym poziomie i dlatego nie dotyczy już dokładnie jednorodnych produktów. ► **M6** W tym przypadku w ESA 2010 (10.32) określa się, że preferowana jest deflacja wartości za rok bieżący odpowiednim indeksem cen w celu oszacowania zmian wolumenu (ESA 2010, 10.01). ◀
- 6.05. Poziom uszczegółowienia, dla którego stosowany indeks z założenia jest indeksem podstawowym (produkt będący przedmiotem badań wtedy uznawany za jednorodny), nazywany jest podstawowym poziomem agregacji. W EAA podstawowy poziom agregacji odpowiada przynajmniej najbardziej zdezagregowanemu poziomowi w nomenklaturze w tabelach przekazywanych danych. Większy poziom uszczegółowienia jest jednakże pożądanym do opracowywania indeksów cen.
- 6.06. Dla każdego agregatu wyrobów i usług przedstawionego na rachunkach, miary cen i ilości muszą być skonstruowane tak, że:

indeks wartości = indeks cen × indeks wolumenu

▼ M6

To oznacza, że każda jedna zmiana w wartości danego przepływu musi być przypisana albo do zmiany ceny, albo do zmiany wolumenu, lub kombinacji powyższych dwóch możliwości (porównaj ESA 2010, 10.12).

▼ B

- 6.07. Systematyczne rozbieżności zmian w bieżącej wartości na składniki „zmiany w cenach” i „zmiany w wolumenie” ograniczone jest do przepływów reprezentujących transakcje wyrobów i usług oraz do elementów wziętych pod uwagę przy wycenie tych transakcji (produkcja globalna, zużycie pośrednie, zużycie środków trwałych, wartość dodana brutto, wartość dodana netto, środki trwałe brutto, zmiany w zasobach, podatki i dotacje od produktów).

B. ZASADY I METODA OBLICZANIA EAA W CENACH STAŁYCH

1. Wybór wzoru indeksu

▼ M6**▼ B**

- 6.09. ► **M6** W EAA, zgodnie z ESA 2010 (10.20), zmiany wolumenu mierzy się indeksami typu Laspeyresa, a zmiany ceny – indeksami typu Paaschego. ◀

▼ B

Indeks wolumenu Laspeyres'a:

$$L(q) = \frac{\sum p_0 q_n}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_0 q_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum V_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum V_0}$$

Indeks cen Paasche'go:

$$P(p) = \frac{\sum q_n p_n}{\sum q_n p_0} = \frac{\sum p_0 q_n \frac{p_n}{p_0}}{\sum p_0 q_n}$$

Dla każdego elementarnego produktu:

- p_0 : przedstawia cenę rejestrowaną w roku bazowym „0”,
- p_n : przedstawia cenę rejestrowaną w roku „n”,
- q_0 : przedstawia ilość rejestrowaną w roku bazowym „0”,
- q_n : przedstawia ilość rejestrowaną w roku „n”,
- V_0 : przedstawia wartość rejestrowaną w roku bazowym q_0 :
($V_0 = p_0 q_0$).

2. Rok bazowy

- 6.10. Zmiany w wolumenie są mierzone przy użyciu indeksu typu Laspeyres'a: zmiany w ilościach podstawowych serii są dlatego ważone za pomocą wartości w roku bazowym. Zmiany w cenach są mierzone przy użyciu indeksu typu Paasche'go: zmiany w cenach podstawowych serii są dlatego ważone za pomocą wartości w bieżącym roku w cenach dla roku bazowego.
- 6.11. Rok bazowy to rok, którego ceny są używane do opracowywania schematów ważenia.
- 6.12. Najdokładniejszy sposób mierzenia zmian w wolumenie z jednego roku na drugi polega na użyciu najbardziej aktualnego osiągalnego roku bazowego. Takie podejście gwarantuje, że ważenia będą stosunkowo aktualne i uniknie się problemów, związanych z ważeniem produktów, które nie są już produkowane i nowych produktów, które dopiero się pojawiły na rynku. To z tego powodu EAA mierzy zmiany w wolumenie używając ważeń dla roku poprzedzającego.

3. Przedstawianie szeregów w powiązaniu z rokiem odniesienia

▼ M6

- 6.13. Rok użyty do przedłożenia i prezentacji danych w cenach stałych może różnić się od roku bazowego; nazywa się go rokiem odniesienia. W szeregu indeksów rok odniesienia jest rokiem, który przyjmuje wartość 100.
- 6.14. Serie indeksów wolumenu w cenach roku odniesienia są otrzymywane przez tworzenie łańcucha indeksów obliczanych w cenach z roku poprzedzającego (porównaj ESA 2010, 10.20).

▼ B

- 6.15. Jest rzeczą ważną, aby zmiana roku odniesienia nie wpływała na zmiany w wolumenie w roku poprzedzającym. To powód, dla którego dane EAA są przedstawiane w powiązaniu ze stałym rokiem odniesienia przez ponowne odniesienie każdej zmiennej oddzielnie, niezależnie od tego czy są one agregatami czy indeksami podstawowymi.

▼ **M6**

6.16. Przykład:

Rozważmy dwa jednorodne, podstawowe produkty A i B. Następujące szeregi są oparte na strukturze cen dla roku poprzedzającego:

	$n \text{ P } n$	$\frac{n - n + 1}{\text{indeks wolumenu}}$	$n+1 \text{ P } n$	$\frac{n - n + 1}{\text{indeks cen}}$	$\frac{n + 1 \text{ P } n}{+ 1}$	$\frac{n + 1 - n}{+ 2}$ indeks wolumenu	$\frac{n + 2 \text{ P } n}{+ 1}$	$\frac{n + 2 - n}{+ 1}$ indeks cen	$\frac{n + 2 \text{ P } n}{+ 2}$
A	100	105,0	105	110,0	115	102,0	117	108,0	126
B	300	110,0	330	95,0	314	90,0	283	105,0	297
Ogółem	400	108,8	435	98,6	429	93,2	400	105,8	423

Indeksy wolumenu i cen dla całości (A + B) zależą od wagi przypisanej do każdego z produktów, A i B.

Jeżeli szeregi te są wyrażone w stosunku do stałego roku odniesienia (np. n), jedynym sposobem utrzymania tych samych indeksów wolumenu $n/n-1$ jest stworzenie oddzielnych łańcuchów indeksów. Daje to następujący szereg (podstawa równa 100 w n):

	n	n + 1	n + 2
A	100	105,0	107,1
B	100	110,0	99,0
Ogółem	100	108,8	101,4

$$(101,4 = 108,8 \cdot 93,2/100)$$

Wartości w cenach stałych wyrażone w stosunku do roku odniesienia n to:

	n	n + 1	n + 2
A	100	105	107,1
B	300	330	297,0
Ogółem	400	435	405,6

$$(405,6 = 400 \cdot 101,4/100)$$

W rezultacie rachunek nie jest już addytywny. Dodanie wartości w cenach stałych dla A i B daje następujący szereg:

	n	n + 1	n + 2
A + B	400	435	404,1

Inaczej niż w roku następującym po roku odniesienia, szeregi ponownie odniesione nie są addytywne.

▼ B

- 6.17. ►**M6** Według ESA 2010 (10.23) nieaddytywne dane dotyczące cen stałych są publikowane bez jakichkolwiek korekt⁽¹⁾. ◀ Jest to także podejście stosowane przez EAA. Należy jednak wyjaśnić użytkownikom, że tabele nie są addytywne.

▼ M64. **Obliczanie wartości dodanej w cenach z określonego roku****▼ B**

- 6.18. Wartość dodana stanowi pozycję bilansującą rachunku produkcji. Jako taka, nie daje możliwości podzielenia wartości dodanej bezpośrednio na składnik cenowy i składnik wolumenu. ►**M6** Teoretycznie prawidłową metodą obliczania wartości dodanej w cenach z określonego roku jest metoda „podwójnej deflacji” (porównaj ESA 2010, od 10.31 do 10.32). ◀
- 6.19. Wartość dodana brutto wyrażona w cenach z roku poprzedzającego jest określana jako różnica pomiędzy produkcją globalną mierzoną w cenach z roku poprzedzającego a zużyciem pośrednim mierzonym w cenach z roku poprzedzającego. Wartość dodana netto w cenach z roku poprzedzającego jest definiowana jako różnica pomiędzy wartością dodaną brutto w cenach z roku poprzedzającego a zużyciem środków trwałych w cenach z roku poprzedzającego. Wartość dodana w cenach stałego roku badanego jest uzyskiwana przez ponowne odniesienie.

▼ M6

6.20. Przykład:

Poniżej przedstawiono szereg bieżących wartości i wartości w cenach z roku poprzedzającego (wolumen) dotyczących produkcji globalnej i zużycia pośredniego:

	$n \text{ P } n$	$n + 1 \text{ P } n$	$\frac{n + 1 \text{ P}}{n + 1}$	$\frac{n + 2 \text{ P}}{n + 1}$	$\frac{n + 2 \text{ P}}{n + 2}$
Produkcja globalna	150	160	170	180	200
Zużycie pośrednie	40	30	35	40	45

Wartość dodana w ujęciu wolumenu jest uzyskiwana przez odjęcie wolumenu zużycia pośredniego od wolumenu produkcji globalnej. Uzyskujemy następujący szereg:

	$n \text{ P } n$	$n + 1 \text{ P } n$	$\frac{n + 1 \text{ P}}{n + 1}$	$\frac{n + 2 \text{ P}}{n + 1}$	$\frac{n + 2 \text{ P}}{n + 2}$
Wartość dodana brutto	110	130	135	140	155

W ten sposób otrzymuje się następujące indeksy wolumenu w cenach z roku poprzedzającego:

	$n + 1$	$n + 2$
Wartość dodana brutto	118,2	103,7

⁽¹⁾ Nie wyklucza to możliwości eliminowania w pewnych okolicznościach rozbieżności, jeśli autorzy obliczeń uznają to za wskazane w celu poprawienia ogólnej zgodności danych.

▼ M6

$$(118,2 = 130/110 \cdot 100) \quad (103,7 = 140/135 \cdot 100)$$

Wartość dodana brutto z danego roku w cenach z roku n (ceny z określonego roku) jest uzyskiwana przez pomnożenie bieżącej wartości dla roku n przez indeks łańcuchowy wolumenu.

$$VA_{n+1} \text{ (w cenach z roku n)} = 110 \cdot 1,182 = 130$$

$$VA_{n+2} \text{ (w cenach z roku n)} = 110 \cdot 1,182 \cdot 1,037 = 135$$

▼ B

5. **Podział podatków i dotacji do produktów na składniki wolumenu i cen**

6.21. Podział oszacowań w cenach podstawowych na odnośne składniki wolumenu i cen zakłada wstępnie, że podział ten stosuje się także do podatków i dotacji do produktów. Oto wybór, jakiego dokonano w EAA:

6.22. Indeks wolumenu dotacji (lub podatku) do produktu jest tożsamy z indeksem wolumenu produkcji globalnej w cenie producenta. W tym przypadku indeks wolumenu produkcji globalnej jest taki sam bez względu na to, czy jest wyrażony w cenie producenta czy też w cenie podstawowej.

6.23. To rozwiązanie ma jeszcze jedną zaletę: indeks wolumenu jest niezależny od metody oszacowania wartości. W konsekwencji, interpretacja indeksów wolumenu i cen w cenach podstawowych jest bezpośrednia: dla idealnie jednorodnego, bazowego produktu, indeks wolumenu jest identyczny jak indeks ilości; indeks cen odzwierciedla zmianę średniej ceny podstawowej.

6.24. Przykład:

Dla danego produktu wartość produkcji globalnej w cenie producenta w roku „n” wynosi 1 000; wartość produkcji globalnej w roku „n+1” wynosi 900. Indeks wolumenu produkcji globalnej wynosi 102.

Ten produkt jest dotowany. Wartość dotacji na rok „n” wynosi 100; wartość dotacji na rok „n+1” wynosi 150.

Podział wolumen/cena dotacji przeprowadzono w następujący sposób:

	Wartość „n”	„n+1/n” indeks wolumenu	Wielkość „n+1”	„n+1/n” indeks cenowy	Wartość „n+1”
Produkcja globalna w cenach producenta	1 000	102,0	1 020	88,2	900
Dotacje do produktów	100	102,0	102	147,0	150
Produkcja globalna w cenach podstawowych	1 100	102,0	1 122	93,6	1 050

Indeks wolumenu dotacji jest taki sam jak indeks produkcji globalnej w cenie producenta.

▼ M7

VII. **REGIONALNE RACHUNKI EKONOMICZNE DLA ROLNICTWA („REAA”)**

A. **ZASADY OGÓLNE**

1. **Wprowadzenie**

7.01. Rachunki regionalne odgrywają ważną rolę w formułowaniu, wdrażaniu i ocenie polityki regionalnej. Obiektywne, wiarygodne, spójne, koherentne, porównywalne, przydatne i zharmonizowane regionalne wskaźniki statystyczne stanowią solidną podstawę polityki mającej na celu zmniejszenie różnic gospodarczych i społecznych między regionami Unii.

▼ **M7**

- 7.02. REAA stanowią dostosowanie EAA do poziomu regionalnego.
- 7.03. REAA obejmują ten sam zestaw rachunków co EAA, ale z uwagi na problemy dotyczące metodologii i pomiarów stworzono zestaw rachunków dla regionów, których zakres i szczegółowość są bardziej ograniczone niż w przypadku rachunków narodowych.
- 7.04. Jako rachunki regionalne REAA opracowuje się na podstawie danych regionalnych zbieranych bezpośrednio oraz danych krajowych z wyszacowanymi podziałami regionalnymi. Przy opracowywaniu rachunków regionalnych brak wystarczająco kompletnych, dostarczonych w odpowiednim czasie i wiarygodnych informacji regionalnych wymaga oparcia się na szacunkach. Oznacza to, że pewne różnice pomiędzy regionami niekoniecznie znajdują odzwierciedlenie w rachunkach regionalnych (ESA 2010, 13.08).

2. Gospodarka regionalna, terytorium regionalne

- 7.05. Każde opracowanie rachunków regionalnych, niezależnie od tego, czy odnosi się do gałęzi czy sektorów instytucjonalnych, wymaga ścisłej definicji gospodarki regionalnej i terytorium regionalnego. Teoretycznie rolnictwo w regionie obejmuje jednostki (gospodarstwa rolne) prowadzące działalność rolniczą (porównaj 1.60.–1.66.) na terytorium regionu.
- 7.06. Gospodarka regionalna danego państwa stanowi część gospodarki ogółem tego państwa. Gospodarkę ogółem definiuje się w kategoriach jednostek i sektorów instytucjonalnych. Składa się ona ze wszystkich jednostek instytucjonalnych, które mają centrum interesów ekonomicznych na terytorium ekonomicznym danego kraju. Terytorium ekonomiczne nie pokrywa się dokładnie z terytorium geograficznym (porównaj 7.08.). Terytorium ekonomiczne państwa dzieli się na terytoria regionalne oraz pozaregionalne (ESA 2010, 13.09).
- 7.07. Terytorium regionalne, zgodnie z definicją w ESA 2010, obejmuje tę część terytorium ekonomicznego kraju, która jest bezpośrednio przypisana do regionu. Wolne obszary celne, składy celne i fabryki znajdujące się pod kontrolą celną, są powiązane z regionami, w których się znajdują.
- 7.08. Ten podział terytorium nie jest jednak całkowicie spójny z pojęciem krajowego terytorium ekonomicznego stosowanym w rachunkach narodowych. Terytorium pozaregionalne składa się z części terytorium ekonomicznego państwa, których nie można bezpośrednio powiązać z jednym regionem i które są wyłączone z REAA, tj.:
- a) z narodowej przestrzeni powietrznej, wód terytorialnych oraz szelfów kontynentalnych znajdujących się na wodach międzynarodowych, do których dane państwo posiada wyłączne prawa;
 - b) z enklaw terytorialnych, tzn. terytoriów geograficznych znajdujących się w pozostałej części świata i wykorzystywanych, na podstawie traktatów międzynarodowych i porozumień między państwami, przez agencje rządowe tego państwa (ambasady, konsulaty, bazy militarne, ośrodki naukowe, etc.);
 - c) ze złóż ropy naftowej, gazu ziemnego itp. w wodach międzynarodowych, poza szelfem kontynentalnym danego państwa, eksploatowanych przez jednostki będące rezydentami.

▼ **M7**

7.09. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) ustalona w rozporządzeniu (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹⁾ zapewnia pojedynczy, jednolity podział terytorium ekonomicznego Unii. REAA wymagają statystyk na poziomie NUTS 2 zgodnie z powszechnie obowiązującymi ustaleniami na podstawie tego rozporządzenia. Do celów krajowych rachunki regionalne mogą być również opracowywane na bardziej szczegółowym poziomie regionalnym, w stosownych przypadkach na poziomie NUTS 3 (ESA 2010, 13.12).

3. **Jednostka podstawowa w opracowywaniu REAA**

7.10. Jednostki wykorzystywane w rachunkach regionalnych według gałęzi to lokalne JRD. Lokalna JRD jest obserwowalną formą jednostki produkcyjnej.

7.11. Podejście statystyczne (gałęzie) „zadawała się” obserwowalną jednostką, nawet jeśli oznacza to odstępianie od pojedynczej działalności. Podobnie jak w przypadku SNA 2008, w ESA 2010 preferuje się podejście statystyczne i opowiada się za stosowaniem lokalnej JRD do opracowywania rachunków narodowych według gałęzi. W związku z tym definiuje się tę samą jednostkę dla gałęzi, niezależnie od tego, czy są one objęte na poziomie regionalnym czy krajowym.

7.12. Podobnie jak EAA, REAA wykorzystują gospodarstwo rolne – „dostosowane” zgodnie z niektórymi konwencjami w celu zgodności z przedmiotowymi założeniami – jako jednostkę podstawową dla rolnictwa. Wybór ten opiera się na dwóch zasadniczych przyczynach. Z jednej strony jednostka „gospodarstwo rolne” jest lokalną JRD dla rolnictwa (porównaj 1.09.–1.17.), definiowaną jako ta część JRD, która odnosi się do poziomu lokalnego. Lokalna JRD jest również najbardziej odpowiednią jednostką dla rolnictwa, nawet jeśli obejmuje drugorzędną działalność pozarolniczą, której nie można wykazać odrębnie od działalności rolniczej (porównaj 1.15. i 1.16., 1.25.–1.32.).

7.13. Użycie gospodarstwa rolnego jako jednostki podstawowej oznacza włączenie drugorzędnej działalności pozarolniczej tych gospodarstw rolnych do REAA (porównaj 7.12.). Ponieważ celem EAA jest pomiar, opis i analiza tworzenia dochodów z rolniczej działalności gospodarczej, nie obejmują one jednostek, których produkcja stanowi wyłącznie działalność hobbistyczną (np. ogrody przydomowe i prywatny chów zwierząt gospodarskich). Natomiast jednostki zaangażowane w rolnictwo na własne potrzeby są włączone do EAA (porównaj 1.24.).

7.14. Gospodarstwo rolne jest jednostką odniesienia dla badań statystycznych dotyczących rolnictwa, niezależnie od tego, czy mają one charakter krajowy czy regionalny. Ma to tę zaletę, że ocena produkcji w ujęciu ilościowym może opierać się bezpośrednio na statystycznych systemach pomiaru powierzchni gruntów, plonów, wielkości stad itp. Wybór gospodarstwa rolnego zapewnia również większą spójność rachunkowości.

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1).

▼ **M7****4. Metody opracowywania REAA**

- 7.15. ESA 2010 (ESA 2010, 13.24–13.32) proponuje dwie metody, mające zastosowanie do gałęzi lub sektorów instytucjonalnych: „z dołu do góry” i „z góry na dół”. Metoda „z dołu do góry” polega na gromadzeniu danych na poziomie jednostek (lokalnych JRD, jednostek instytucjonalnych), a następnie ich sumowaniu w celu uzyskania wartości regionalnej dla poszczególnych agregatów. Metoda „z góry na dół” odtwarza wartości regionalne poprzez rozbitcie danych krajowych przy użyciu wskaźnika, który w możliwie największym stopniu odzwierciedla regionalny rozkład danej zmiennej. Te dwie metody mogą być również łączone na różne sposoby, co ESA określa jako metody mieszane, łączące metody „z dołu do góry” i „z góry na dół”. Należy jednak unikać gromadzenia tych samych informacji więcej niż raz, gdyż prowadzi to do przedstawiania nadmiaru danych. Pierwszeństwo przyznaje się natomiast metodzie „z dołu do góry”, choć wiadomo, że w wielu przypadkach faktycznie stosuje się metody mieszane, łączące metody „z dołu do góry” i „z góry na dół”. Szczegóły dotyczące konkretnej metody i źródeł określa się w pełni przejrzyście w sprawozdaniach dotyczących jakości, wskazując, które dane regionalne zgromadzono bezpośrednio i które dane opierają się na danych krajowych z wyszacowanymi podziałami regionalnymi.

5. Pojęcia siedziby i terytorium

- 7.16. Transakcje gospodarcze przedsiębiorstw i gospodarstw domowych mogą być transakcjami ponadregionalnymi. Przedsiębiorstwa mogą również prowadzić działalność w więcej niż jednym regionie, zarówno w stałych lokalizacjach, jak i tymczasowo, np. duże gospodarstwa rolne mogą podejmować działania w różnych regionach. W związku z tym potrzebna jest jasna zasada, która pomoże państwu członkowskiemu w spójnym przypisywaniu takiej działalności ponadregionalnej do danego regionu.
- 7.17. Rachunki regionalne poszczególnych gałęzi są oparte na kryterium siedziby jednostki produkcyjnej. Każda gałąź na poziomie regionalnym odnosi się do grupy lokalnych JRD o tej samej lub podobnej podstawowej działalności gospodarczej, których centrum interesów ekonomicznych znajduje się na tym terytorium regionalnym. Najczęściej to centrum interesów powiązane jest z konkretną długoterminową lokalizacją w regionie, podobnie jak w przypadku jednostek instytucjonalnych, do których należą lokalne JRD.
- 7.18. Jednak rachunki regionalne mają kilka specyficznych aspektów. W przypadku niektórych rodzajów działalności nie zawsze łatwo jest zdefiniować region jako konkretny obszar. Związek między siedzibą główną a fizyczną lokalizacją gospodarstwa rolnego może stwarzać problem, ponieważ czynnikami produkcji rolnej może zarządzać siedziba główna w innym regionie. W przypadku REAA istotne jest rozdzielenie tych dwóch podmiotów i z tego względu gospodarstwo rolne musi być przypisane do regionu, w którym znajdują się jego czynniki produkcji, a nie do regionu, w którym znajduje się jego centrala. Jedna siedziba główna może zatem prowadzić do powstania kilku jednostek w rozumieniu REAA – tj. tylu jednostek, ile jest regionów siedzib lokalnych JRD, które znajdują się poza regionem siedziby głównej.
- 7.19. Alternatywna koncepcja, która zasadniczo nie jest stosowana w rachunkach narodowych i regionalnych, miałaby charakter ściśle terytorialny. Koncepcja ta zakłada, że działalność jest przypisywana do terytorium, na którym faktycznie się odbywa, niezależnie od siedziby jednostek zaangażowanych w daną działalność.

▼ **M7**

7.20. Chociaż podejście oparte na siedzibie jest preferowane w przypadku przydziału regionalnego transakcji jednostek będących rezydentami, ESA 2010 przewiduje pewne ograniczone możliwości stosowania podejścia terytorialnego (ESA 2010, 13.21). Ma to miejsce, gdy dla gruntów i budynków tworzy się umowne jednostki w regionie lub państwie, w którym znajdują się grunty lub budynki.

7.21. W hipotetycznym przypadku, w którym jednostki będące rezydentami w danym regionie prowadzą działalność wyłącznie na swoim terytorium regionalnym, pojęcie siedziby pokrywa się z pojęciem terytorium. Dotyczy to również przydziału regionalnego w oparciu o umowne jednostki utworzone dla gruntów i budynków oraz dla przedsiębiorstw nieposiadających osobowości prawnej w innych państwach lub regionach, które różnią się od regionu siedziby właściciela.

6. Rolnictwo i jednostki charakterystyczne

7.22. Gałąź składa się ze wszystkich lokalnych JRD, które prowadzą taką samą lub podobną działalność gospodarczą (porównaj 1.59.). Jak opisano w EAA, rolnictwo odpowiada zasadniczo działowi 01 klasyfikacji NACE Rev. 2 z różnicami, które przedstawiono w 1.62–1.66. Zakres REAA określa się na podstawie wykazu charakterystycznych działalności sporządzonego dla EAA. Istnieją pewne różnice między rolnictwem w EAA, a co za tym idzie w REAA, a gałęzią ustanowioną dla schematu podstawowego rachunków narodowych (porównaj 1.93.).

B. TRANSAKCJE DOTYCZĄCE PRODUKTÓW

7.23. Wycena produkcji w rolnictwie wiąże się z pewnymi szczególnymi problemami. Najważniejsze z nich dotyczą produktów sezonowych, produkcji zwierzęcej i terminów zapisów na rachunkach. Metodyka EAA określa dokładne zasady dotyczące sposobu uwzględniania skutków przechowywania produktów sezonowych, sposobu pomiaru produkcji zwierzęcej oraz sposobu rejestrowania produkcji w toku. Zasady te muszą być przestrzegane przy opracowywaniu REAA. Nie wyklucza to jednak pewnych dostosowań na poziomie regionalnym, na przykład w odniesieniu do produkcji zwierzęcej. Należy podkreślić, że całkowita wartość wyceny regionalnej musi być identyczna z wycenami EAA.

1. Produkcja globalna

a) Mierzenie produkcji globalnej

7.24. W ramach REAA produkcja globalna regionu obejmuje wszystkie produkty wchodzące w zakres EAA wyprodukowane w tym regionie przez wszystkie jednostki rolnictwa w okresie obrachunkowym, niezależnie od tego, czy są one przeznaczone do obrotu poza rolnictwem, do sprzedaży innym gospodarstwom rolnym lub, w niektórych przypadkach, do użytku tego samego gospodarstwa rolnego. W związku z tym:

a) każdy produkt rolny opuszczający gospodarstwo rolne w regionie jest rejestrowany jako część produkcji globalnej regionu, bez względu na jego przeznaczenie lub jednostkę zakupującą;

b) niektóre produkty rolne na cele zużycia pośredniego w ramach tego samego gospodarstwa rolnego włącza się do produkcji globalnej regionu (porównaj 2.056.).

▼ **M7**

7.25. Proces produkcji zwierząt gospodarskich trwa zasadniczo kilka lat. Przy wycenie zwierząt gospodarskich należy rozróżnić zwierzęta zaklasyfikowane jako środki trwałe (zwierzęta zarodowe i pociągowe, krowy mleczne itp.) i zwierzęta zaklasyfikowane jako zapasy (zwierzęta przeznaczone głównie do produkcji mięsa). W związku z tym, aby uniknąć podwójnego liczenia, transakcje związane z przemieszczaniem zwierząt pomiędzy gospodarstwami rolnymi (które uznaje się za sprzedaż „dodatnią” dla gospodarstw rolnych sprzedających zwierzęta gospodarskie i sprzedaż „ujemną” dla gospodarstw rolnych nabywających) są traktowane w sposób przedstawiony poniżej:

- a) transakcje między gospodarstwami rolnymi w tym samym regionie z udziałem zwierząt zaklasyfikowanych jako środki trwałe wzajemnie się anulują, z wyjątkiem kosztów przeniesienia własności ⁽¹⁾; nie są one ujmowane jako sprzedaż gospodarstw rolnych, a zatem nie są uwzględniane w produkcji globalnej danego regionu;
- b) zwierzęta zaklasyfikowane jako zapasy i będące przedmiotem transakcji między regionami traktuje się jako sprzedaż dodatnią (wraz z wywozem) dla regionu pochodzenia, a zwierzęta zakupione z innych regionów jako sprzedaż ujemną (wraz z przywozem) ⁽²⁾;
- c) jeżeli koszty przeniesienia własności (transport, marże handlowe itp.) odnoszą się do handlu zwierzętami zaklasyfikowanymi jako zapasy, są one odejmowane od produkcji globalnej; ma to miejsce automatycznie w przypadku zakupu z gospodarstw rolnych położonych w innych regionach, ponieważ koszty stanowią część sprzedaży „ujemnej”, natomiast w odniesieniu do handlu zwierzętami między gospodarstwami rolnymi w tym samym regionie należy dokonać dostosowania sprzedaży, a tym samym produkcji globalnej.

b) Wycena produkcji globalnej

7.26. Produkcję globalną wycenia się w cenach bazowych (porównaj 2.082.) – tj. łącznie z dotacjami do produktów – pomniejszonych o podatki od produktów. Ta metoda obliczania oznacza, że podatki i dotacje do produktów należy przedstawiać w podziale na regiony.

2. Zużycie pośrednie

a) Definicja

7.27. Zużycie pośrednie obejmuje towary (inne niż środki trwałe) i usługi rynkowe zużyte w procesie produkcji do produkcji innych towarów (porównaj 2.097.–2.109.).

7.28. Podczas opracowywania REAA zużycie pośrednie obejmuje:

- a) produkty rolne zakupione w celu zużycia w trakcie procesu produkcyjnego od innych gospodarstw rolnych (w tym samym regionie lub w innym regionie);
- b) niektóre produkty wykorzystywane jako spożycie wewnętrzne i rejestrowane jako produkcja globalna (porównaj 2.054.–2.058. i 7.24.).

⁽¹⁾ O ile sprzedaż i zakup nastąpiły w tym samym okresie obrachunkowym.

⁽²⁾ Zakup zwierzęcia nigdy nie jest rejestrowany jako zużycie pośrednie (zasadniczo jest to nabycie produkcji w toku, porównaj 2.067), a obliczenie produkcji zwierzęcej można obliczyć jedynie pośrednio, na podstawie sprzedaży, nakładów brutto na środki trwałe i zmian stanu zapasów.

▼ **M7**

7.29. Szczególny przypadek FISIM jest traktowany w rachunkach regionalnych w taki sam sposób jak w rachunkach narodowych. Jeżeli oszacowanie stanów kredytów i pożyczek oraz depozytów jest dostępne w podziale na regiony, można zastosować metodę „z dołu do góry”. Zazwyczaj jednak szacunki dotyczące stanów kredytów i pożyczek oraz depozytów nie są dostępne dla poszczególnych regionów. W takim przypadku przypisanie FISIM do gałęzi użytkownika odbywa się przy użyciu drugiej w kolejności najlepszej metody: jako wskaźniki podziału stosuje się regionalną produkcję brutto lub wartość dodaną brutto według gałęzi (ESA 2010, 13.40).

b) Wycena zużycia pośredniego

7.30. Wszystkie produkty i usługi wykorzystywane do zużycia pośredniego są wyceniane według ceny nabycia (wyłączając potrącalny podatek VAT) (porównaj 2.110.–2.114.).

3. **Akumulacja brutto**

7.31. Akumulacja brutto dla rolnictwa dzieli się na:

a) nakłady brutto na środki trwałe;

b) przyrost rzeczowych środków obrotowych.

a) Nakłady brutto na środki trwałe

7.32. W rolnictwie nakłady na środki trwałe występują za każdym razem, gdy posiadacz nabywa lub produkuje środki trwałe przeznaczone do wykorzystania przez okres dłuższy niż jeden rok jako środki produkcji w procesie produkcji rolnej. Kryterium przydziału dotyczące rejestrowania nakładów brutto na środki trwałe odnosi się do gałęzi użytkownika, a nie do gałęzi, do której należy właściciel prawny.

7.33. Środki trwałe będące w posiadaniu jednostki multiregionalnej przypisuje się do lokalnej JRD, w której są użytkowane. Środki trwałe wykorzystywane w ramach leasingu operacyjnego rejestruje się w regionie właściciela środków, a środki trwałe wykorzystywane w ramach leasingu finansowego – w regionie użytkownika (ESA 2010, 13.33).

7.34. Nowe aktywa uwzględniane w środkach trwałych wykazuje się brutto, tj. bez odliczania amortyzacji środków trwałych. Ponadto amortyzacja środków trwałych jest zazwyczaj obliczana na podstawie tych aktywów. Akumulacja netto uzyskiwana jest poprzez odjęcie amortyzacji środków trwałych od akumulacji brutto.

7.35. Jednostki produkcyjne mogą sprzedawać sobie nawzajem istniejące aktywa, np. maszyny używane. Jeżeli aktywa przemieszczają się między gałęziami i regionami, zapłaconą cenę ogółem włącza się do nakładów brutto na środki trwałe w jednej gałęzi lub regionie, a otrzymaną cenę odlicza się od nakładów brutto na środki trwałe w innej gałęzi lub regionie. Koszty transakcji własności aktywów, takie jak opłaty prawne od sprzedaży gruntów i istniejących budynków, są liczone przez nabywcę jako dodatkowe nakłady brutto na środki trwałe, nawet jeśli część kosztów pokrywa sprzedający.

▼ **M7**

7.36. Nakłady brutto na środki trwałe w odniesieniu do zwierząt gospodarskich w danym regionie należy zestawić zgodnie z ESA 2010 (3.124–3.138) oraz z 2.149–2.161 niniejszego załącznika. Nakłady brutto na środki trwałe w odniesieniu do zwierząt gospodarskich odpowiadają różnicy między nabyciem zwierząt gospodarskich w ciągu roku (przyrost naturalny i zakupy poza regionem, w tym przywóz), włączając w to zwierzęta, które pochodzą z własnej produkcji, i rozdysonowanie stada (na ubój, sprzedaż do innych regionów – w tym wywóz – lub inne finalne cele). W przypadku agregacji wszystkich regionów ważne jest, aby upewnić się, że przepływy międzyregionalne wzajemnie się znoszą (z wyłączeniem kosztów przeniesienia własności), tak aby suma wszystkich regionalnych nakładów brutto na środki trwałe była taka sama jak nakłady brutto na środki trwałe w krajowych rachunkach dla rolnictwa. Przy stosowaniu metody „z dołu do góry” zastosowanie ma, co następuje: sprzedaż zwierząt do gospodarstw rolnych w innych regionach skutkuje zmniejszeniem nakładów brutto na środki trwałe, podczas gdy zakup z innych regionów skutkuje zwiększeniem nakładów brutto na środki trwałe. Do obliczania nakładów brutto na środki trwałe w odniesieniu do zwierząt gospodarskich w danym regionie można zastosować zalecaną metodę pośrednią (porównaj 2.156).

b) Przyrost rzeczowych środków obrotowych

7.37. Rzeczowe środki obrotowe obejmują wszystkie aktywa, które nie są częścią środków trwałych i które, w danym momencie, są tymczasowo w posiadaniu jednostek produkcyjnych. Rozróżnia się dwa typy rzeczowych środków obrotowych: rzeczowe środki obrotowe nakładów i rzeczowe środki obrotowe produkcji (porównaj 2.171.).

7.38. W przypadku zwierząt zaklasyfikowanych jako rzeczowe środki obrotowe handel uwzględniany przy obliczaniu przyrostu rzeczowych środków obrotowych obejmuje sprzedaż do innych regionów i zakupy w innych regionach, jak również przywóz i wywóz.

C. TRANSAKCJE PODZIAŁU I INNE PRZEPŁYWY

7.39. Praktyczne trudności w uzyskiwaniu wiarygodnych informacji regionalnych na temat transakcji podziału w niektórych przypadkach, w szczególności gdy jednostki prowadzą działalność w więcej niż jednym regionie lub gdy region nie zawsze jest wyraźnie określonym obszarem, w którym prowadzone są określone działalności, wyjaśniają, dlaczego ESA obejmuje rachunki regionalne dla rolnictwa jedynie w odniesieniu do kilku danych zagregowanych: wartość dodana, dotacje, podatki, koszty związane z zatrudnieniem, czynsze i inne dochody, odsetki i nakłady brutto na środki trwałe.

1. Zasady ogólne

7.40. Transakcje podziału rejestruje się na bazie memoriałowej, tj. w czasie gdy wartość ekonomiczna, kwota należna lub roszczenie jest tworzone, transformowane, umarzane lub przestaje istnieć, a nie w momencie, kiedy płatność faktycznie jest dokonywana. Ta zasada rejestrowania (oparta na prawach i zobowiązaniach) stosowana jest do wszystkich przepływów, niezależnie czy są to przepływy pieniężne, ani czy mają miejsce pomiędzy jednostkami czy wewnątrz jednej jednostki.

7.41. Jednakże w przypadku gdy nie można precyzyjnie określić daty nabycia roszczenia (długu), można zastosować termin płatności lub inne dopuszczalne przybliżenie metody memoriałowej (porównaj 3.007.).

▼ **M7****2. Wartość dodana****a) Zasady ogólne**

7.42. Wartość dodana to wynik działalności produkcyjnej gospodarki lub jednej z jej gałęzi w danym okresie; jest ona pozycją bilansującą na rachunku produkcji. Jest to różnica między wartością produkcji globalnej a wartością zużycia pośredniego. Jest to kluczowy element pomiaru wydajności gospodarki lub gałęzi (porównaj 3.013.), lub regionu lub gałęzi w danym regionie.

b) Wycena wartości dodanej

7.43. Wartość dodaną można wykazać brutto (wartość dodana brutto w cenach bazowych) lub netto (wartość dodana netto w cenach bazowych), tj. przed odliczeniem amortyzacji środków trwałych lub po jej odliczeniu. W zgodzie z metodą wyceny produkcji globalnej (cena bazowa) i zużycia pośredniego (ceny nabywcy) wartość dodana jest mierzona w cenach bazowych (porównaj 3.013.).

7.44. Stosowanie cen bazowych oznacza, że podatki od produktów i dotacje do produktów muszą być przypisane konkretnym towarom i usługom, które następnie muszą zostać rozdzielone między regiony.

7.45. Przez odjęcie innych podatków od produkcji od wartości dodanej po cenach bazowych i dodanie innych dotacji na produkcję otrzymuje się wartość dodaną po kosztach czynnika produkcji. Wartość dodana netto po kosztach czynnika produkcji stanowi dochód czynników produkcji (porównaj 3.014.).

3. Amortyzacja środków trwałych

7.46. W REAA towary i usługi stanowiące środki trwałe gospodarstwa rolnego (takie jak zasadzenia wieloletnie, maszyny i budynki, znaczne ulepszenia gruntów, oprogramowanie czy koszty przeniesienia własności aktywów nieprodukowanych) zużywają się i starzeją jako środki produkcji w procesie produkcji. Takie zużycie i starzenie się oblicza się jako amortyzację środków trwałych. Podobnie jak w EAA, amortyzacji środków trwałych nie oblicza się w odniesieniu do zwierząt produkcyjnych.

4. Dotacje

7.47. W REAA stosuje się te same zasady, co w EAA: przepływy, które są zaklasyfikowane w EAA jako dotacje operacyjne, są klasyfikowane w ten sam sposób w REAA, podobnie jak w przypadku przepływów w formie transferów kapitałowych.

5. Podatki

7.48. W REAA stosuje się te same zasady, co w EAA: różne rodzaje podatków są klasyfikowane w REAA w taki sam sposób, jak w EAA.

6. Koszty związane z zatrudnieniem

7.49. Dla producentów koszty związane z zatrudnieniem przypisywane są lokalnym JRD, w których zatrudnia się dane osoby. W przypadku gdy dane te są niedostępne, koszty związane z zatrudnieniem przydziela się zgodnie z drugą w kolejności najlepszą metodą w oparciu o godziny przepracowane. Jeżeli zarówno dane o kosztach związanych z zatrudnieniem, jak i o godzinach przepracowanych są niedostępne, stosuje się liczbę zatrudnionych w podziale na lokalne JRD (porównaj ESA 2010, 13.42).

▼ **M7****7. Nadwyżka operacyjna netto**

7.50. Nadwyżka operacyjna netto jest otrzymywana przez odjęcie od wartości dodanej netto w cenach bazowych kosztów związanych z zatrudnieniem i pozostałych podatków związanych z produkcją oraz przez dodanie do niej pozostałych dotacji związanych z produkcją.

8. Odsetki, dzierżawy

7.51. W REAA stosuje się te same zasady, co w EAA: przepływy, które klasyfikuje się jako odsetki, dzierżawy w EAA, są klasyfikowane w REAA w ten sam sposób.

9. Dochód przedsiębiorcy rolnego: ogólne zasady obliczania

7.52. Od nadwyżki operacyjnej odejmuje się bezpośrednio płatne dochody z tytułu własności wynikające z działalności rolniczej i z drugorzędnej działalności pozarolniczej, tj. odsetki zapłacone od kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z tą działalnością, w tym na zakup gruntów rolnych, oraz dzierżawy płacone właścicielom gruntów (porównaj 3.070.–3.087.).

D. KRÓTKA ANALIZA WDRAŻANIA**1. Wprowadzenie**

7.53. Sekcja ta ma na celu zwrócenie uwagi na niektóre aspekty przyjętych metod, w szczególności na wybór gospodarstwa rolnego i pomiar produkcji.

7.54. Gospodarstwo rolne jest jednostką odniesienia dla badań statystycznych dotyczących rolnictwa, zarówno na poziomie krajowym, jak i niższym. Jest to istotna zaleta REAA, ponieważ oznacza to, że wycena wielkości produkcji globalnej może opierać się bezpośrednio na systemach statystycznych służących do pomiaru powierzchni gruntów, plonów, wielkości stad itp. Zaletą wyboru gospodarstwa rolnego jest również umożliwienie większej spójności rachunków. Produkcja globalna i koszty odnoszą się w rzeczywistości do identycznych zestawów jednostek, nawet jeśli metody ekstrapolacji różnią się w zależności od źródła. Ponadto wybór gospodarstwa rolnego, wraz z pojęciami charakterystycznej działalności i jednostek, pozwala uniknąć konieczności dokonywania dostosowań, które mogłyby być kontrowersyjne, np. w przypadku ogrodów przydomowych i prywatnego chowu zwierząt gospodarskich. Konwencja ta ułatwia dokonywanie porównań między państwami. W istocie powiązanie z danymi statystycznymi dotyczącymi ilości fizycznych, które mają kluczowe znaczenie dla rolnictwa i gwarantują spójność pomiarów zapisów księgowych, ponieważ dostosowania lub korekty „pozastatystyczne” są w ten sposób ograniczone, w oczywisty sposób upraszcza i usprawnia obliczenia. Aspekty te są również spójne z celem, jakim jest przyznanie pierwszeństwa w REAA metodzie „z dołu do góry”.

2. Definicja rolnictwa regionalnego

7.55. W każdym regionie rolnictwo składa się ze wszystkich gospodarstw rolnych, których czynniki produkcji znajdują się w tym regionie. Zasada ta, zgodna z koncepcją siedziby jednostek produkcyjnych, może stwarzać kilka problemów: statystyki rolnictwa zazwyczaj określają lokalizację gospodarstw rolnych w zależności od ich siedziby, a nie bezpośrednio w zależności od lokalizacji czynników produkcji. Te dwie lokalizacje nie zawsze są takie same, a zjawisko to będzie prawdopodobnie coraz częstsze w miarę powiększania się gospodarstw rolnych. W związku z tym przy opracowywaniu REAA niektóre gospodarstwa rolne przeklasyfikowuje się do innych regionów, a w niektórych przypadkach dokonuje się nawet ich podziału. Może to być trudne w praktyce – w takim przypadku lepszym rozwiązaniem może być pozostawienie takiej samej lokalizacji gospodarstw rolnych jak w badaniach statystycznych. Propozycja ta jest jednak uzależniona od dwóch warunków: po pierwsze, metoda określania lokalizacji musi być identyczna dla wszystkich regionów w danym kraju, a po drugie, wszystkie zapisy księgowe muszą być wycenione na podstawie źródeł, które stosują takie same zasady określania lokalizacji gospodarstw rolnych.

▼ **M7****3. Pomiar produkcji globalnej**

7.56. Produkcja rolnicza obejmuje niektóre produkty roślinne, które są ponownie wykorzystywane przez to samo gospodarstwo rolne w formie zużycia pośredniego; dotyczy to głównie produktów przeznaczonych na pasze. W szczególności w przypadku upraw polowych produkcja regionalna może zostać często określona na podstawie ilości plonów zebranych w każdym regionie, a następnie wyceniona na podstawie cen. W takim przypadku wyceniana jest cała produkcja, niezależnie od tego, czy jest przeznaczona do obrotu poza rolnictwem, sprzedaży do innych gospodarstw rolnych czy do wykorzystania przez to samo gospodarstwo rolne. Produkcję każdego regionu uzyskuje się zatem bezpośrednio, zgodnie z koncepcją przyjętą w EAA i w REAA. Ceny, według których wyceniana jest produkcja stanowiąca spożycie wewnętrzne jednostki, mogą również opierać się na danych regionalnych, odpowiadających cenom, po których produkcja jest wprowadzana do obrotu. Brak regionalnych danych dotyczących cen stwarza jednak ogólny problem w zakresie wyceny produkcji globalnej – zarówno produkcji (regionalnej), która jest wprowadzana do obrotu, jak i produkcji, która stanowi spożycie wewnętrzne jednostki. W związku z tym wycena w REAA produktów stanowiących spożycie wewnętrzne jednostki wiąże się z takimi samymi trudnościami jak wycena produktów wprowadzanych do obrotu. Oczywiście sytuacja wygląda inaczej, jeżeli ilości nie mogą zostać wycenione na poziomie regionalnym. W tym przypadku metoda „z góry do dołu” oparta na wycenach na poziomie krajowym jest zasadniczo jedyną metodą, którą można zastosować ⁽¹⁾.

7.57. W odniesieniu do zwierząt, niezależnie od tego, czy są one klasyfikowane jako zapasy czy środki trwałe, bierze się pod uwagę następujące elementy:

- wyceny na poziomie regionalnym przyrostu rzeczowych środków obrotowych i nakładów brutto na środki trwałe odnoszących się do zwierząt, przy czym te dwa przepływy są składnikami pośredniej metody obliczania produkcji globalnej;
- wyceny handlu zwierzętami między regionami, przy czym handel ten jest elementem pośredniej metody obliczania produkcji globalnej;
- podział na regiony transakcji przywozu i wywozu zwierząt;
- odpowiednie traktowanie kosztów przeniesienia własności;
- metoda korygowania REAA w stosunku do EAA.

7.58. W niektórych przypadkach pośrednia metoda obliczania produkcji zwierzęcej może być zbyt trudna na poziomie regionalnym. W takich przypadkach lepiej jest obliczyć produkcję na podstawie modelu z wykorzystaniem danych fizycznych, a następnie dostosować wartości do wartości w EAA.

4. Nerozdzielna drugorzędna działalność pozarolnicza

7.59. W zależności od rodzaju działalności istnieją różne sposoby włączenia nierozdzielnej drugorzędnej działalności pozarolniczej do REAA. Niektóre z tych działalności drugorzędnych są w dużym stopniu skoncentrowane na poziomie regionalnym, np. przetwórstwo produktów rolnych. W takim przypadku wycena produkcji zarówno pod względem ilości, jak i ceny może opierać się na lokalnych danych statystycznych. Dla takiej produkcji wartości w EAA są de facto takie same jak wartości w REAA. Inne przypadki mogą być jednak trudniejsze. Na przykład może nie być źródła regionalnego dla niektórych

⁽¹⁾ Zgodnie z zastosowaną metodą spożycie wewnętrzne jednostki dostosowuje się do wartości EAA.

▼ **M7**

działalności, zwłaszcza jeśli nie są one od początku skoncentrowane w konkretnych regionach. W przypadku innych działalności dane regionalne pochodzą z badań statystycznych lub informacji z rachunków mikroekonomicznych (np. sieci danych rachunkowych gospodarstw rolnych („FADN")), ale nie ma gwarancji, że są one reprezentatywne dla regionu. Ponadto dane mogą być stare, bez dostępnych źródeł do wiarygodnej aktualizacji. Wreszcie, wskaźniki jakościowe na poziomie regionalnym są czasami niedostępne. We wszystkich tych przypadkach wartości EAA stanowią punkt wyjścia dla REAA i często konieczne jest stosowanie metody „z góry do dołu”.

5. Zużycie pośrednie

- 7.60. Zużycie pośrednie w REAA obejmuje produkty rolne wykorzystywane przez gospodarstwa rolne, niezależnie od tego, czy są one przedmiotem bezpośredniej wymiany handlowej między posiadaczami w tym samym regionie lub w różnych regionach, czy też zmieniają właściciela za pośrednictwem pośredników, którzy mogą lub nie stać się właścicielami produktów przed ich odsprzedażą itp. Ponadto niektóre produkty rolne przeznaczone do spożycia wewnętrznego są również wykazywane jako zużycie pośrednie, głównie niektóre uprawy wykorzystywane jako pasza. Zakupów zwierząt – nawet zwierząt przywożonych – nie rejestruje się jako zużycie pośrednie.
- 7.61. Pierwsza metoda obliczania zużycia pośredniego produktów rolnych na poziomie regionalnym polega na wyliczeniu różnicy między produkcją globalną w REAA a tą częścią produkcji globalnej, która ma opuścić daną gałąź, w odniesieniu do poszczególnych produktów ⁽¹⁾. Nie jest to jednak całkowicie precyzyjna reprezentacja zużycia pośredniego produktów rolnych w każdym regionie z tego względu, że choć uwzględnione są produkty rolne przeznaczone do zużycia pośredniego przez gospodarstwa rolne w innych regionach, to produkty rolne pochodzące z gospodarstw rolnych w innych regionach nie są uwzględniane. Zużycie pośrednie należy zatem dostosować do wartości w EAA.
- 7.62. Możliwa jest również inna metoda obliczeniowa, wykorzystująca jako źródła informacji FADN. To źródło umożliwia wycenę zużycia pośredniego produktów rolnych, niezależnie od tego, czy pochodzą one ze sprzedaży dokonywanej przez inne gospodarstwa rolne, czy z innych źródeł, takich jak przywóz. Jednakże FADN nie obejmuje w dokładnie ten sam sposób produktów, które są wykorzystywane jako zużycie pośrednie w tym samym gospodarstwie rolnym, w związku z czym konieczne są korekty. Zużycie pośrednie należy zatem dostosować do wartości w EAA.

⁽¹⁾ Wyłączone są przywożone produkty rolne (z wyjątkiem zwierząt).

▼ **M7***ZALĄCZNIK II***PROGRAM PRZEKAZYWANIA DANYCH**

Dla każdej pozycji produkcji globalnej (pozycje od 01 do 18, łącznie z podpozycjami), przekazuje się wartość w cenach bazowych, jak również jej składniki (wartość w cenach producenta, dotacje do produktów i podatki od produktów).

Dane do rachunku produkcji i nakładów brutto na środki trwałe przekazuje się zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach z poprzedniego roku.

Wszystkie wartości wyraża się w milionach jednostek waluty narodowej. Nakłady pracy wyraża się w 1 000 rocznych jednostek roboczych.

Dane regionalnych rachunków ekonomicznych dla rolnictwa („REAA”) przekazuje się na poziomie NUTS 2, wyłącznie w cenach bieżących.

1. Rachunek produkcji

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
01	ROŚLINY ZBOŻOWE (wliczając nasiona)	X	X	X	X
01.1	Pszenica i orkisz	X	X	X	X
01.1/1	Miękka pszenica i orkisz	—	—	X	X
01.1/2	Pszenica durum	—	—	X	X
01.2	Żyto i mieszanka żyta z pszenicą	X	X	X	X
01.3	Jęczmień	X	X	X	X
01.4	Owies i letnie mieszanki roślin zbożowych	X	X	X	X
01.5	Ziarno kukurydzy	X	X	X	X
01.6	Ryż	X	X	X	X
01.7	Inne rośliny zbożowe	X	X	X	X
02	UPRAWY PRZEMYSŁOWE	X	X	X	X
02.1	Nasiona i owoce oleiste (wliczając nasiona)	X	X	X	X
02.1/1	Rzepak i nasiona rzepaku	—	—	X	X
02.1/2	Słonecznik	—	—	X	X
02.1/3	Soja	—	—	X	X
02.1/4	Inne produkty oleiste	—	—	X	X

▼ **M7**

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
02.2	Uprawy wysokobiałkowe (wliczając nasiona)	X	X	X	X
02.3	Nieprzerobiony tytoń	X	X	X	X
02.4	Burak cukrowy	X	X	X	X
02.5	Inne uprawy przemysłowe	X	X	X	X
02.5/1	Rośliny włókniste	—	—	X	—
02.5/2	Chmiel	—	—	X	—
02.5/3	Inne uprawy przemysłowe: inne	—	—	X	—
03	ROŚLINY PASTEWNE	X	X	X	X
03.1	Kukurydza pastewna	—	—	X	X
03.2	Korzeniowe rośliny pastewne (w tym burak pastewny)	—	—	X	X
03.3	Inne rośliny pastewne	—	—	X	X
04	WARZYWA I PRODUKTY OGROD- NICZE	X	X	X	X
04.1	Świeże warzywa	X	X	X	X
04.1/1	Kalafior	—	—	X	—
04.1/2	Pomidory	—	—	X	—
04.1/3	Inne świeże warzywa	—	—	X	—
04.2	Rośliny i kwiaty	X	X	X	X
04.2/1	Szkółka roślin	—	—	X	—
04.2/2	Rośliny ozdobne i kwiaty (wliczając choinki)	—	—	X	—
04.2/3	Plantacje	—	—	X	—
05	ZIEMNIAKI (wliczając bulwy)	X	X	X	X
06	OWOCE	X	X	X	X
06.1	Świeże owoce	X	X	X	X
06.1/1	Jabłka deserowe	—	—	X	—
06.1/2	Gruszki deserowe	—	—	X	—

▼ **M7**

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
06.1/3	Brzoskwinie	—	—	X	—
06.1/4	Inne świeże owoce	—	—	X	—
06.2	Owoce cytrusowe	X	X	X	X
06.2/1	Słodkie pomarańcze	—	—	X	—
06.2/2	Mandarynki	—	—	X	—
06.2/3	Cytryny	—	—	X	—
06.2/4	Inne owoce cytrusowe	—	—	X	—
06.3	Owoce tropikalne	X	X	X	X
06.4	Winogrona	X	X	X	X
06.4/1	Winogrona deserowe	—	—	X	—
06.4/2	Inne winogrona	—	—	X	—
06.5	Oliwki	X	X	X	X
06.5/1	Oliwki stołowe	—	—	X	—
06.5/2	Inne oliwki	—	—	X	—
07	WINO	X	X	X	X
07.1	Wino stołowe	—	—	X	—
07.2	Wino o wysokiej jakości	—	—	X	—
08	OLIWA Z OLIWEK	X	X	X	X
09	INNE PRODUKTY Z ROŚLIN UPRAWNYCH	X	X	X	X
09.1	Materiały roślinne używane głównie do wyplatania	—	—	X	—
09.2	Nasiona	—	—	X	—
09.3	Inne produkty z roślin uprawnych: inne	—	—	X	—
10	PRODUKCJA ROŚLIN UPRAW- NYCH (od 01 do 09)	X	X	X	X
11	ZWIERZĘTA	X	X	X	X
11.1	Bydło	X	X	X	X
11.2	Świnie	X	X	X	X
11.3	Koniowate	X	X	X	X
11.4	Owce i kozy	X	X	X	X

▼ **M7**

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
11.5	Drób	X	X	X	X
11.6	Inne zwierzęta	X	X	X	X
12	PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	X	X	X	X
12.1	Mleko	X	X	X	X
12.2	Jajka	X	X	X	X
12.3	Inne produkty pochodzenia zwierzęcego	X	X	X	X
12.3/1	Surowa wełna	—	—	X	—
12.3/2	Kokony jedwabników	—	—	X	—
12.3/3	Inne produkty pochodzenia zwierzęcego: inne	—	—	X	—
13	PRODUKCJA ZWIERZĄT (11+12)	X	X	X	X
14	GLOBALNA PRODUKCJA ROLNICZA (10+13)	X	X	X	X
15	PRODUKCJA USŁUG ROLNICZYCH	X	X	X	X
15.1	Usługi rolne	—	—	X	—
15.2	Dzierżawa kontyngentów na mleko	—	—	X	—
16	PRODUKCJA ROLNICZA (14+15)	X	X	X	X
17	POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ DRUGORZĘDNA (NIEROZDZIELNA)	X	X	X	X
17.1	Przetwarzanie produktów rolnych	X	X	X	X
17.2	Inne nierozdzielne działalności drugorzędne (dobra i usługi)	X	X	X	X
18	PRODUKCJA PRZEMYSŁU ROLNEGO (16+17)	X	X	X	X
19	CAŁKOWITE ZUŻYCIE POŚREDNIE	X	X	X	X
19.01	Zasoby nasion i roślin	X	X	X	X
19.02	Energia; smary	X	X	X	X
19.02/1	— elektryczność	—	—	X	—
19.02/2	— gaz	—	—	X	—
19.02/3	— inne paliwa i gazy napędowe	—	—	X	—

▼ **M7**

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
19.02/4	— inne	—	—	X	—
19.03	Nawozy i produkty poprawiające jakość ziemi	X	X	X	X
19.04	Materiały i urządzenia do ochrony roślin i pestycydy	X	X	X	X
19.05	Wydatki weterynaryjne	X	X	X	X
19.06	Pasze zwierzęce	X	X	X	X
19.06/1	— mieszanki paszowe dostarczane przez inne gospodarstwa rolne	X	X	X	X
19.06/2	— mieszanki paszowe nabywane spoza rolnictwa	X	X	X	X
19.06/3	— mieszanki paszowe produkowane i zużywane w tym samym gospodarstwie rolnym	X	X	X	X
19.07	Utrzymanie materiałów	X	X	X	X
19.08	Utrzymywanie budynków	X	X	X	X
19.09	Usługi rolne	X	X	X	X
19.10	Usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM)	X	X	X	X
19.11	Inne towary i usługi	X	X	X	X
20	WARTOŚĆ DODANA BRUTTO W CENACH BAZOWYCH (18–19)	X	X	X	X
21	ZUŻYCIE ŚRODKÓW TRWAŁYCH	X	X	X	X
21.1	Sprzęt	—	—	X	—
21.2	Budynki	—	—	X	—
21.3	Plantacje	—	—	X	—
21.4	Inne	—	—	X	—
22	WARTOŚĆ DODANA NETTO W CENACH BAZOWYCH (20–21)	X	X	X	X

▼ **M7**

2. Rachunek tworzenia dochodu

Pozycja	Lista parametrów	Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
		Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
23	KOSZTY ZWIĄZANE Z ZATRUDNIENIEM	X	X	X	X
24	POZOSTAŁE PODATKI ZWIĄZANE Z PRODUKCJĄ	X	X	X	X
25	POZOSTAŁE DOTACJE ZWIĄZANE Z PRODUKCJĄ	X	X	X	X
26	CZYNNIK DOCHODOWY (22–24+25)	X	X	X	X
27	NADWYŻKA OPERACYJNA/ DOCHÓD MIESZANY (22–23–24+25)	X	X	X	X

3. Rachunek dochodu przedsiębiorcy

Pozycja	Lista parametrów	Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
		Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
28	DZIERŻAWY I INNE OBCIĄŻENIA Z TYTUŁU NIERUCHOMOŚCI DO ZAPŁATY	X	X	X	X
29	ODSETKI DO ZAPŁATY	X	X	X	X
30	ODSETKI NALEŻNE	X	X	X	X
31	DOCHÓD PRZEDSIĘBIORCY (27–28–29+30)	X	X	X	X

4. Elementy rachunku kapitałowego

Pozycja	Lista parametrów	Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
		Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
32	NAKŁADY BRUTTO NA ŚRODKI TRWAŁE W PRODUKTACH ROLNYCH	—	—	X	X
32.1	Nakłady brutto na środki trwałe w plantacjach	—	—	X	—
32.2	Nakłady brutto na środki trwałe w zwierzętach	—	—	X	—
33	NAKŁADY BRUTTO NA ŚRODKI TRWAŁE W PRODUKTACH NIEROLNICZYCH	—	—	X	X
33.1	Nakłady brutto na środki trwałe w materiałach	—	—	X	—

▼ **M7**

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”			
		a	b	c	d
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok „n+1” (dane EAA)	Wrzesień rok n+2 (dane REAA)
33.2	Nakłady brutto na środki trwałe w budynkach	—	—	X	—
33.3	Inne nakłady brutto na środki trwałe	—	—	X	—
34	NAKŁADY BRUTTO NA ŚRODKI TRWAŁE (WYŁĄCZAJĄC POTRĄCALNY PODATEK VAT) (32+33)	—	—	X	X
35	NAKŁADY NETTO NA ŚRODKI TRWAŁE (WYŁĄCZAJĄC POTRĄCALNY PODATEK VAT) (34–21)	—	—	X	X
36	PRZYROST RZECZOWYCH ŚRODKÓW OBROTOWYCH	—	—	X	X
37	TRANSFERY KAPITAŁOWE	—	—	X	X
37.1	Dotacje inwestycyjne	—	—	X	—
37.2	Inne transfery kapitałowe	—	—	X	—

5. Nakłady pracy w rolnictwie

		Przekazywanie dotyczące roku odniesienia „n”		
		a	b	c
Pozycja	Lista parametrów	Listopad rok n (szacunki EAA)	Marzec rok „n+1” (szacunki EAA)	Wrzesień rok n+1 (dane EAA)
38	CAŁKOWITE NAKŁADY PRACY W ROLNICTWIE	X	X	X
38.1	Nakłady pracy rolniczej nieopłacanej	X	X	X
38.2	Nakłady pracy rolniczej opłacanej	X	X	X